

MERSİN SANAT EDEBİYAT

ARALIK / OCAK / ŞUBAT

YIL : 2022 / 2023 SAYI : 6

YAZI / ORHAN ÖZDEMİR - ALİ F. BİLİR - GÜLSEREN ÜNSÜN ENGİN - FERHAT İŞLEK - BİLSEL BAŞARAN - BEDRİYE KORKANKORKMAZ - RAMAZAN ESMEER - TURGAY DEĞİRMENCİ - ZEHRA NURDAN YAVEROĞLU - ASIM ÖZTÜRK - MEHMET BABACAN - YUNUS EMRE ÇEKİCİ - AHMET EROĞLU / ÖYKÜ / MÜGE CEYHAN - ERKAN ÖZAYDIN - ÖYKÜ LEVNA GÜNGÖR - HÜSEYİN OPRUKLU - PINAR GÖÇER - ÖZGE BURÇAK ÖZTÜRK GÜVEN - İLYAS HALİL / ŞİİR / AYDAN YALÇIN ALİCJA MARIA KUBERSKA - FAZIL TÜTÜNER - SADIK ARSLAN - AYHAN SEZER - RIDVAN YILDIZ A. KADİR PAKSOY - CUMALİ KARATAŞ - AHMET ADA - HASAN BURAK BERBER / FOTOĞRAF / ERDAL KINACI / GÖRSEL / SABAHATTİN ÖZKAN - AHMET YEŞİL - UTKU VARLIK / KARİKATÜR / TURHAN SELÇUK

MERSİN YÜKSELİYOR

41^{KERE MÜJDE}
yeni
açılış

Denize sıfır okuma keyfi!

Türkiye'nin en güzel okuma salonu açılıyor.

12 Ocak Perşembe - 17.00

ADRES OKUMA SALONU

Fatih Mahallesi Adnan Menderes Bulvarı

No: 63 Mezitli / MERSİN

Detaylı bilgi: ALO 185

Vahap Seçer
T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BAŞKANI

T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

MERSİN SANAT EDEBİYAT

ÜÇ AYLIK SANAT EDEBİYAT DERGİSİ

Sahibi

MERSİN SANAT EDEBİYAT DERNEĞİ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

O.Erkan Özaydın

Editörler

O. Erkan ÖZAYDIN - Ali F. BİLİR

Ferhat İŞLEK - Orhan ÖZDEMİR

Yayın Kurulu

Ali F. BİLİR - Orhan ÖZDEMİR

Aydan YALÇIN - Ferhat İŞLEK

Kapak Görseli

HÜSEYİN SEVİM 1993

(Semihi Vural-Ayşe Vural Koleksiyonu)

Dergi Tasarım ve Mizanpaj

Erkan Özaydın

İletişim:

Tel: 0536 771 51 59

erkanozaydin48@gmail.com

www.mersinsanat.org

www.mersinsanatedebiyat.com

PK. 72 MERSİN

Kâğıt Sürdürüm İçin 'Bağış'

Yıllık 200 TL

Pdf Sürdürüm İçin Yıllık Bağış 80 TL

MERSİN SANAT EDEBİYAT DERNEĞİ

İş Bankası Mersin Merkez Şube

IBAN NO: TR41 0006 4000 0016 6003 2674 31

Basım Yeri:

Parkur Form Ofset Matbaacılık

Merkez San. Sit.1341. Cad. No: 45

İvedik OSB, Yenimahalle - ANKARA

Sertifika No:42235

ISSN No: 2791-7762

Temsilciler:

Adana - Kubilay ALTUNTAŞ - İzmir - Zeki BÜYÜK-

TANIR -Antakya - Mehmet KARASU Silifke Yaşar

ÖZTÜRK

Mersin Sanat Edebiyat Derneği'nin süreli yayın organıdır. Yayımlanan yazı ve şiirlerden yazarı sorumludur. Dergiye gönderilen yazılar iade edilmez. Dergimiz ticari amaçlı olmadığı için yazıları dergide yayımlanan yazarlara telif ödenmez. Dergide yer alan yazılar bütün kullanılmaz, altıntılarda ise derginin adının ve sayfasının belirtilmesi zorunludur.

EDİTÖRDEN

Mersin Sanat Edebiyat web sitesi hazırlığımız sürüyor. Okurlarımıza dergimizi pdf formatında da ulaştırıyoruz. Önceki sayılarımız web sitemizde yer alıyor. Son sayımıza, dağıtımından bir süre sonra sitemizde yer veriyoruz. Dergide yer almayan yazı ve şiirlere, yazarlarımızın biyografilerine, etkinlik fotoğraflarına ve videolara web sitemize www.mersinsanatedebiyat.com adresinden ulaşabilirsiniz.

Ekim ayında gerçekleşen 7. CNR Mersin Kitap Fuarı'na katıldık. Dergimizin yazarları okurlarıyla buluşup kitaplarını imzaladılar. Biraz pandemi-den, biraz da ekonomik zorluklardan dolayı fuar sönük geçti.

Mersin Sanat Edebiyat Derneğimizce Mersinli yazar 'İlyas Halil' adını yaşatmak, edebiyata yeni yazarlar kazandırmak amacıyla düzenlenen 'İlyas Halil Öykü Ödülü' sonuçlandı. Başvuruları 30 Kasım 2022' de sona eren etkinliğe Türkiye'nin 19 ilinden, 39 farklı merkezden 55 dosya ulaştı. Yazar Nursel Duruel, Yazar Ali F. Bilir, Yazar Orhan Özdemir, Yazar Remzi Karabulut ve Özlem Demirelev'den oluşan seçici kurul beş eseri ödüle değer buldu.

Etkinlik, İlyas Halil'in ailesi; Josef Atat ve Irène Halil ile Mersin Sanat Edebiyat Derneği, Mersin Büyükşehir Belediyesi, İçel Sanat Kulübü, Mersin-Sokak Kitap ve Kahve Evi, Tarsus-Antik Sahaf Kitabevi tarafından desteklendi. Başvuran öykülerden on beşinin bir kitapta toplanarak yayınlanması planlanıyor.

MEDEKA; Mersine Değer Katanlar Edebiyat Kurulunun önerisiyle oluşan 'Mersin 2. Roman Yarışması', Mersin Sanat Edebiyat Derneği 'İlyas Halil Öykü Ödülü' ve İçel Sanat Kulübü 'Rehber Aydın Şiir Ödülü, 13-15 Ocak 2023 tarihinde, gerçekleşecek olan 'Mersin Edebiyat Festivali' nin ilk günü verilecek.

Dereceye giren ilk beş öyküye ve yazarları hakkındaki bilgilere dergimizde yer verdik. Ayrıca ilgililer web sitemizden sonuçlara ulaşabilirler.

İÇİNDEKİLER

Aydan Yalçın	Yeniden Hayat / Şiir / 3
Orhan Özdemir	Ebedi Gelin / 4-6
Ali F. Bilir	Florida Valisi ile Tanışmamız / 7-8
Müge Ceyhan	Kokulu Silgi / Öykü / 9-11
Gülseren Ünsün Engin	Filiz Gülmez ve Kıyıdaki Öyküler / 12
Alija Maria Kuberska	Çeviri: Yeliz Altınel / İflah Olmaz Bir Hayalperest / Şiir / 13
Ferhat İşlek	Tek Memeli Alis / 14-15
Bilsen Başaran	Tek Memeli Alis / 16-18
Erkan Özaydın	Siyah Vezir / Öykü / 20-22
Sadık Arslan	Su Yoruldu / Şiir / 22
Bedriye Korkankorkmaz	Henrik Ibsen / 23-24
Fazıl Tütüner	Vurdular / Şiir / 25
Öykü Levna Güngör	Beyaz Güller / Öykü / 26-29
F. Saadet Bilir	Şair-Yazar Ümit Sarıaslan'ı Yitirişimizin Birinci Yılında Saygıyla Anıyoruz / 30-31
Ayhan Sezer	Gazel / Şiir / 32
Ramazan Esmer	Yazmak / 33-34
Turgay Değirmenci	Portakal Bahçelerinden / 35-36
Zehra Nurdan Yaveroğlu	Şairden Tacir Olmaz Birbirimizi mi Ağırlıyoruz / 37-38
Hüseyin Opruklu	Usta'nın Sırrı / Öykü / 39-41
Rıdvan Yıldız	Göge Nakarat / Şiir / 42
A. Kadir Paksoy	Öte ile Beri Arasında / Şiir / 43
Pınar Göçer	Antikacı / Öykü / 44-46
Özge Burçak Öztürk Güven	Tahterevalli ve Çilek Reçeli / Öykü / 47-49
Mersin Sanat Edebiyat	İlyas Halil Öykü Ödülleri Belirlendi / 50-51
Asım Öztürk	Sözcüklere Fısıldanandır Şiir / 52-53
Mehmet Babacan	Yaparak Yaşayarak Eğitim Sistemi Köy Enstitülerinin Mirası / 54-55
Cumali Karataş	Kavgam / Şiir / 55
Yunus Emre Çekici	Çocuk Şiiri ve Toplumsal Farkındalık / 56-57
Rıdvan Yıldız	Ben Bu Gece Desvelado Ya Da Senden Fazlası Değilim / Şiir / 58
Ahmet Eroğlu	Nâzım Hikmet'in "Putları Yıkıyoruz" Kampanyası / 59-61
Hasan Burak Berber	Zamandır / Şiir / 61
Ahmet Ada	Beni Bırakın / Şiir / 62
İlyas Halil	Sonbahar / Öykü / 63-64

AYDAN YALÇIN

YENİDEN HAYAT

onu bir ölüden çaldım
yokluğundan usulca geçip
açtım tabutumu

uyuyordu!
sisler ardında unutulmuş bir bulut gibi
nasıl da dingin, nasıl da huzurlu
belli ki gönlü yüce bir aşktı bu
su gibi duru

direnmedi
mahcup bir ömrü taşıyorum
kaç zamandır
avuçlarımda, dedi

hüznün dişini kır, ölümü unut
acıyı uyut, yarat kendini tekrar
hem ölüm dediğin nedir ki
yaşam sınırını bir adım öteye
geçmekten başka?

kırlangıç ol, tohumla
yeşert kendini
çatalla kuyruğunu aşk'a

onu bir ölüden çaldım
aralanmış dudağına güneş takınmış
ay gülüşlü bir adamdan

öyleyse acının tuğla evini yıkmalı
onarmalı umudun kırık çanağını
çözüp atmalı celladın düğümünü
ve çift kişilik yaşamalı
geriye kalan ömrü

onu bir ölüden çaldım
umutsuzluğun uğultusunda
hiçliğin kuyusunda
bir başına uyuyakalan bir adamdan

kendimi ondan çaldım
aynamdaki rüyayı
tuz buz eden bir hayattan...

“EBEDÎ GELİN” YA DA ÇÜRÜMEYE DİRENMEK

ORHAN ÖZDEMİR

Geçtiğimiz yaz ünlü Kırgız yazar Cengiz Aytmatov’un (1928-2008) “Ebedî Gelin” adlı romanını okumuştum. Alt başlık “Dağlar Yıkıldığı Zaman”, 7. Baskı... 2016’da “Elips Kitap” tarafından yayımlanmış. Yazarın daha önce okuduğum romanlarında, insan ve doğa sevgisini çok çarpıcı ve yalın bir biçimde anlattığını biliyordum. “Ebedî Gelin”i okurken yine doğa betimlemeleri, yine insanın toplumsal ve bireysel savruluşuna ilişkin sorular sarıp sarmalamıştı beni; bir solukta bitirmiştım.

Aytmatov anılan romanında yazınsal ustalığını çağımızın sorunlarıyla buluşturarak toplumsal çürümeye kafa tutan usta işi bir roman koyuyor önümüze. Yine insan sevgisi, yine aşk ve yine doğa sevgisine adanmış bir roman...

Yazarın “kader” dediği bir var oluş biçimiyle başlıyor “Ebedî Gelin”. Kaderin herkes için değişmez bir gerçek olduğundan, hiç kimsenin kaderden kaçamayacağından söz ediyor. Nerede doğacağımızı, nasıl yaşayacağımızı, başımıza nelerin geleceğini önceden bilemeyiz kuşkusuz. İnsanlar ve diğer canlılar nerede doğmuşlarsa orada var olmak, ayrıca anatomik biçimlerini de kabul etmek durumundadır. Bu Üzengi Dağları’nda yaşayan bir kar parsı için de geçerlidir. Kaderin sırrı, sonsuza kadar sürecek olan bir bilmece olarak kalmaktadır.

Bir kar parsının kaderiyle insanların kaderi nasıl buluşabilir ki... Birisi büyük bir kentte, diğeri de sık ardıc ağaçlarının yetiştiği, yılın altı ayı karla kaplı yüksek kayalıklarda yaşıyor. Zaten merak edilen de bu... Yazar merak edilen bu konuyu gazeteci Arsen Samançin üzerinden anlatıyor.

Arsen Samançin müziğe düşkündür. Müzik onun için doğuştan gelen bir tutku, akıl sır ermeyen

bir dünya, dinmek bilmeyen bir coşkudur ve evrensel bir değerdir. Fakat bir nedenle gittiği Londra’da tuvalette işerken Chopin çalmakta ve o bunu müziğin “klozetel aşağılanması” olarak değerlendirmektedir.

Sovyetler Birliği’nde Perestroykanın ilk yıllarıdır. Yazarın biraz da alaycı deyişiyle “çağdaşlık otobanında hızla ilerleme” sürecine girilmişti. Romantizm ve arzular gerçeklik tarafından reddedilmeye başlamış, değerli opera sanatçıları artık üst düzey restoranlarda “canlı performans” pop müzik yapmaya başlamıştı. Şarkıcı kadınlar vücudunun her noktasını erotik bir biçimde titreterek şarkı söylemeye yönlendiriliyorlardı. Şöhret sonunda para kazanmak içindi ve para kazanma hırsı reklamlarla destekleniyordu.

Arsen Samançin’in sevgilisi Aydana Samarova da bir opera sanatçısı olmasına karşın piyasa müziğine kaptırmıştır kendini. Arsen onu restoranlarda şarkı söylemekten vazgeçirmek için çabalar. Tasarladığı “Ebedî Gelin” operasını birlikte gerçekleştirebileceklerini düşünür. Ancak bunlar boşuna çabalar. Aydana kararını vermiştir artık. Samançin bir de piyasa müziğine karşı yazdığı makalelerden dolayı dövmekle tehdit edilir. Aydana’nın pop müzikten yana ısrarcı tutumu aşklarının da bitmesine neden olur. Böylece “Ebedî Gelin” tasarısı suya düşmüş olur.

Samançin’e göre “Ebedî” gelin milli bir sorundur. Kitle kültürünün karaborsacıları idealist emeği aşağılamakta, onunla dalga geçmektedir. “Bu şov dünyasının süprütüleri, başka deyişle “post-modernizmin top modelleri” bu edepsizliği zevk alarak yapacaktı. ... Ah zavallı basın! Totalitarizm döneminde basın özgürlüğü uğruna hep mücadele etti ama şimdi piyasa ekonomisinin kölesine

dönüştü.”

Aytmatov, Samançin’in kişiliğinde piyasa ekonomisinin yarattığı popüler kültürle ilgili şu görüşlere yer vermektedir:

“Küresel medyanın dilinden düşürmediği popüler kültür yeni bir terim düşünmüştü: Toptan kültür! Aynen toptan ticaret gibi... Sen istediğini söyle popüler kültürün umurunda bile değil.” Renkli ışıklar, havai fişekler ve kulakları sağır eden bir müzik... Tam bir bayram havası...

“Ebedî Gelin” Tanrı Dağları eteğinde yerleşik Kırgızlar arasında anlatıla gelen bir efsanedir. “Yazın mehtaplı bir gecede Ebedi Gelin’i özleyenler, yüksek bir dağın tepesinde bir araya gelerek, çok uzaklardan bile görünen bir ateş yakarlar. Kamlar davullarına vurarak dans eder ve ateşin yanına gelmeleri için onun (Ebedî Gelin) ve kaybolmuş nişanlısının ruhlarını çağırırlar. Kadınlar da ateşin etrafında ağıtlar söyler ve ağlarlar. Anlattıklarına göre, o (Ebedî Gelin) gelir, karanlık bir köşede durur, baş eğer ve kaybolur. ...”

Samançin, bu popüler kültür heveslileriyle baş edemez. Sonunda becerikli bir işadami olan amcası Bektur Ağa’nın kurduğu “Mergen” adlı uluslararası av organizasyonu yapan bir şirkette çalışmaya karar verir. Bektur Ağa önceleri köyleri Tuyuk Car’daki bir kolhozun başkanıdır. Şimdilerde “Mergen” adlı bir şirket kurmuş ve Üzengili Dağları’nda tanınmış bir av organizatörü olmuştur. Şansı yaver gitmiş, pek çok yabancı şirketin organize ettiği av partilerine katılmaya başlamıştır. Gerekli evrakların düzenlenmesine İngilizcesi iyi olan Arsen Samaçin yardımcı olmaktadır. Yardımcı olsa da kafası karışıktır. Piyasa ekonomisi yüzünden katledilen aşkını düşünmekte kendi kendine serzenişlerde bulunmaktadır:

“Lanet olası kapitalizm bildiğini okuyor, istediğini yapıyordu ve onu engelleyecek bir güç de yoktu! Bütün bu olanların kapitalizmle ilgisi ne mi? Şu ki, fikri de mal gibi alabilir, satabilir, yasaklayabilirsin, para her kapıyı açar. Sen ise bu ortamda bir yabancısın, alınmıyor, satılmıyorsun. Liberal göçebe konağından ayrı düşmüş, yolunu kaybetmişsin. O zaman cezayı çek, yalnız başına herkese karşı kafa kafaya mücadele et. ...”

Cengiz Aytmatov, Sovyetler Birliği’nin dağılışıyla

ortaya çıkan kültürel boşluğa işaret etmektedir Samançin’in içsel konuşmalarında. Sanatçılar ve halk nasıl bir yol izleyeceğini bilememekte, Sovyetler Birliği’ne bağlı bütün ülkeler, kapitalist ekonominin sırrını çözmekle uğraşmaktadır. “Sosyalist zorbalığından kurtularak” piyasa ekonomisi zorbalığına yakalandıklarını anlamakta zorlanmaktadırlar. Samançin’in iç sesi şöyle diyordu:

“Kendine gel, kendine gel. Şu çılgın ruhun seni yine nerelere götürüyor? Bela mı arıyorsun? Kiminle boy ölçüşüyorsun? Uğraşıyor, yazıp çiziyor, filozofluk yapıyor ve oligarkların canını sıkıyorsun. Şu çağdaş dolar zenginleri ise dünya pazarında gönüllerince eğleniyor...”

Romanın bundan sonraki bölümleri Tanrı Dağları’nın sarp kayalıklarında yaşayan kar parsının avlanmasıyla ilgilidir. Samançin, Mengen şirketinin organizasyonu ile gelen Arap avcılara kılavuzluk etmekle görevlidir. Ancak Tuyuk Car’daki eski okul arkadaşlarının gelen Arap avcılarını rehin alıp fidye isteme gibi bir planları vardır. Samançin’in de bu ava karşı olduğunu bildiklerinden onu kendilerine yardımcı olmaya zorlarlar. Bu isteklerini onaylamaması durumunda ölümle tehdit ederler. İstekleri, elindeki megafonla onların isteklerini avcılara duyurmaktır. Ne var ki Samançin öldürmeye karşıdır. Av için çeşitli teknik araç gereçlerle donanmış Araplar av pozisyonuna geçince Samançin elindeki megafonla arkadaşlarının söylediklerini değil de kendi düşüncelerini bağırır:

“Yabancı avcılar, dinleyin, emrimi dinleyin! Allah belanızı versin! Bizim kar parslarımıza dokunmayın! Hemen buradan defolun gidin! Hayvanlarımızı yok etmenize izin vermeyeceğim! Kendi Dubailerinize ve Kuveytlerinize defolun, kutsal dağlarımızdan elinizi çekin! Bir daha ayağınız buralara değmesin! Hemen defolun, yoksa sonunuz gelir! Hepinizi öldürürüm!”

Fidye isteyecek olanların isteklerine uymayarak planı bozduğu için atıyla birlikte kendisini de vururlar. Kanlar içinde sürüne sürüne yakındaki bir mağaraya sığar. Mağaraya vardığında kar parsı da yaralı olarak oraya sığınmıştır. Samançin, kar parsının ayaklarına koyar başını ve kar parsıyla birlikte orada ölür. Bir süre sonra aradıklarında kar

parsının oradan ayrıldığına ve karlı kayalıklarda dolaşmaya devam ettiğine inanılır.

Romanda efsanelerden de yararlanılarak başarılı bir biçimde örülen kader ağı, böyle bir sonuca ulaşır. Samançin'in tasarladığı "Ebedî Gelin" yeni arkadaşı Eles tarafından kaleme alınır.

Aytmatov "Ebedî Gelin" romanıyla Perestroyka sonrasında dağılma sürecindeki Sovyetler Birliği'nin dramını anlatmaktadır aslında. Roman baştan sona her şeyin satılık hale geldiği pazar ekonomisine ve ondan kaynaklanan çürümeye karşı bir direniş bildirgesi gibidir. Bağlı ülke halkları postmodern dalgaların değerleri tersyüz ettiği gelişmelerden dolayı eski düzenle yeni düzen arasında bocalamaktadır. Yasalar rafa kaldırılmış, günlük yaşam oligarkların egemenliğine terk

edilmiştir.

"Ebedî Gelin" efsanesinin bir yandan da Kırgızistan halkının ulusal duyarlılığını geliştirmeyi amaçladığı anlaşılmaktadır. Yazar, efsaneler, masallar, türküler vb. halk edebiyatı ürünlerinin ulus bilincinin oluşmasındaki önemini bilmektedir. Aytmatov'un diğer romanlarında da bu öğelerden yararlandığı görülmektedir.

"Ebedî Gelin"i okuduktan sonra, romanın dilimize çevrilmiş olmasına sevindim doğrusu. Bir efsaneye bağlı olarak çürümeyi ve çürümeye karşı direnişi dile getirmek, belki de ancak edebiyatın olanaklarıyla başarılabilirdi. Cengiz Aytmatov "Ebedî Gelin" le bunu başarıyor.

Desen: Sabahattin Özkan

FLORİDA VALİSİ İLE TANIŞMAMIZ

ALİ F. BİLİR

8 Kasım 2008, Tallahassee

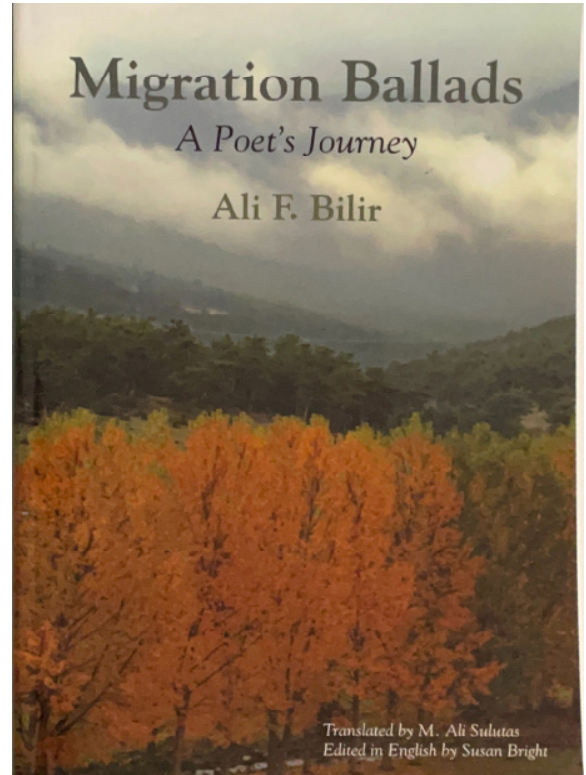
Defne kızım, okuduğu Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü 1997 yılında bitirdi. Birkaç yıllık öğretmenliğin ardından 2002 yılında ABD'ye gitti. Orada, ilkin İngilizcesini geliştirdi. 2005 yılında da Florida Üniversitesi Disiplinlerarası İnsani Bilimler Bölümü'nde doktora çalışmasına başladı...

Çok şanslıyız sevgili eşim Saadet'le, Tallahassee'de Defne'nin evinde konuk olmanın keyfini yaşıyoruz. Kızımız ders çalışmak için çoğu zaman, Borders Kitabevi'ne gidiyor. Buradaki kitabevlerinin ortam ve olanakları çok geniş. Bu farklılığı görünce, "Keşke bizim ülkemizde de böyle kitabevleri olsa," dileği tutuyorum ve dileğimin bir gün yerine geleceğini umuyorum.

Amerika'ya gelişimizden bu yana beş ay geçmiş. Bu zaman içinde, Migration Ballads* (Göç Türküsü) şiir kitabımın yayımlandığı Teksas eyaletinin Austin kentine yaptığımız gidiş-dönüş yolculuğun güzelliği belleğimde. Yayıncım, Şair Susan Bright'ın tanıtımı meyvesini verdi ve tek kitabımla, Amerika Şairler Derneği üyeliği ile onurlandırıldım. Bu arada Defne kızım ile yine Florida Üniversitesi'nde doktora çalışması yapan Kuzey oğlumun yol açan ışığında, Tallahassee kentindeki şair, yazarlarla tanıştım. İlkin, Florida Üniversitesi'nde düzenlenen şiir etkinliğinin konuğu oldum. Ardından şairlerin adıma düzenledikleri üç söyleşiye katıldım. Şiirleri Türkçe okudum, Kuzey ve Defne çeviri görevini üstlendi. Çok sayıda şair arkadaşla tanıştım. Sonucunda, "Florida Şairler Derneği" ve "Tallahassee Big Bend Poets" grubunun üyesi oldum.

Günler birbirine eklenerek Türkiye, Adana, Mersin, Gülnar... özlemiyle geçerken bir sürpriz güzellik daha yaşadık. Borders Kitabevi'nde Defne ve onun Amerikalı bir arkadaşı ile birlikte sohbet ettiğimiz sırada, Amerikalı arkadaş birden ayağa kalktı ve dış kapıdan girmekte olan uzun boylu, düzgün giyimli adamı eliyle göstererek,

"Florida Valisi Charlie Crist geliyor," haberini verdi. O anda bende bir şaşkınlık oldu. Vali geliyor, ama yanında ne koruma var ne eşlik eden biri. İnanmadım. Bu arada Amerikalı arkadaş, "Sizi onunla tanıştırayım," deyince, biz de ayağa kalktık. Vali tam yanıımızdan geçerken Amerikalı, "Sizi arkadaşımın ailesiyle tanıştırmak istiyorum," dediği anda, gülümseyerek durdu. Tokalaştığımız sırada, "Where are you from?" diye sordu. "We are from Turkey," yanıtını verdiğimde, yüzünde daha içten bir ifade, "Ooo, from Poet Nâzım Hikmet's country," diye pekiştirdi sözümü.

Bu kez yeniden söze girdi Amerikalı arkadaş, benim de şair olduğumu söyleyip yeni yayımlanan şiir kitabım "Migration Ballads" ile ilgili bilgi verdi. Vali, yine içten bir gülümsemeyle kutladı ve kitabı tez zamanda edinip okuyacağını belirtti. Karşılık olarak, kitabımı kendisine iletceğimi, bundan mutluluk duyacağımı söyledim. Karşılıklı söyleşimizde Defne kızım da İngilizce çevirisiyle

yardımcı oldu bize. Sohbetimiz sonlanıp yerimize oturduğumuzda Amerikalı arkadaş, Vali Charlie Crist'in her hafta kitabevine geldiğini ve kitap aldığını söylemesi şaşkınlığımı daha da arttırdı. İçimden, "Keşke benim ülkemdeki valiler, yöneticiler de bu kadar çok kitap okusa," dedim.

Verdiğim sözü, Migration Ballads kitabımı imzalayıp Florida Valisi Charlie Crist'e postalayarak yerine getirdim. Haftayı bulmadan, "Bu armağanınızı Florida halkıyla paylaşmaktan mutluluk duyuyorum," sözüyle biten bir mektup almak mutluluğumu daha da pekiştirdi.

STATE OF FLORIDA
Office of the Governor
THE CAPTOL
TALLAHASSEE, FLORIDA 32399-0001
www.flgov.com
850-488-4441
850-487-0801 fax

November 4, 2008

Mir Ali F. Bilir
Number 170
2325 West Pensacola Street
Tallahassee, Florida 32304

Dear Ali:

Thank you for sending me your book *Migration Ballads; A Poet's Journey*. It is my pleasure to accept this on behalf of myself and the people of Florida. I appreciate your thoughtfulness in sharing your book.

Serving the people of Florida is a great honor, and I am pleased to have the opportunity of leading the state. Your kind thoughts are appreciated.

Thank you again for your generosity. I am delighted to share this gift with the people of Florida.

Sincerely,

Charlie Crist

CC/cas/fah

Değerli Ali,

4 Kasım 2008

"Göç Türküsü" kitabınızı bana gönderdiğiniz için teşekkür ederim. Kitap armağanınızı kendim ve Florida halkı adına kabul etmekten mutluluk duyuyorum. Kitabınızı bizimle paylaşma düşünceliği gösterdiğiniz için teşekkür ederim.

Florida halkına hizmet etmek benim için büyük bir onurdur ve eyalete liderlik etme fırsatına sahip olduğum için mutluyum. Nazik düşünceleriniz için teşekkür ederim.

Eliaçık davranışınız için yeniden teşekkür ederim. Bu armağanınızı Florida halkıyla paylaşmaktan mutluluk duyuyorum.

İçtenlikle,

* Migration Ballads, A Poet's Journey, Ali F. Bilir, Translated by M. Ali Sulutas, Edited in English by Susan Bright Plain View Press, Austin, TX 78704, 2008 NOT: This book has been made possible by the TEDA Project of the Republic of Turkey Ministry of Culture, for which we are most grateful and honored.

KOKULU SİLGİ

MÜGE CEYHAN

Sayfanın üzerindeki bir noktaya dikmişti gözlerini. Satır çizgilerinden birinin tam aşağısında, küçük karelerden birinin köşesindeydi. İşlemlerden hiç biri ona denk gelmemişti. Bulunduğu ortama tamamen yabancı, öylece duruyordu orada. Sol kulağının yanında artık uğultuya dönüşmüş sese tam anlamıyla yabancılaşmıştı. Defter sayfasındaki noktaya bir yaklaşım, bir uzaklaşım kalem sinirlerini geriyor, ellerinin terlemesine neden oluyordu. Zaman geçmiyor gibiydi. Esnememek için kendini zor tutuyordu. İnsanların neden esnediğini düşündü. Ağzı kapalı esneyip esneyemeyeceğini merak etti.

Gözleri yanında oturan kadının uzun, kırmızı tırnaklarına kaydı. Gösterdiği rakamlardan çok, onları işaret eden damarlı, yaşlanmış fakat bakımlı parmaklar dikkatini toplamasını zorlaştırmaktaydı.

Yeniden esneme isteği duydu. Bastırdıkça daha çok geliyordu o his. Ağzını kapayıp, burnuyla esneyip esneyemeyeceğini denedi. Olmadı. Babasının her ay aldığı bir dergide okuduğu yazı geldi aklına. Hayvanlar dikkat gerektiren durumlarda, insanlar ise tam tersi, dikkatleri dağıldığında esneme eğilimindeymiş.

Kapı tıklatıldı. Annesi elinde küçük bir tatlı tabağıyla odaya girdi. İçinde fırından henüz çıktığı anlaşılan kurabiyeler, tüm iştah açıcılığıyla sergileniyorlardı. Sirklerdeki akrobatlar gibi dizilmişler, yetmezmiş gibi mis kokularını da odanın içine doldurmuşlardı. Yutkundu. Bir tane alabilir miydi acaba? Kendi evinde, kendi odasında annesinin yaptığı kurabiyeleri alıp almama konusundaki kararsızlığına bir türlü anlam veremese de bu teşebbüsünü şimdilik bir kenara bıraktı.

Annesi tabağı öğretmenine teslim edip, gülümseyerek, “Afiyet olsun,” dedi ve sessizce kapıyı ardından kapadı. “Evet, sorumuza dönelim biz,” diyerek çocuğa yöneldi kadın. Öğretmenin iç bayan şekerli ağır kokusu, tarçınlı kurabiyelerinkini bastırmaya çoktan başlamıştı. Çekingen

bir üzüntü yaşadı bu hissinden dolayı. Alt tarafı bir kokuydu. Neden üzülmüyordu ki? Yiyemediği bir kurabiyenin kokusu uçup gitse ne olurdu ki sanki? Annesi yine yapardı. Belki de mutfakta onu bekleyen dolu bir tabak daha vardı. Yanında gardiyan gibi oturan bu kadın gittiğinde, sevdiği çizgi film başlayacak – tam o saatte başlıyordu, ne büyük şans - ve onu keyifle izlerken kurabiyelerinden istediği kadar yiyebilecekti. Hatta hepsini o yiyecekti. Yine de kokunun yavaş yavaş azalması üzmüştü onu. Hayır, aslında üzüldüğü tam olarak o da değildi. Öğretmenin, defterine, kalemlerine, hatta odasına sinen kokusuydu. Her şeyi bastırabilen bir kuvvete sahipti. Sınıfa girdiği an duvarlara, onların köşelerine, en diplerine saklanabiliyordu bu koku. Ayrıca sihirli bir yanı vardı. İyi sihirlerden değil ama... Kadın konuştuğunda, ağzından çıkan kelimelere yapışıp, onları sarıp sarmalıyor ve öğrencilere seslendiğinde üzerlerinde güçlü bir etki oluşturunuyordu kokusu. Adını söylerken, ojeleleriyle aynı tondaki kırmızı rujlu dudakları aralanıyor, hemen ardından “Kerem” ismi havadaki koku zerreciklerine bulanarak kulaklarına ulaşıyor fakat çocuk adına yabancılaşıyordu. Bu yüzden de tepki vermekte saniyelik gecikmeler yaşayabiliyordu.

“Keremcim, bunu derste anlatmıştım. Çarpım tablosunu ezberlediysen daha kolay yapabilirsin” dedikten sonra kurabiye piramidinin en üstte duranını alıp ağzına attı. Kapalı dudaklarının ardındaki yıkımı duyabiliyordu. Dili ve damağı arasında eriyen yapışkan kıvamın ağzının içindeki sesleri... Midesi guruldamaya başlamış olmasına rağmen hafif bir tiksime hissetti. Normal şartlarda duymadığı belki de hiç fark etmediği o sesler minik odasının içinde onu rahatsız ediyor, sinirlerini bozuyor hatta tüylerini diken diken ediyordu. Ayrıca çarpım tablosunu ezberlememişti! Ezberleyemiyordu ki! Canı da istemiyordu zaten.

Parmakları istem dışı silgisine uzandı. Dedesiyle parkın yakınındaki kırtasiyeden almışlardı. Oraya her gidişlerinde, daha kapıdan girer girmez göbekli,

gözlüklü kırtasiyecisi oturduğu sandalyesinden hemen kalkar, kollarını havaya kaldırıp “Ooo! Kenan Bey, hoş geldiniz efendim! Sen de hoş geldin ufaklık!” derken çocuğun boyuna yaklaşabilmek için, göbeğinin izin verdiği ölçüde eğilip, saçlarını karıştırarak selamlardı onu da. Parka giderken oraya uğramadan geçmezlerdi. Dedesi ikram edilen bir fincan kahveye hayır diyemez, Kerem’de bunu fırsat bilip kalem, defter, boyama kitapları, rengârenk kâğıtlar, zarflar ve türlü oyuncaklar arasında zevkle kaybolurdu. Tıka basa doldurulmuş raflardan gözlerini alamazdı. Küçük bir dükkân tüm bunları içine nasıl sığdırabilirdi bir türlü anlayamıyordu. Son gittiklerinde bir silgi almışlardı. Fosforlu sarı, büyükçe bir şeydi. Kokusu ve göz alıcı rengi dışında şekil olarak fazla bir özelliği de yoktu. Eve geldiklerinde dedesi ona biraz tarih çalıştırmıştı. Atatürk’ün Nutuk eserinden, okuduğu binlerce kitaptan, en sevdiği yemeklerden, müziklerden hatta köpeğinden bile... Henüz okulda tarih dersi görmemişlerdi ama sınıfında kimsenin bu bilgileri bilmediğini düşünüp, kendini ne kadar iyi hissetmişti ertesi gün. Hayat bilgisi dersinde birçok soruya parmak kaldırmış, Atatürk’le ilgili söz açılması için heyecanla beklemiş, en ufak fırsatta bildiklerini hevesle anlatmıştı. Öğretmeni bu konuları değil sorduklarını anlatmasının yeterli olacağını belirtmiş, yalandan da bir aferin demişti. Neden dedesi gibi bir öğretmeni olmamıştı? Onu çok özliyordu. Onu özledikçe yanında oturan bu kadından nefret ediyor, ondan nefret ettikçe bu hislerinden dolayı pişmanlık duyuyordu. Parmakları arasındaki silgiyi gizliden burnuna yaklaştırıp kokladı. Sanki silgisinin içinde kalan bir şefkat burun deliklerinden içeri girip göğüs kafesine doluvermişti bir anda. Gözleri doldu. Rahat rahat esneyemediği gibi, ağlayamazdı da.

Öğretmen sandalyesinde kıpırdanıp, kolundaki saatine baktıktan sonra ağzına bir kurabiye daha attı. Dudaklarını yalarken ağzının içindeki kurabiye kırıntılarından minicik bir parça üst dudağının kenarında takılı kaldı. Tıpkı defterindeki nokta gibi gözüne takılıp duruyor ve yine anlattıklarına odaklanamıyordu. Dışarıdan biri görse öğretmenin pür dikkat dinleyen bir öğrenci görebilirdi. Zil sesi duyuldu. Ardından annesinin terliklerinin sesi. Kapıya doğru yürüyordu. Dikkatinin dağıldığını fark eden öğretmen yüzüne baktı.

“Hadi bu problemi de sen çöz bakalım” diyerek

topu Kerem’e attı. O sırada bir kurabiye daha yer kesin diye geçirdi içinden, artık sıkıntıdan ter döken çocuk.

Annesinin kapıda biriyle konuştuğunu çok net duyabiliyordu. Önündeki problemi okurken bir kelimesini bile anlamıyordu. Türkçe’yi unutmuş gibi sözcüklere, rakamlara bakıyor fakat ne anlatmak, ne sormak istenildiği hakkında en ufak bir fikir sahibi olamıyordu. Adını duydu bir anda. Tanıdık bir sestir bu. İçinde bir heyecan, bir mutluluk hissetti. Annesinin adının sonuna teyze ekleyen o ses bir bardak su istedi. Duyduğu sesler gözünde canlanıp bir sahne çiziverdi o an. Ali gelmişti. Kapıda, elinde bakkaldan aldıkları plastik topla onu çağırmaya gelmişti. Arka bahçede maç yapacaklardı kesin. Adam topluyordu. Kaç gündür konuşuyorlardı. Aşağı mahallenin çocuklarıyla planlamışlardı. Kazanan ödülü belirleyecekti. Kendi aralarında bunu kararlaştırmaya çalışıyorlardı. Ama şişko Salih’in akli fikri hep gofretlerdeydi.

“Evet Kerem? Okudun mu soruyu? O kadar da uzun değil, okumuşsundur artık. Hadi yap bakalım. Başla.”

Annesinin sesini duydu yeniden. Kapanan kapının da... Ali’ye bir selam bile vermeden kapı kapanmıştı. Kendi odasında tutsaktı Kerem. Çıkamıyordu. Oysa çok basitti. Oturduğu sandalyesinden kalkacak, oda kapısına doğru adım atacak ve bu işkence benzeri duygudan uzaklaşacaktı. Salondan getirilen, denizci mavisi mobilyalarıyla uzaktan yakından ilgisi olmayan diğer sandalyede oturan, koyu kırmızı kabarık saçlı, iri yarı kadın öylece bakacaktı ardından. “Oğlum nereye?” diye panikleyen annesini sakinleştirip evin kapısını açacak, kendi gibi hayal kırıklığı yaşayarak uzaklaşan Ali’nin peşinden koşup onu yakalayacaktı. Sarılmak istedi arkadaşına. Sarıldı hayalinde. Onu yalnız bırakamazdı bu maçta. Her şeyi beraber planlamışlardı. Kurabiyeler ve çizgi film bile bekleyebilirdi.

Problemin içindeki rastgele bir rakam seçip yazdı defterine. Yazmaya başlamadan sol eline geçirdiği silgiyi parmakları arasında sıkıyordu. Tüm bunları neden yapmak, niçin öğrenmek zorundaydı? Kâğıda bakan gözleri, yanında oturan kadının dizlerinin altına kadar inen siyah, dar eteğine kayd.

O sımsıkı etekle nasıl rahat oturabildiğini merak etti. Beline o kadar oturmuştu ki karın bölgesi ikiye bölünmüş gibi duruyordu. Nefes alıp verdikçe inip kalkıyordu. Biraz olsun dikkatini toplamayı başarinca, konuya dair aklında kalan tek bilgiyi işleme döküp, bir şeyler yapmış görünmeye çalıştı. Çalıştı ama çabasına dışarıdan bakınca kendine acıdı. Terleyen elinde durmakta zorlanan kalemi özgürlüğüne kavuşturmak istedi. Kayan parmaklarının isteksizliğini gördü. Diğer elindeki silginin kokusunun azalacağından korktu bir anda. Tüm bu şeyleri elindeki silgiyle silmek istedi. Silip bambaşka bir sahne yaratmak! O sahneye Atatürk'ün az bilinen yönlerini anlatan dedesini koymak istedi. Ali'yi, Şişko Salih'i, kırtasiyeci Muhsin amcayı, annesini, babasını... Dedesi hariç herkesi koyabilirdi. Lise öğrencileriyle dolu cenazeyi hatırladı. Tarih öğretmenlerini uğurlayan bir sürü genç vardı etrafta. Babasına veda etmekte zorlanan annesinin kıpkırmızı gözleri ve kızıl erkekli genç grubun gözyaşları dışındaki her şey bulanıktı o güne dair. Bu düşünceler şu an çok yersiz gelmişlerdi. Çok zamansız gelmiş üstüne üstlük gelmekle kalmamış, göz pınarlarına da yük bindirmişlerdi.

“O silgiyle oynamayı bırakalım artık Kerem” diyerek parmaklarının arasından bir çırpıda alıp masaya bıraktı çocuğun silgisini. “Görüyorum ki dikkatini dağıtıyor, bu konuyu tekrar etmemiz gerek anlaşılan. Tam olarak öğrenilmemiş”

Kerem önce kurabiye tabağının yanına konan silgiye sonra da kadının yüzünde küçük kalmış gözlerine baktı. Kirpiklerindeki topaklanmış rimelleri gördü. Bu kez içinde biriken öfkesini, gözlerinde biriken yaşları tutmakta zorlanacağını fark etti. Bir şey yapmak istedi. Yapabileceği tek karşı duruş, tabağın kenarında duran silgisini tekrar eline almaktı. Öğretmeninin gözlerinin içine bakarak kokulu silgisine uzanıp onu avcunun içine aldı. Bu kadın öldüğünde cenazesine gitmeyeceğine dair kendi kendine söz verdi o an Kerem. Bilemediği sorularda, yapmadığı ödevlerde kırmızı ojeli tırnaklarını batırarak çektiği kulakları sızladı. Okulda gördüğü yetmezmiş gibi bir de evine gelip annesinin yaptığı kurabiyeleri yiyor, dedesinin aldığı silgiyi elinden alıyor, sınıfta hiç telaffuz etmediği şekilde “Keremcim” diyordu. Müzik dersi dahil her dersine giren bu kadın yüzünden hiçbir derste başarılı olamıyordu. Her şey onun

yüzündendi! Tembel öğrenci olarak bilinmesindeki tek sebep bu kocaman kadındı. Onu fiziken yenemezdi. Ama gözyaşlarının ardına sığınmak da ağırlına gidiyordu. Ağlamayacaktı. Annesinin hiçbir şeyden haberi yoktu. Olsaydı evlerine ayak basabilir miydi acaba? Daha önce hissetmediği bir güç hissetti içinde fakat bunu nasıl dışa vurması gerektiği hakkında hiçbir fikri yoktu.

“Peki Keremcim, istersen bugünlük burada bırakalım.”

“Evet!” dedi Kerem. Ama o ‘evet’in içinde çok şey vardı. Sertti bir kere. Öfkeliydi. Netti. Dört harfe sığdırılmış bir karşı duruş vardı. Olumlu görünen yanıtın içinde olumsuzluk içeren çok duygu vardı. Yumruk yaptığı avucundaki silgisinden aldığı güçle söylenmişti bu ‘evet’.

“Ama” dedi kadın pes etmediğini karşısındaki öğrencisine gösterircesine, dakikalardır hiç kalkmadan oturduğu sandalyeyi terk ederken “Bir dahaki derste silgiyle oynamak yok, anlaştık mı?” diye ekledi işaret parmağını sallayarak.

Kerem kadına gözlerini dikmiş şekilde ayağa kalkıp karşısında dikildi. Hâlâ silgisi elindeydi.

“Hayır!” dedi. Tekrar ve sesini biraz daha yükseltip, yumruk yaptığı elini daha da kuvvetli sıkarak

“Hayır!” dedi.

FİLİZ GÜLMEZ VE “KIYIDAKİ ÖYKÜLER”

GÜLSEREN ÜNSÜN ENGİN

Yazar Filiz Gülmez’i “Egeli Kadın Yazarlar Platformuna” katıldığında tanıdım. Ağırbaşlılığı, saygılı duruşu, az ama öz konuşuşu ve zarafeti ile dikkatimi çekmişti. Hazırlanan etkinliklere katılıp emek vermesi, yaptığı konuşmalardaki kendinden emin, açık ve net olarak bilgi birikimini ortaya koyuşu, yumuşak sesi, alçak gönüllülüğü ile hepimizin sevgi ve saygısını kazanmıştı.

Filiz Gülmez’in özgeçmişine baktığımda Zonguldak / Devrek’te doğan arkadaşımızın Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdiğini, değişik illerdeki liselerde edebiyat öğretmenliği yaptığını, Balıkesir Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Öğretim Görevlisi olarak çalıştığını öğrendim.

Edebiyatla ilişkisi lise yıllarında şiirle başlayan Filiz Gülmez’in ilk kitabı 2009 da Afrodisyas Yayınlarından yayımlanan “Anılar Yorgunu” adlı öykü kitabı... Bunu 2012 yılında “Umutları Çoğaltmak” adlı düz yazıları izledi, bu da Yeni Umut Yayınlarından çıktı. 2016 da “Bilge Arı ve Deve diken” adlı çocuk öyküsü Nezih Er yayımlarından, 2018 de “Dostluğun Gücü” adlı çocuk romanı Kanguru Yayınlarından, “Sevginin Kokusu” çocuk öyküsü 2019 da Nezih Er yayımlarından yayımlandılar. Şiir, öykü, deneme, kitap eleştirileri ve makaleleri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanan yazarın ortak kitaplarda da öyküleri ve yazıları yer aldı.

Ocak 2022 de Kanguru Yayınevi’nden çıkan “Kıyıdaki Öyküler” kitabı henüz dumanı üstünde yeni bir kitap... İçinde on dört öykü bulunan ve 112 sayfa olan bu kitap yalın kapak düzeni ve kitap hakkında fikir veren arka kapak yazısıyla da dikkat çekiyor ve merak uyandırıyor. Ön kapaktaki mavi renk, kitabın adı olan “Kıyıdaki Öyküler”e zemin hazırlıyor ve önce bir deniz kıyısını akla getiriyor. Bir yandan da üç yıldır yazılıp dosyalarda kalan okura ulaşmakta zorlanan öyküleri... Öte yandan kıyıda, arka planda kalan insanları da

düşündürüyor. Öyküleri okuduğumuzda gerçekten kıyıda köşede kalan sıradan insanları anlattığını görüyoruz. Evsizlerin, kasabalarda, kentlerde kenar mahallelerde yaşayan yoksul ve yalnız insanların öykülerini anlatıyor. Görevini en iyi şekilde yapmaya çalışan; ama engellenen, sürgüne uğrayan öğretmenler de var, bebeğini besleyemeyen anneler, çöp toplayarak yaşamaya çalışanlar da...

Filiz Gülmez sosyal sorumluluk taşıyan bir yazar. Öykülerinde kadın sorunları yanı sıra, yoksulluk, eğitimsizlik, sıkıyönetim ve anarşi dönemleri gibi çeşitli sosyal yaraların insanlar üzerindeki etkilerini de anlatıyor. Özellikle cahil ve edilgen annelerin yetiştirdiği kızların yaşadığı travmalar, depresyonlar ve ruhsal bunalımlar da işlediği konular içinde... Anlattığı dönemlerin bir kısmı geçmiş yılların olayları... Bu da öykülerin yılların birikimiyle yazıldığını gösteriyor. Ayrıca yıllarca dosyalarda, dolaplarda sıkışıp kalmış, okura ulaşamamış, yeni gün yüzüne çıkabilmiş kıyıdaki öyküler olduğunun ip uçlarını veriyor. Bu, bütün yazar ve şairlerin sürekli yaşadığı bir sorun...

Yazar Filiz Gülmez çok iyi gözlemler yapan, empati yeteneği yüksek bir yazar. Öykülerinde atmosfer yaratırken gözlemlerini nakış gibi işleyerek sunuyor okura. Sadece öykü kahramanını ve bulunduğu mekânı anlatmıyor, öykü kişilerinin ruh hallerini de inceleyip bize aktarıyor. Yalın, duru anlatımı, temiz Türkçesi kitaba ayrıca değer katıyor. Dile önem veren bir yazar. Öykü tekniğinde araştırmalar, deneyler de onun öyküde daha iyiyi, hatta mükemmeli arayışını gösteriyor. Bu çaba her yazarın göstermesi gereken bir çaba... Aksi halde modern öyküye ulaşamaz, klasik öykünün dar kalıplarına sıkışıp kalırız. Bu nedenle yazarın bu çabasını alkışlıyorum. Nice öykülere diyorum. “Kıyıdaki Öyküler” kitabı keyifle okunan bir kitap. Yolu açık olsun.

“Kıyıdaki Öyküler” Filiz Gülmez
Kanguru Yayınları Ocak 2022

ALICJA MARIA KUBERSKA¹

İFLAH OLMAZ BİR HAYALPEREST

Mark Avila için

yavaşça terk ediyorum her gün;
dakikaların ritmini adımlıyorum.
yok oluş çok şaşırtıcı:
- günler ve yıllar geçiyor
artan bir hızla

geçici bir dünyada yaşıyorum.
her bir olayın kuvvetli rüzgârıyla
yıkılabilir kartlardan evim..
ama bir çılgının ısrarıyla, hayallerimde
gökyüzüne kaleler inşa ederim ...

seraplara koşuyorum ve daha yeşil
bir çimenlik arıyorum komşunun bahçesinde;
sahip olduğuma şükredemiyorum
- sadece kesinlik belirsizliğe dönüşünce
pişman oluyorum.

biliyorum; iflah olmaz bir hayalperestim...

İngilizce'den çeviren: Yeliz Altunel

¹ 1960 Polonya doğumlu şair, yazar, gazeteci, editör. Şiirleri çok sayıda antoloji ve derginin yanı sıra Amerika, Avustralya, İngiltere, Belçika, İtalya, Kanada, İsrail gibi ülkelerde yayımlanmıştır; Polonya, Amerika, Fransa ve İtalya'da çeşitli ödüllere değer görülmüştür. Şiirlerini hem Polonyaca hem de İngilizce yazıyor.

Felsefe, psikoloji, sanat ve modern bilimlere olan ilgisi şiirlerine yansımıştır. Sosyal problemleri ve insan hayatının her boyutunu çok yalın bir dille işler, derin bir tefekkür için okurun zihnini hazırlayan çarpıcı bir yetenek sergiler. Çalışmalarında modern toplumu ve toplumdaki önyargıları konu edinirken, kavrayış ve iç görüyü hayatın fiziksel, duygusal ve ruhsal alanlarında inceliklerle kullanır. Uluslararası yazarlar birliğine üyedir.

TEK MEMELİ ALİS

FERHAT İŞLEK

Her şey eliyle sağ göğsünü tutmasıyla başlıyor. Sert ve ağırlı bulması onda kısa süreli bir panik yaratsa da, yaptığı ilk iş evi müzikle dolduracak radyonun düğmesine uzanmak oluyor. Aslında hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını o an anlıyor ve birdenbire kapağını dahi açmadığı günlüklere geri dönme isteği uyanıyor.

"Oysa yazmak, yaşamının izlerini geleceğe bırakmak değil mi? Hem geçmişini geçmişte bırakmak istiyorsam neden yazıyorum? Yazdıklarımı bir daha okumuyorsam kimin için yazıyorum? Günlük tutmak yaşanan hayatı gelecek kuşaklara anlatmak çabası değil mi?" soruları onda yeni bir doğuşun kapılarını aralıyor. Anılara dönüşün korkularını yıkarken, kendisiyle ve geçmişleriyle yüzleşmenin cesaretini buluyor kendinde. Elini tekrar sağ göğsüne uzatıyor ve yazdıkları sayfalardan biriyle göz göze geliyor.

Bu romanın çıkış noktasını böyle yakalıyor yazarımız. Gülseren Engin'in daha öncesi okurla buluşturduğu romanlarında da olayları ateşleyen çıkış noktaları var ama 'Tek Memeli Alis'teki çok farklı. Okuyucuda kitapla ilgili güçlü bir istek uyandırıyor.

Yazarımızın daha öncesinden 'Smyrna üçlemesi'ni bilmeyenimiz yoktur. "Ağlama Smyrna Döneceğim"de işgal öncesi Smyrna'yı, "Smyrna'nın Gözyaşları" ise işgal sonrası Ege'de direniş hareketlerini, halkın içine düştüğü acıları, yıkımları, kıyımları anlatılıyor. İstanbul'un işgali, tutuklamalar, sürgünler, üçlemenin sonuncusu olan "Smyrna'nın Yazgısı"nda dile geliyor.

Gülseren Engin'in diğer iki romanı ise "Yorgun ve Yaralı" ile "Sancılı Kent Ankara". Yorgun ve Yaralı, Gülseren Engin'in aile hikâyesini kapsar. Dedesi Çanakale gazisidir. Mustafa Kemal'in yönetimindeki 57. Alay Komutanlığında savaşmış, sağ kalan çok az askerden biridir.

"Tek Memeli Alis" farklı bir dramatik olayla başlar. Ansızın amansız bir hastalığın pençesine düştüğünü öğrenen romanın kahramanı için artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. Kendisi bir doktordu ama doktor olarak hastalığı bilmek farklıydı, hasta olarak yaşamak daha farklıydı.

Anılar sarmaşık halinde sarmıştı bedenini. Eşi Haldun'la tanışmaları, arkadaşlık dönemleri ve evlilikleri; yılbaşı etkinlikleri, Almanya'da yaşadığı yıllar ve burada edindiği arkadaşlar...

Anılar denizinde derinlere doğru yaptığı yolculuklarda giderek koyulaşan mavi-yeşil bir parlaklık görür. Zaman ve mekân duygusunu kaybederken yalnızca geçmişinin dünyasında yaşamaya başlar. Siyah-beyaz fotoğraflarda bulmuştu kendisini.

Kötü huylu bir hastalıktan iyi huylu bir yaşam arayışları sürerken bir sabah eşi Haldun'un eve getirdiği gazetelerden bu kez farklı bir şekilde irkilmişti.

Yıl 1995. Savaş haberi idi onu yerinden doğrultan. Körfez'in suları iyiden iyiye kaynamaya başlamıştı. Önce Kuveyt'in Irak tarafından işgali, sonrasında başta ABD olmak üzere batılı güçlerin, Irak'ın parçalanmasına kadar gidecek olan planlarının bir bir uygulanması... Olan kadın ve çocuklara oluyordu.

Dünyadaki olaylar bununla bitmiyordu; Ermenistan – Azerbaycan gerginliği tırmanıyor, Yugoslavya için için kaynıyordu. Tüm bunlar göğsündeki kitleden uzaklaşmasını sağlıyor, gündelik yaşantıdaki sıkıntıları küçük dert olarak görmeye başlıyordu. Buna rağmen yine de savaşların olmadığı, insanların öldürülmediği, doğa katliamlarının yaşanmadığı coğrafyalarda nefes almak istiyordu.

Almanya'da yaşadığı yıllar ise ona daha geniş bir pencere aralamıştı. Dünya'da olup bitenlere daha duyarlı hale gelmişti. Doğu Almanya ile olan

duvarların yıkılması ise dünya barışı için umutların çoğalması demektir. Buna çok sevinmişti.

Diğer yandan başta Erika olmak üzere çok sayıda edindiği arkadaşlarla ileride unutamayacağı anılara dönüşecek bir yaşam sürmeye başlamıştı. Kitabın ilerleyen sayfalarında şunlar yazılacaktı:

"Güzel anılar endişelerimden uzaklaştırıyor beni; ama artık gerçek dünyaya dönmeliyim. Haldun, çarşıdan geldi. Az sonra yemek yiyip doktora gideceğiz.(...)"; "Beynim yaşadığım endişe ve üzüntülerden kaçmak için çağrışım fırtınasına tutuyor beni. Acı tatlı anıların içine savuruyor...(...)".

Beklenen gün gelir ve ameliyat olur. Sağ memesi alınmıştır. Artık "Tek Memeli Alis"tir o. Yeni bir yaşam, farklı mücadele alanlarıyla kendisini beklemektedir artık. Sonrası ülkesine dönme zamanının geldiğini düşünür. Üstelik çok özlemiştir İstanbul'daki evini. Türkiye'ye döndükten sonra, beklediği gibi kendisini yeni bir hayatın içerisinde bulur.

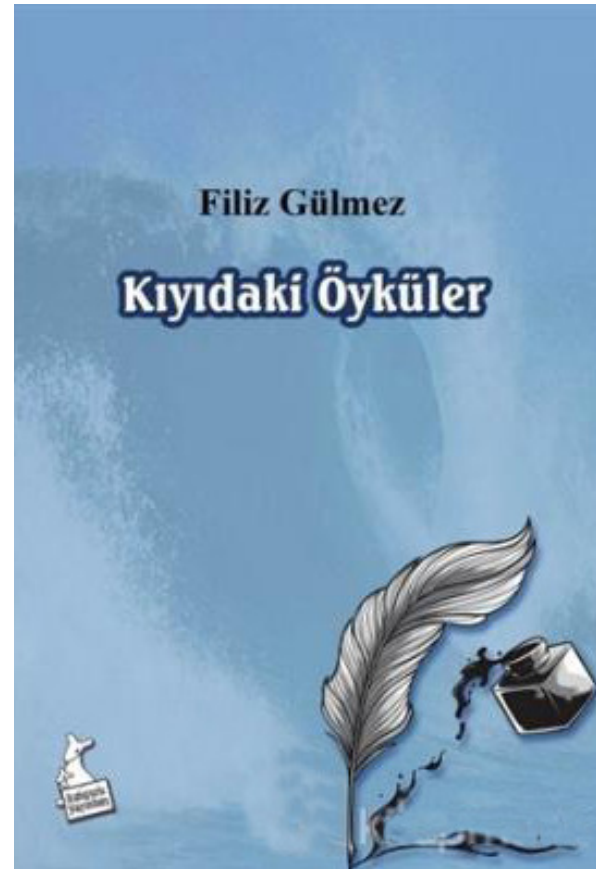
Gülseren Engin bu kitabıyla hem kendisine hem de dünyada yaşananlara tanıklık ediyor. Kendi bedenine, endişelerine, korkularına tanıklık ederken dünyadan da umudunu kesmiyor. Aydınlık günlerin, barışın bir gün tüm coğrafyalara yayılacağına yürekten inanıyor. Bu inanç aynı zamanda kendi mücadelesine de güç veriyor.

Kitabın arka kapağında içerik çok iyi özetlenmiş. İşte o özet:

"Bu bir savaş kitabıdır. Genç bir kadın doktorun meme kanseriyle savaşımı yanında hayatla savaşımı, aile savaşlarını, mesleki savaşlarını anlatır. Zeminde ise o yılların dünyadaki savaşlar vardır. Doğu bloğunun çöküşü, duvarların yıkılışı, Yugoslavya'nın parçalanışı, Saddam'ın 1. Irak Savaşı ve Azerbaycan'daki katliamlar...

Özal yılları, bir koyup beş alma sevdaları ve savaşa girmeye hazırlanan iktidarla, savaşı istemeyen halkın savaşı... Yazarın o yıllara tanıklığı... Günümüzle birebir örtüşen olaylar zinciri..."

(Tek Memeli Alis / Gülseren Ünsün Engin / Anı-Roman – Klaros yayınları 1. Baskı Nisan 2022)

TEK MEMELİ ALİS

BİLSEN BAŞARAN

Dünyanın çatısı, bel kemiği, göğü, toprağı, tohumu, olmazsa olmazı olan kadının bu kutlu varlığını sürdürmesi bir savaşın da adıdır kuşkusuz. Bin bir güçlüğü öre çöze hayatı ipek bir halıya çeviren de odur, ruhu ve bedeni arasındaki savaşın ateşkesi de... Bu savaş kimileyin ruha dökülenle ve ruhun döktüğüyle çalkalanarak yol alır, kimileyin de bedenin kendi organlarıyla savaşıyla su yüzüne çıkar. Kadın ve ana olmanın baş tanığı ve kutsayanı meme birden bire yön değiştirip düşmanlaşır bedene. Sütünü kana, varlığını hançere çevirir. Akan suyun tersine döndüğü, göğün yere çakıldığı, kayaların yandığı bir alev deryasının içine düşüverir kadın. Dünyanın direği saydığı ana sütü kanlı irine dönüşüverir, hazzın, kadınlığın, varlığın adı olan ‘meme’ habisliği, sinsiliği, düşmanlığı, yakıcılığı, yıkıcılığıyla tortop bir ura dönüşüp oturur hayatin kavuran merkezine. Artık ötesi ya bir savaştır ya da teslimiyet

Gülseren Ünsün Engin “ Tek Memeli Alis” adlı anı-romanında işte bu yakıcı sürprizin eline gelmesi ve ağrısıyla kendisini bağırması sonrasındaki gelişmeleri, olayları, teslimiyetle değil kahramanca, dirençle karşı koyuşunu, savaşımını anlatıyor. Bir anı roman olarak yazarın yaşamından çarpıcı sahneler sunsa da Almanya ve Türkiye arasındaki gidiş dönüşlerinde, sağaltım döneminde, hastane günlerinde yaşananlarla harmanlanan o günlerin siyasi, ekonomik, toplumsal değişimlerini, yıkımlarını da ustaca bir anlatımla sunmuş okura.

Çalkalanan dünya içinde, memesinde tekrarlanan kanser korkusuyla çalkalanan sadece kendisi değildir elbet. Genç bir kadın doktorun memesindeki kanserle mücadele savaşına eşlik eden yeryüzünü kavuran onlarca savaşın da içinde ya da etkisinde yol alan olaylar zinciriyle o da kısıkvrak bağlanmıştı kedere acıya ve çalkalanmalara. Doğu Bloku’nun çöküşü, Berlin Duvarı’nın yıkılışı, komünizmin parçalanma sancıları ve etkileri, tedavi süresince sıkça gidip geldiği hatta zorunlu olarak yaşamını

sürdürdüğü Almanya’da bağıra çağıra yaşanmaktadır. Avrupa’da Yugoslavya, Tito’nun palto düğmeleriyle betimlediği kardeş ırkların huzur ve refah için didindiği topraklar değildir artık. Almanya’nın da dürtmeleriyle kızışan kardeşkanı dökme güdüsü ve parçalanma kapı önündedir. Küçük devletçikler yaratma isteği ve çabası Balkanlar’da kanlı bayraklar olarak dalgalanmaktadır. Ortadoğu’da Saddam bir gece yarısı Kuveyt’i topraklarına katarak o sessiz ve itaatkâr topraklarda kan ve katliam dinamitinin fitilini ateşlemiş Amerika’ya ‘hadi gel beni ve masum halkımı katlet’ diye davetiye çıkarmıştır. Azerbaycan sınırında Ermenilerin kıyım ve katliamı sürmekte, sınır ihlalleri, gece saldırılarıyla, kan gövdeyi götürmektedir. Dünyanın her bir yanında kanser sürmekte, umarsızlık kanser olup halkları dize düşürmekte, kan ve ölüm hükmünde dize düşmüş bir hayatın çalkalanmaları tüm yerküreyi kana boğmaktadır.

Ağrılı dünya, ağrılı hayat, ağrılı günler içinde amansızca ağrıyan ve kendisini unutturmayan bu şişlik yeni bir savaşın da adıdır. Daha önce de kadınlığının, analığının, hazzının tanığı o memedeki kanserli kitleyle savaşmıştır. İşte aynı silahları kuşanarak yeniden çıkıp gelmiş, öncesinde uzun savaşı kaybederek defolup gitmiş olsa da geride bıraktığı ‘Tek Memeli Alis’in dirençle ve inançla sürdürdüğü yaşamını allak bullak etmeye yetmiştir. Yaşam bir dizi yıkım sonrasında bütün tadı ve güzelliğiyle günlerini yeniden doldurmuştur. Şimdiyse bu ikinci savaş çağrısı beklenmeyen, istenmeyen, kötü günlerin yeniden kapıya dayandığının da habercisidir ve elbette yıkıcıdır.

Unutmak, yok saymak, eskilere güzel anılara akmak, yaşanan harika günleri yeniden gündeme taşımak sağaltıcı olacaktır elbet. Derinliğine sığınılacak bu güzel anı yolculuğunun bileti olacak tek kaynaksa bir anı

defteri, günlük ve acı tatlı, unutulmuş belki de unutulmak istenen anlatılardır. Genç bir doktorun aşkları, öğrencilik yılları, taşkınlıkları, içe kapanmaları, intihar girişimleri, bürokratik mücadeleleri, evlilikleri, aile içi sorunlar, yaşadığı çalkalanmalar, kabullenme ve reddedişler, toplumu kuşatan çalkalanmalardan payına düşenler, oldubittiler ve kendi bildiğini okuyan bir hayata karşı, hayatın içinde verilen savaştır bu.

Kitabın arka kapak yazısında ilk tümcenin “Bu bir savaş kitabıdır.” olması bundandır. Tek meme kalıncaya dek verilen savaşla, öteki memeyi de almaya gelen savaş öncüsüne karşı verilen savaşın, dünyayı, ülkemizi ve toplumumuzu kısıvrak kucaklayıp ateşe, kıyıma sürüklediği nice savaşlardan sıyrılma, kurtulma, çözümsüzlük, çaresizlik savaşı...

Evet çaresizlik savaşıdır da... Kendisi de doktordur. Hem de patolojide kanser preparatlarını inceleyip teşhis koyan bir kanser uzmanıdır. Ne ki şimdi hem uzmanlığıyla, bilgisiyle deneyimleriyle incelemeleriyle olayın tam ortasında hem de çaresizliğin bir şey yapamamanın kuyusundadır. Olayların ateş çemberinde, içinde ama elleri bağlı başkalarına bağımlı bir hayatın ve sağaltım sürecinin ortasındadır. Çaresizlik tam da budur işte.

Çözümsüzlük ve çaresizlik, vurdumduymazlık ve ‘benim memurum işini bilir’cilikle doruklanan Özal yıllarının Türkiye’sinde, bir koyup beş almak ve pastadan pay kopartmak sevdasıyla ülkeyi savaşın eşliğinde tutan politikalarla çalkalanan bir ülkede bilinçli, yurtsever vatandaş olmak ruhsal anlamda bir yıkımı da örgütlemektedir kuşkusuz.

Hem hastalık hem de yokluk yoksulluk içindeki halkların çırpınısını iç içe yaşayan bir beden de zorunlu bir çalkalanma ve daha kötüye gitme eğilimindedir. Bir yanda ele gelen bir kitle ve dayanılmaz ağrısı, öte yanda kansere ve ölüme gönüllü giden bir ülke ve dünya ve sorunlar ağı içinde çırpınan bir evlilik...

Görmezden gelmek de göz yummak da susmak da bana ne demek de kolay değildir.

“Anı defterini okudukça şaşırıyorum. Kanser olduğumu yeni öğrendiğim sıralarda, üstelik tam da ameliyat öncesi, anı defterime neler yazmışım. Çağrışımlar oradan oraya sürüklemiş beni... Çocukluğumun anılarına dalıp gitmek, ameliyat ve ölüm korkusundan kaçma yoluydu belki. Kim bilir? Bilinçsizce ben de böyle bir yola sapmışım, anılara sığınmışım demek ki... Beni o günlerin baskı ve bunaltısından yazmak kurtarmış. Bekleyişin dayanılmaz sancısından... Ne tuhaf... Bugün de geçmişte dolanarak anılara sığınarak aynı şeyi yapmıyor muyum? Göğsümdeki ağrıdan, ele gelen kitleden ve onun yarattığı kanser korkusundan kaçış yolu değil mi bu?” (Sf: 162)

Yazarın kaçtığı en güvenli barınak yazmaktır elbet. Gülseren Ünsün Engin de hem “Tek Memeli Alis” adlı romanında hem de daha öncesinde yazdıklarında anlattıklarıyla bir yazarın sığınacağı yuvanın bütün gerçekliğiyle sarıp sarmalayan yazma eylemi olduğunu anlatıyor okuruna. Anı defterinden kopardıklarıyla, bedenindeki ağrıyı emlemesi rastlantı değil. Yazdıkça acılarından sorunlarından kaçan hemen her yazar gibi o da yazdıkça iyileşiyor, okudukça eskilerin mutluluğuyla sakinleşiyor, o sancılı günlerde aldığı muştulu haberlerle, yeni öykü ve kitaplarından aldığı sevinç, ödül, davet ve güçle ayakta durmayı başarıyor. Sait Faik’in “Yazmasaydım deli olacaktım!” demesinin nedeni tam da bu değil miydi?

Gabriel Garcia Marquez’in ‘Anlatmak İçin Yazmak’ adlı kitabında (Sf:117) “O gece kendi kendime bir savaş yemini ettim; ya yazacaktım ya da ölecektim.” demesi de bundandı.

Belki de Rilke’nin dediği gibi “Yazmadan yaşamayı becerebildiğini sanıyorsan, yazma!” demesinin nedeni de buydu.

Gülseren Ünsün Engin’in de yazma ve

yazdıklarının yüreğine sığınarak hayata tırnaklarını geçirme, kanserin kısıkcındaki bedenini unutmama, sağaltma, savaşıma, güç kazanma çabası da bundan olsa gerek. Yazarın yazma mücadelesinin ve ereğinin bir başka nedeni de;

“Oysa yazmak, yaşamının izlerini geleceğe bırakmak değil mi? Hem geçmişi geçmişte bırakmak istiyorsam neden yazıyorum? Yazdıklarımı bir daha okumuyorsam kimin için yazıyorum. Günlük tutmak yaşanan hayatı gelecek kuşaklara anlatmak çabası değil mi?” sorularına okurlarıyla birlikte yanıt aramaktır, yazdıklarının değerine ışıltak tutmaktır.

Gülseren Ünsün Engin bu amaçla ve itki ile yazmaktadır. Güçlü dili, Türkçenin değerli anlatım olanaklarını kullanarak yarattığı akıcı üslubu, samimiyetle dantellediği olaylar dizgesi ve anı-roman kurgusu içindeki sürükleyici anlatımı “Tek Memeli Alis” adlı bu kitabı edebiyatımızda önemli ve değerli bir yere taşımıştır.

Bu haklı kıvanç bir anı roman olarak okunsa da bir dönem kitabı olarak da algılanmalı toplumsal çarpıklıkların, ulusal değişim ve dönüşümün, kaygan bir zemine oturtulan ülke insanının ekonomik siyasal kültürel gelişmişliğinin nasıl baltalandığına da tanıklık etmektedir. Bu yönüyle de kişisel bir anlatıdan çıkıp toplumsal bir anlatıyla dertlerin de kişiselikten toplumsallığa akışına, dönüşümüne tanıklık etmektedir.

Gülseren Ünsün Engin, edebiyatımızda dönem kitaplarıyla da adını duyurmuş değerli bir yazardır. Her yazdığı bir diğerini gölgede bırakmayarak, yanı başında taşıyacak ve okutmaya çekecek denli önemli konu ve anlatımlar içermektedir. Örneğin; ‘Smyrna Üçlemesi’ni okumadan Ege tarihine hatta ülke tarihine bakmak kuşkusuz eksikliklerdir. “Ağlama Smyrna Döneceğim” adlı kitabında işgal öncesi ve işgal yıllarının kederini, “Smyrna’nın Gözyaşları”

adlı kitabında işgal sonrası direnişi, halkın onur vatan ve bayrak mücadelesini, acıların yıkımların kıyımların yanma ve yakılmaların direncini, “Smyrna’nın Yazgısı”nda ise İstanbul’un işgalini, tutuklamaları, sürgünleri, ülkenin yangın yerine dönüşünü anlatması bu üç başyapıtın sadece edebi anlamda değil tarihsel toplumsal anlamda da değerini alkışlanası kılmaktadır.

“Yorgun ve Yaralı” ve “Sancılı Kent Ankara” adlı kitapları ise aile öykülerinden geçişlerle başkent Ankara’nın tarihine, Kurtuluş Savaşı yıllarına, ülkenin yeniden dirilişine ayna tutan çok önemli eserlerdir.

Bütün bu çabanın yazarı ölümsüz kılmasından ve edebiyatımız içinde saygın bir yere taşımış olmasından yola çıkarak “Tek Memeli Alis” le süren farklı bir tattaki romana akışımız arasındaki hayat çemberinde Gülseren Ünsün Engin’in müthiş yaşam direncine de tanıklık etmenin keyfiyle tanışır okur. Onun çılgılığı okurun direncine de direnç katar.

“İyi ki ölmemişim... Güzeller güzeli kızım nasıl dünyaya gelirdi sonra?” der sevinçle. “İyi ki ölmemişim... Daha sonra okulu bitirip doktor olduğumda pek çok hastanın hayatını kurtardım, pek çoğunun iyileşmesine yardımcı oldum...” der umut ve iyilik dökerek. “İyi ki ölmemişim. Yoksa öyküler, romanlar yazıp kitap oluşturmamayacak, edebiyat dünyasına adım atamayacaktım” der kitaplarının, başarılarının, ödülleriinin kıvancıyla, haklı bir övünçle. (Sf:143)

“Tek Memeli Alis” i okudukça hayata tutunma azminiz artacak ve yaşam sevinciniz kederi buharlaştıracak. Bu yazıyı yazarak böylesi bir direnci selamlamak alkışlamak kutlamak duyurmak istedim. Dilerim sağlığın, soluğun ve kaleminin başarısı direncin kadar güçlü olsun Sevgili Gülseren Ünsün Engin. Nice kitaplara...

Aralık / 2022- İzmir

Desen: Utku Varlık
Alex Varlık Koleksiyonu

SİYAH VEZİR

ERKAN ÖZAYDIN

İstakayı agat topların arasına, yeşil çuha kaplı mermer masanın üzerine bıraktı. Etajerin üzerindeki plaklardan birini seçti... Moustaki'nin 'Declaration' u. Pikaba özenle yerleştirdi. Galeriyi saksafonun gece mavisi doldurdu. Yıllardır yakından izlediği diğer sanatçıların arasından büyük bir çabayla sıyrılmıştı. Yalnızca resim yapmıyordu genç ressam; sanat kuramı içeren her kitabı alıyor, yutar gibi okuyordu. Dünyadaki tanınmış her ressamı, her sanat akımını öğrenmeye çalışıyordu. Kentteki en zengin sanat kütüphanesi ondaydı artık.

Önceki yıl bir eseri kraliçeye hediye edilmişti. Soyut resimlerinin göz alıcı renkleri arasında yalnız yaşayacağı bir dünya kurmuştu. Otuz yıl önceki resimleri gerilerde kalmıştı. İkinci döneminde, halatlardan desenler çiziyordu. Kıvrılan halatların arasında kirazlar görülüyor, genç bir kadın arkası dönük, sonsuza yürüyordu. Kirazlar, dikiş iğnesinin battığı yerden kanıyorlardı. Halat kıvrımları göğe yükselirken, yerde boş bir tekerlekli sandalye öylece terkedilmiş duruyordu. Halatın üzerindeki kadına yetişmeye çalışıyor, sanki yetişemiyordu. Kimi zaman gerilime dayanamayıp güçlü bir çekimle koptuğu yerden dikerek onarıyordu ressam. Pınar, kayınpederine seveceği bir hediye almak istemiş, oğluyla yeni açılan galeriye gelmişti. Tekerlekli sandalyesiyle salonda dolaşan ressamla tanıştılar, sanat üzerine sohbet ettiler. Kahve içerken tabloları incelediler. Kayınpederi Tonyalı kadar iyi anlamasa da resim sanatı hakkında bilgisi vardı. Zengin olunca önce resim satın almaya, gelecekte parlayacak ressamların işlerini biriktirmeye başlamıştı. "Kıvrımların Efendisi" diye ünlenen bu sanatçının tablosunu beğenirdi mutlaka. Uzun kır saçlarını arkada toplamış, sağ eliyle gözlüğünü sık sık düzeltiyordu. Gözleri

gülümseyen adamı dinlerken yaşadığı dünyadan kopmuştu genç kadın. Terebentin kokusuyla başı dönmüştü. Tuvallerdeki kırmızı halatların üzerinden yere doğru sessizce kaydı. Salonun ortasında, bilardo masasının ayaklarının arasındaydı.

Az önce adamın elinde tuttuğu ıstakaya bakıyordu. Ressam kalın ucu sıkıca kavramıştı. Tebeşirlediği diğer ucu, yüzük ve işaret parmakları arasından geçirip ağırlığı dengelemişti. Yeşil çuhanın üzerine elini yerleştirdi, bir gözünü kısıp bilardo toplarına nişan aldığı anda üzerindeki her renkten boyayı fark etti. Kusursuz çizgilerin nasıl çizildiği anlaşıyordu. Yerden bakınca salondaki mor halatlı tuvalerde spotların yansıdığını gördü. Üzerinde kum vardı sanki. Dalgalarla binlerce yıldır incelmış deniz kabuklarının sedefleri parlıyordu.

Çamlıbel'de balıkçı barınağına çıkan sokak geceyle birlikte soğumuştur. Bulvarın diğer tarafında miskin salınan teknelerden kızarmış balık kokusu, denizin sesi galeriye sinsice sokuluyordu. Ressam eğildi, başı dönen kadını elinden tutup kaldırdı. Kendine geldiğinde başında bir ağrı hissetti Pınar. Düşerken bilardo masasının bandına çarpmıştı. Kuzey'i hatırladı. Ortalarda yoktu. Heyecanla kalktı, başı dönünce masaya tutundu. Ressam gergindi, diğer odaları dolaşmaya, tekerlekli sandalyesini ustaca yürüterek küçük çocuğu aramaya başladılar. Antreye baktılar, hiç iz yoktu. Dış kapı açıktı. Kuzey kaybolmuştu. Annesinin gitgide yükselen çığlığı kulaklarında patlıyordu ressamın.

Tonyalı'nın arabası sokağa park etmiş, bir görevliyle şoförü, çocuğun gidebileceği her yeri aramaya başlamıştı. İlerideki apartmanın önünde, tahta iskemlede yaşlı bir kadın oturuyordu. Çocuğu tarif edip görüp görmediğini öğrenmeye

çalıştılar. Suriyeliydi kadın, soruları anlamıyordu. Bazı apartmanlar oldukça eski karanlık yapıları. Hepsinin alt katları iş yeri; klimacı, berber, terzi, el örgüsü yünü satan tuhafiye, küçük bir gazete büfesi kapanmıştı. Sokağın ucundaki kurabiye dükkânına yöneldiler. Kuzey kurabiyeyi çok severdi. Garson kızlardan biri küçük bir çocuğun içeri girmeyi denediğini, vitrine göz atıp hızla gittiğini hatırlıyordu.

Sokakta kâğıt toplayan bir çocuk çöp bidonunu karıştırıyordu. Siyah takım elbiseli, güneş gözlüklü, iri adamlara çekinerek baktı. Elleri, yüzü kirden görünmüyordu. Kirli saçları, kirli şapkasının arkasına gizlenmişti. Açlıktan kurumuş, günlerce yıkanmamış, on metreden üstüne sinen yağ kokusuyla bu adamların onu nasıl fark ettiklerine şaşırmıştı. Çöplerin arasında bulduğu hazır yemek paketlerinin içinde kalabilecek yiyecekleri arıyor, kutuyu arkasındaki kâğıt doldurduğu hararına atıyordu. Dev çuvalı yerleştirdiği çekcekin iki koluna yapıştı, hızla bir sonraki çöp bidonuna doğru sürdü. Sokak lambalarının sarı ışıkları altında kediler, köşe başlarına saçılmış mamalardan bıkışmışlar, çocuğun peşinden gidiyorlardı.

Pınar elinde cep telefonu, oğlunu ararken aklını yitirmiş gibiydi. Sokağı bir baştan bir başa koşarak binaların arasındaki karanlık bahçelere girip çıkıyordu. Galerinin bitişiğindeki sahafın önünden defalarca geçmişti. Kuzey'in oraya girebileceği aklına gelmemişti. Sahaf, tüm gün eski kitap rafları arasında koşuştururdu. Çocuğun girdiğini görmesi olanaksızdı. Sabaha kadar elindeki kitapları satış sitelerine kaydetmeye çalışır, sigara üzerine sigara, kahve üzerine kahve içerdi. Uykusuzluktan gözleri kıpkırmızıydı... Sabah olmuştu, sokakta dükkânlar birer ikişer açılıyordu. Aramalar küçük çocuğun ilgisini çekebilecek sahafa yöneldi.

Kuzey, kitaplar ve kullanılmış göz alıcı eski eşyaların bulunduğu depoda yarı baygın bulundu. Perişan haldeydi. Kadın oğlunu kucağına alıp sıkıca sarıldı. Girişteki salonda, sehpa üzerinde ahşaptan eski bir satranç takımı ilgisini çekmiş olmalıydı. Yolunu kaybettiğini, belki de bir şeyden korkarak saklandığını düşündü. Omzuna gömülen oğlunun yana düşen sağ avucunda 'Siyah Vezir' yazısını gördü. Yeşil bir boyayla yazılmıştı yazı. İmza gibiydi. Kuzey bulduğu kalemle duvarları, koltukları sehpaları karalamayı severdi.

Bulunur bulunmaz götürüldüğü hastanede bir süre gözetiminde tutulmuş, sonra evine gönderilmişti. Kayınpederi başhekimin odasında yüzü kıpkırmızı, belli ki tansiyonu yine yükselmiş, sakinleşmeye çalışıyordu. Oğlunun ölümünün ardından tek erkek torununa büyük umutlarla bağlanmıştı. Kuzey'in sağ avucuna mürekkeple yazılmış 'Siyah Vezir', yaşlı kurdun aklında haf-talarca dönüp durdu. Tonyalı oğlunu hep 'Siyah Vezir' diye çağırırdı. "Oğlumun başını yedi...aklı bir karış havada...tırnak kadar torunuma bakamıyor" diye sinirleniyordu. Fabrikaları ve dünyanın en güzel oteli torununa kalacaktı.

Kuzey iki yıl konuşamadı. Dili tutulmuştu. Gitmedikleri çocuk psikiyatristi, konuşma terapisi kalmamıştı. Geçirdiği büyük korkudan olduğu söyleniyordu. Okula başlama yaşı, kreşe gitme zamanı gelmişti. İki yıldan sonra anlamsız sesler çıkarıp konuşmaya yeniden başladığında annesine başından geçenleri anlatmıştı. İçeride kimse yokken dükkâna girmişti. Sahafın müşterileri gelince korkmuş, arkadaki depoda büyük dolapların arasına, kimsenin göremeyeceği bir yere saklanmıştı. Sahaf çıkarken ışıkları kapatmış, dükkânı kilitlemişti. Kuzey, gece tıkırtılar duyduğunda daha çok korkmuştu. Sehpada duran satranç takımından siyah veziri almış, elinde sıkı sıkı tutuyordu. Sanki kendini savunması gerekirse vezir ona güç verecek, kılıcıyla saldırıları savuşturacaktı.

Uzun bir süre sessizce beklemiş, uyuyakalmıştı. Işın kılıcıyla ormandan çıkan canavarları bir darbede yere seren siyah veziri görmüştü rüyasında. Vezir otomobiline atladığı gibi dağın doruğundaki sarayına gitmiş, büyük kapı, o girer girmez yavaş yavaş kapanmıştı. Hiçbir kötülük öyle sağlam bir kapıyı açamazdı artık. Prenses ve nedimleri, sarayın avlusunda veziri karşılamışlar, muhafızlar uçan arabayı parlatmak için hemen garaja götürmüşlerdi. Saray bir kalenin ortasında yükseliyordu, salonda uzun ahşap bir masa vardı. Tavandan sarkan şamdanlar yanıyor, masanın uzak ucundaki dedesini aydınlatıyordu. Yemeğe başlamadan bir süre beklediler. Sonunda siyah vezir geldi, dedesinin önünde saygıyla eğildi. Masanın diğer yanında, etekleri kabarık mavi tafta elbisesiyle annesi oturmuştu. Hizmetçiler yemek ve şarap servisine başladılar. Bu rüyayı her gece görürdü Kuzey ama son aylarda siyah veziri göremiyordu.

Uçan otomobili havada bozulunca ormanın ortasındaki göle düşmüş dediler. Dedesi, annesi ve saray görevlileri gölün kenarına koşmuşlar, en iyi yüzme bilen balıkçı göle dalmış, kırmızı, yeşil halatlar atmışlar, siyah veziri bulamamışlardı.

Sahafta, saklandığı yerde uyanınca ağlamaya, annesini çağırmaya başlamıştı. Kimse gelmeyince avazı çıktığı kadar haykırmış, uzun süren ağlama ve korku nöbetiyle sesi kısılmıştı. Öndeki salonda birinin olduğunu fark edince korkudan olduğu yere büzülmüştü. Başını kaldırarak baktığında iki

pantolon paçası duruyordu önünde. Ayak ya da ayakkabı olmadan, yere değmeden önünde duran biri vardı. Korkuyla yukarı bakmıştı. Galeride, tekerlekli sandalyede dolaşan ressamdı bu. Eğilmiş gülümseyerek Kuzey'e bakıyordu. Ucunda ışıklar saçan bir dolmakalem tutuyordu elinde. Kapağını özenle çıkardı, eliyle Kuzey'in avucunu açtı, siyah veziri aldı, parmaklarıyla dans eder gibi "Siyah Vezir" yazdı. Tekerlekli sandalyesinde değildi, ayakları görülmüyordu. Öyleyse uçuyordu. Ressam işaret parmağını dudaklarına götürdü, "Şşşşşt," dedi "uçabildiğimi kimseye söyleme!"

SADIK ARSLAN

SU YORULDU

Piknik alanındaydım. Bir kadın geldi, ayağını uzattı suya, düşlerini yazdı, bir erkek geldi, sildi "unut" dedi.

Bir çocuk geldi, elini suya verdi "umut" dedi.

Bir ihtiyar adam geldi, adam yorgundu "uyut" dedi.

Sesi kısıldı suyun.

"Gurbet" dedi orta yaşlarda bir kadın.

Genç bir adam geldi, suyun önünde durdu "Ya Rab" dedi.

Su, çağladı.

Sakallı bir dede geldi "şükür" dedi.

Su, gürlledi.

Bir nine dua okudu "sağalt" dedi.

Tespihli, sakallı bir hacı geldi "çoğalt" dedi.

Bir gelinle bir damat geldi "çocuk" dedi.

Su, yoruldu.

Mekân sahibi "İşler yolunda Allah'ım, suyuma su kat!" dedi.

Su çoğaldı.

Bir işsiz geldi "iş" dedi.

Su, büzüldü.

Takunyalı bir dede geldi "Ya Allah!" dedi.

Takım elbiseli, yakışıklı bir adam geldi "inşallah!" dedi.

Su, susadı.

Sonra başka bir sürü adam geldi suya.

Bir çiftçi geldi "bulut" dedi.

Bulut "yağmur" dedi.

Yağmur yağarken herkes kaçışıyordu. Su, bütün bu dilekleri cebine koyup sesini kesti.

Artık yağmurun sesi duyuluyordu. Su, çok susamıştı.

Yağmurun suyundan kana kana içti ve çatladı orta yerinden.

ADALETSİZLİĞİ DÜŞÜNCE ÖZGÜRLÜĞÜNÜ HAYKIRMAK VE MUHALİF SANATÇILARI YALNIZ BIRAKMAMAK İÇİN ÖLÜMDEN UYANAN YAZAR

HENRIK IBSEN

BEDRİYE KORKANKORKMAZ

Kendisi dünyaya gelmeden önce İsveç ile Norveç'in, Danimarka'nın siyasi hâkimiyetinden kurtulmuş olmaları Henrik Ibsen'i tatmin etmez; O Norveç'in ikiz devlet anlayışıyla bağlı olduğu İsveç'ten ayrılıp tam bağımsızlığını ilan etmesini ister. Ülkesi tam bağımsızlığına kavuştuktan bir yıl sonra da yaşamını yitirir. Yabancı ülkelerden ülkesinin bağımsızlığına kavuşması için destek vermelerini ister. Ülkesinin bağımsızlığını sürgündeyken bile savunur. Norveç'in İsveç'le olan kader bağına karşı çıkmaz; ama ülkesinde Danimarka ile Almanya kültürünün hâkim olmasına karşı çıkar. Norveç'te kendi dilinde eser oynatılan tek bir tiyatro yoktur; kendi halkının kültürüne/ düşüncesine ille de yaşam biçimine yer yoktur. Kültürleri elinden alınmış bir ülkenin insanı olmak onun için bir hakarettir. Ticaret alanları kısıtlı olan halkının ya denizcilik ya da balıkçılık ticaretiyle uğraşmasına izin verilir. Sanayisi gelişmemiş Norveç'te halk sadece dini yortularda bir araya gelmektedir. Norveç'te insanlar ezilmişliğin, yoksulluğun sonucu olarak içe kapanırlar ve işlerinden artakalan zamanlarda da kitap okurlar. Halka dayatılan edebiyat, ortaçağdan kalma kahramanlık günlerini anlatan maceralar, destansı savaş şiirlerinden ibarettir. Ibsen'in ülkesinde Alman / Danimarka diliyle yazan yazarların yapıtları basılıyordu sadece. Ibsen, şiddetle karşı çıktı yapılan kültür /düşünce yıkımına. Bir ülkenin kutsal olan değeri kültürü, dili, inancı ve yaşayış biçimidir. Değerlerinden soyutlanmış bir ülkenin halkı ötekileştirilmeye mahkûmdur. İnsanların kendisinden başka birine benzetildiği bir dünyada yaşamının canlı canlı mezara gömülmeekten bir farkı yoktu. Muhallif kişiliğin mızrağın ucunu önce halka sonra sisteme çevirdi. Halkı milliyetçilik bilinciyle ayaklandırarak yapılan insanlık ayıbının ortadan kalkacağını düşündü. Ana dilde yazılan eserlerden oluşan bir kütüphane oluşturdu ülkesinde. Bugün ülkedeki dünya edebiyatında iz bırakan şair / yazarların bazıları arkadaşı bazıları da onun yazına

kazandırdığı değerlerdir. Björnson, Paul Botten Hansen... Sanatçılardan halkını gerçekten tanımlarını ve sorunlarını yabancı ülkelerde gündeme getirmeleri için onların değişik ülkelere gitmelerini ister. Kendisi de çıktığı seyahatten ülkesine dönmez; İtalya'da, Orta Avrupa'da kalır.

"Ibsen, anne tarafından Alman, baba tarafından İskoç kanı taşır. Ruhu hayatı boyunca Danimarka ile İskoç gelenekleri arasında mekik dokur. Gözlerini küçük Norveç kasabası olan Skien'de 1828'de açar. Keresteci babası neşeli, hayat dolu birisi; annesi ise içine kapanık, hüznünlü bir kadındır. Ailesi kasabanın önde gelenlerinden. Yoksullukla sekiz yaşında babasının iflasıyla tanışır. On altı yaşında eczallığa yönelir ama beş yıl sonra meslek olarak edebiyatı tercih eder. Şiir duygularını ifade etmekte yetersiz kalınca nesre yönelir. Nesir çalışmaları onu oyun yazarlığına kavuşturur. İlk tiyatro oyunu Catilina sahnelendiğinde fazla beğeni toplamaz. İkinci eseri Tumulus'u yazar. İçe kapanıklığı hırsını daha da kamçılar. Kristianya'ya yerleşmesi Bergen tiyatrosunda rejisör olmasını sağlar. Görevi gereği turnelere çıkar ve tiyatro sanatının derinliklerine iner. On yılını verdiği Norveç tiyatrosunda yüz elli eseri kendi üslubuna uygulayarak sahneler.

Ülkesinde başlayan milliyetçi akım onu sevindirir. 1853'te ilgi görmeyen oyunu Saint-Jean Gecesi Bergen Tiyatrosu'nda sahnelenir. Âşık olduğu kızla evlenir. Bir zamanlar hak ettiği ilgiyi görmediği Kristianya'ya yıllar sonra gelir ve bu kez beklemediği bir ilgiyle karşılaşır. On iki yıl Kristianya tiyatrosunda Danimarka tiyatrosunun düşünce biçimini silmek için savaşı. Halkın milliyetçi duygulara sarılması

onun mücadelesinde taraftar toplamasını sağlar. Hayatını Norveç tiyatrosunu milli tiyatro haline getirmeye adar. O, “Kuvvetli adamın yalnız olduğunu” söyler. 1859’da Norveçliler Birliği’ni kurar ve başkanlığına da Björnson’u getirir. Norveçliler Birliği çok geçmeden siyasetin güdümüne girer. Aşk Komedyası’nı yazarak savaş açar birliğin siyasileştirmesine. Riyakârlığa, ille de çıkar siyasetine karşı açtığı savaşın bedelleri ağır olur. Ülkesindeki aydınlar / sanatçılar ve şairler basının ona açtığı savaştaki yerlerini alırlar. Ülkesinde yerinin olmadığını düşünür.

Başyapıt değerindeki Rrand’ı yayımlar ve eser dört baskı yapınca eseriyle birlikte o da şöhrete kavuşur. Peer Gynt eseri onun tiyatrodaki modern dramın atası olduğunu kanıtlar. Başarı ile birlikte şöhrete ulaşması kolay olmaz. Düşüncelerini ifade etme özgürlüğüne kavuşur. Düşüncelerine değer veren insanların var olduğunu görür sağlığında.

Brand ve Peer Gynt adlı oyunlarında da yalan / gerçek ilişkisine değinir. Ya hep ya hiç anlayışını benimseyen ve dini yaşamının odak noktası haline getiren Rand’ın dibe vuruşuna; serüvenci Peer Gynt’in ise başarısızlığına şahit oluruz. Bu iki karakterin ortak noktaları kendilerini sıkı yavan burjuva dünyasına başkaldırmalarıdır. İşin özünde gittikleri yol farklı olsa da her ikisi de iktidar ve güç peşindedir. Brand, inanç yolunda ödün vermeden yürür, Peer ise kendini gerçekleştirme yolunda üçkâğıtçılığı kanıksar.

İbsen, Peer’i çıkarcılığın / gücün; Brand’ı ise, bağınazlığın ve köktencilüğün sembolü olarak karşımıza çıkartır. Onun amacı oyunu izleyen izleyiciye birey bilinci aşılmasıdır. Her iki oyunda gücün temsilcisi erkeklerin kadınlar üzerindeki baskıcı rolüne de dikkatleri çeker Ibsen. Brand’ın kadını Agnes, sevdiği erkek için ölüm yolunu seçerek, yaşam hakkından vaz geçer. Peer’in sevgilisi Solveig ise yaşlanıp gözleri kör olana dek sevgilisinin yolunu bekler.

İbsen’in diğer oyunlarına da kısaca değinmek isterim. Mısır’da iken “Gençlerin Birleşmesi” oyunu yuhalandığı için sanata küser ve yedi yıl tiyatro oyunu yazmaz. Tarihi tiyatro oyununa dahil ederek ölümsüzleştirdiği İmparator ve Galyalıları adlı dramı 1898’de Leipzig’de temsil edildiğinde tiyatro sahnesinin oyunların sergilenmesi için var olduğunu kanıtlar. Burjuva cemiyetine karşı verdiği savaşı son nefesine kadar devam eder. Bebek Evi’nde kadınla erkek arasındaki görev eşitliği adı altında yaratılan eşitsizliği sergiler. Burjuvanın çocuk olayına bakışını yerdığı Hortlaklar oyununda ise tüm dikkatleri üstüne çeker. Üzerine çektiği tehlikeli dikkat nedeniyle dönemin ilerici (!) eleştirmenleri onu yerden yere vurur. Londra’da ahlaksızlığına karşı ayaklanır halk. Ibsen, düşüncelerini Halk Düşmanı oyununda savunur. Dr. Stockman karakterinin ağzıyla söylediği “En kuvvetli insan, yalnız olandır” sözüyle yalnızlığından aldığı güçle baskıların onu yıldırıamayacağını haykırır. Yalnızlığı tanımlaması demokratları kızdırır. Çoğunluğu tekeline alan demokratlar onun yalnızlığı kutsallaştırmasının sonucu halkın ayaklanacağından ve tahtlarından olacaklarından korkarlar. Yazdığı her oyun konfor içinde yaşayan kesimleri tehdit eder. Yaban Ördeği’ni yazar. Burjuva cemiyetine karşı duyumsadığı acıma ve tiksintiyi bu oyunda da ortaya koyar.

Değerli ustanın tiyatro eserlerini üç grupta değerlendirmemiz gerekir: Birinci grupta manzum olarak yazdığı romantik dramlar: (Catilina, Madam Inger Oestraat...); ikincisinde lirik ve felsefi oyunlar: (Aşk Komedyası, Brand...); üçüncüsünde ise Modern Dramlar: (Hortlaklar, Gençler Birliği, Yaban Ördeği...) Evet, halkının özgürleştiğini görmeden ölmeden bu büyük ustanın mücadelesine ölümünden sonra dünya şapka çıkarır.

Hernik Ibsen. İki Oyun. [Brand] ve [Peer Gynt] İş Bankası Yayınları. Çev. Zehra İpşiroğlu - Seniha Bedri Göknül. S.384

FAZIL TÜTÜNER

VURDULAR

Arkadaşlarıma şiir taşıdım, cepheye.
Kırışıkları azaldı alınlarında, okurken.
Hekim şiir yazdı reçeteye, "iyileřtirir" dedi.
Anılar canlandı ormandan, yeşilken.
Kozalak toplardım, yenecek otlar, mantarlar.

Yakılmış ormanda sepet elimde,
Çocuklara, kurumuş dudaklara su taşıdım.
Patlamalar çatımı uğurdu; deniz oynak, kıyımlar acı.
Tarlam, ezdiğim zeytinler, yağ heba oldu.
Kurşun sesleriyle titredi bedenim.
Yakaladı beni yeraltı gvenlikçileri.
Sonum benim, aęarken bahar çiçekleri

Camdan lale getirtmiřtim, önceden.
Kadınımın, çocuklarımla suretini çizecektim.
Batan ülkenin yükselen şiirini söylerken,
Yontacaktım kendimi, sabaha deęin sevecektim,
Özgür günler için vuruřmayı seçtim.
Güzellikler, kardeşlik, bağımsızlık istedim.
Çocuklarımla, kadınımı, kardeşlerimi özlemiştim.

Çizerken suretleri cama, eve girdiler.
Aldılar götürdüler, çürük kan kokuyordu meydan,
Yerde kan, kanda çizme izleri, sıraya dizdiler.
Tüfekleri doęrulttular göęsüme,
Onurdur lmek gerektiğinde, kurmak için geleceęi.
Duvarın ardında kadınım çocuklarımla nafiye beklediler,
Bedenimi, kanlı gömleęimi vermediler.

Sevdiklerim, görüntüleri geçti zihnimden son an,
Anam, babam, kardeşlerim, kadınım, çocuklarımla
Yumruk oldu elim, yükseldi kendilięinden
Bağırdım kurşun bekleyen gövdemin isyanıyla,
"Yeniliyorsunuz, insanlık kazanacak sonunda"

BEYAZ GÜLLER

ÖYKÜ LEVNA GÜNGÖR

“Mevsimler de benden yana artık. Bir kış daha sağ çıkaramayacağımı anladı da ondan düşmüyor beyaz güller. Bak, ocak sonuna geldik yaprakları dahi savrulmadı. Tabii sen hayıflanıyorsun kızak kayamadım diye ama ne gelir elden... Poşetine saldıran köpek mi ki ‘Hoşt!’ deyip kovacaksın baharı. O ne zaman isterse gelir; ağaca, ota, toprağa, ırmağa can verir. Ne zaman isterse gider, bizi ayazla ortada bırakıverir. Gerçi benim karanlığım geliyor zaten. Yakında karışırım yıldızlara.”

Gündüz Amca böyledir işte. Kaç senedir yuva yaptığı kaldırımın taşları söküle döşene değişti de onun bu görmüş geçirmiş tavrı bana mısın demedi. Aksine, kök saldı ruhuna. Ama belki de hakkı var bu tavrı sürdürmekte. Yıllardır çetin kışlar, vurguncu sağanaklar dışında her vakit aynı kaldırımda, altında pislikten renk değiştire değiştire özünü unutmuş, artık müzelik olmuş bir şilte; üstünde yaz-kış sırtından atmadığı, rengini kömür gözlerinden alan kabanıyla süsledi sokakları, şimdi de ömrünün son demlerine yaklaştı. Bilgeliğin en olgun, verimli çağları ölümün öncesinde yaşıyor galiba. Sona giderken yolun sırrına eriyor insan yahut bu yanılgı ölüm korkusunu hafifletiyor; ‘Hiç değilse boş bir kimse gibi girmeyeceğim mezara. Kemiklerim çürüyecek, tüm derim bedenimden sıyrılacak ama bilgeliğim fişkıracak toprağın altından.’

diyerek avutuyor kendini. Gündüz Amca da onmaz yaralarının sızısını göğe haykırıyor, kaldırım taşlarına kazıyor, önünden kâğıt parçaları gibi uçuşarak geçenlere sessizce fısıldıyor zannımca. O fısıltılar içime işlemiş olacak ki ben de daha on yedi yaşında asırlık çınar edasıyla böyle edebî cümleler kuruyorum farkına varmadan. Farkına varmak demişken aklıma “Hazır gençliğin, tazeliğin varken küçük bir hevesin parıltısını gördün mü düş peşine, sakın ayrılma. Varsın sonunda sönsün isteğin. Şükret ki hâlâ bir şeyler için heyecanlanacak direncin var. Çünkü sonra bir bakmışsın sen farkına varmazken ne tek bir adım atacaktakin ne de güneşin doğuşuyla perçinlenecek bir yaşama arzun kalmış. O yüzden sen sen ol gördüğün her okyanusa dal, boğulurum diye de korkma. Cesaretle atladığın suda boğulmak, korkakça beklediğin kıyıda çürümekten yeğdir” sözleri geldi bizim ihtiyarın. “Vallahi artık bir kitap basma vaktin geldi de geçiyor senin. Hayır bana anlatıp duracağına bir müsveddeye yazsaydın bu afili sözleri şimdiye en zengin muhitin kaldırımlarındaydın. Bak dikkat et, ‘ev’ demiyorum. Biliyorum artık sana yüz odalı saray verseler de dönüp bakmayacağını. Hoş, bilsem de aklım almıyor ya neyse.” Ben bu karşılığı verdikten sonra o her zamanki alaycı gülüşüyle başını rüzgârın hafif

hafif dalgalandırdığı su misali bir yandan öbürüne sallayıp susmakla yetinmişti. İş nasihate gelince şimşek gibi gürleyen ihtiyar, yağmur kendi üzerine yağınca hemen şemsiyesini açmıştı tabii. Gürlemesi bile dinlendiriyor ama beni, inkâr edemem. Sırılsıklam ıslandıktan sonra aniden sıcak sobaya yanaşmışçasına bir rahatlamayla gevşiyorum onunla her konuştuğumda. İçimde gizli tüneller var ve o da tünelleri kazan köstebek. İğne deliğine geçirilen iplik hassasiyetle kazıyor ama içimi, damarlarımı çatlatarak değil... Dün itibariyle o iğne kalbime saplandı, izi bir daha geçmemek üzere...

Dünün dondurucu soğuğu, dikenlerini insafsızca batıran beyaz gülleri ilkokuldan beri ilk kez bir kar tatiline vesile olmuştu İstanbul'da. Apartmandan alt komşumuz, sınıfta da en yakınım bildiğim Aziz'in kapıya vururkenki şiddeti; karşımızda oturan ev sahibini kapıya çıkartıp gözlerindeki çapakları sinirle temizlemesini izlememize yetmişti. Telaşın sebebi belliydi:

Bilhassa son haftalarda her teneffüs sohbet konusu olan, sevgiliyi getirecek bir trene dönüşüp yolu hasretle gözlenen o kar tatili gelmişti. Bense karşımıza gelen her şeyin ilk safhada duyumsamasak dahi bizden bir şeyleri de dönerken beraberinde götürdüğünden bihaberdim. Ondandı sevinç çılgınlıklarımın annemin çiçeklerini ürkütmesi. Aziz'le benim ürperişimiz tuhaf bir telaşlandı ama. Bu derece kıymete binen ve nihayet gerçekliğe bürünen bu günü nasıl değerlendirmeli de hayal kırıklığı yaşamamalı? Kızak kaysak, kartopu savaşı yapsak bunlar zaten kış hafta sonlarımızın vazgeçilmez renkleri idi. Peki, sadece evde oturup normal şartlarda derste olmamız gerekirken evde misler gibi yatıp yuvarlanabilmenin keyfiyle akşamı etsek nasıl olurdu? Bu düşüncemin sesli dile gelişine karşılık: "Sen iyice saçmaladın haa Nihat! Biz evde kısır günü yapalım diye mi tatil edildi okul? Tamam haklısın, her zamanki şeyleri yapmak da saçma olur. Bir numara katmak lazım bu

güne. Ama öyle eve tıklamak yok. İki dakika ver bana, bulucam en güzelinden bi fikir." diyerek cümlesini bitirdiği an babaannem aldı sazı eline: "Ay kahretmesin bee! Daha dün alınan ilaç iki günde nasıl dibi gördü? Vallahi zaten kıt aklım hepten duracak şimdi. Hay Allah'ım sabır ver yaa! Nihat! Yavrum hazır boşa çıkmışken şu yan sokaktaki eczaneye git de bana üç kutu tansiyon hapı aliver. Bak bir değil haa üç! Sen şimdi kendi harçlığınıla öde, aylığımı alınca hemen vericem ben sana fazla fazla. Hadi güzel oğlum, üzme beni de gidiver hemen. Bir kere aksattım mı ilacı fena oluyorum biliyosun. Hayır hemen de bitiyö meret. Sanki ekmek niyetine yiyorum her yemekte." Aslında ben babaannemin "Kahretmesin" lafını duyduğum saniye Aziz'e beklemesini tembihleyip odama giyinmeye gitmiştim, son lafını bitirirken de ayakkabılarımı bağlıyordum. Adım gibi biliyordum ki gökkuşağının renkleri değişir, babaannemin tansiyon ilaçlarına koşturuşum değişmez. Allah'tan Aziz de duruma bağıışıklık kazanmış olacak ki sırtarak geliyordu peşim sıra. "Bak bu ilaç işi iyi oldu. Gidip gelene kadar elli kere bulurum ben bugün ne yapacağımızı. Hatta o kadar çok şey bulurum ki yarın da okulu tatil etmek zorunda kalırlar." Ben Aziz'in her zamanki muzipliğine gülerken Gündüz Amcanın kaldırımına kadar geldik, köşeyi dönünce eczanedeydik zaten. Lakin Gündüz Amca yoktu görünürde. Demiştım ya "Çetin kışlar dışında her vakit aynı kaldırımda" diye. Dün o çetin kışın ta kendisiydi burnumuzun ucunu kırmızıya boyayıp yeni yeni çıkmaya başlayan yirmilik dişlerimizin kökünü birbirine vurduran ve de Gündüz Amcayı böyle eziyete dönen günlerde sığındığı meçhul yere yollayan. On yaşında bu mahalleye taşındığımda tanımışım Gündüz Amcayı ve o günden beri sırrını korumuştı bu meçhul yer, tıpkı onu sokaklarda yaşayan diğer binlerce insandan ayıran şeyin ne olduğu gibi. Kesin olan tek şey babaannemin ilacını hemen götürmezsem günlere yayılacak sitemlerinden kaçamayacağımdı. O yüzden koşar adım girdim eczaneye, üç kutuyu kapıp çıktım. Aziz'in de hız konusunda benden aşağı

kalır yanı yoktu. “Buldum oğlum buldum bee! Hani şu bizim sınıfta İpek var ya annesi zenginlere temizliğe giden. İşte bu annesinin gittiği evlerden birinin sahipleri taşınyomuş, çoktan satmışlar evi. Alan adamda para bol olduğu için arsayı da kapmış açık göz. Evi de hemen yıktıracakmış. Daha büyüğünü mü istiyomuş ne. Bunlar da yedikçe daha çok acı kıyo ha. Neyse işte ev hafta sonuna kalmadan tuzla buz olacak anlayacağın. İpek söyledi dün, kesin bilgi yani. E adam evle beraber kulübeyi de yıktırıyor. Hani şu güvenliği aşıp da bir türlü giremediğimiz bahçedeki kulübe, geçen yaz kötü kokular geliyor diye ihbar etmişlerdi de bi adamın cesedi çıkmıştı. Bu İpek’in annesinin patronları da zamanında sırf bu yüzden cayacaklarmış zaten evi almaktan. E anca bi yıl dayandılar işte. Artık ne dalavere ler dönüyorsa orda gidip görücez bugün. Bak, sakın itiraz etme. Eskiler çoktan boşaltmışlar zaten evi, yani güvenlik falan nanay. Ordaysa bile ev boşken eskisi kadar dikkat kesilmez. Sen şu ilaçları ver de gidelim bi an önce. Daha ne zaman gelecek oğlum bu fırsat ayağımıza? Hem düşünsene sınıftaki korkakların önünden geçemediği yere biz gidicez. Madem okul tatil oldu, paşalar gibi de vericez hakkını. Hadi koş koş, oyalanma. Sizin aşağı durakta bu evin olduğu zengin muhitten geçen bi minibüs var, ona atlar gideriz. Ben durakta bekliyorum seni.” deyip beni ite ite durak yoluna saptı. Macera meraklısı olmasam da Aziz’in anlatırkenki heyecanı beni de gaza getirdi. Bir saat kadar sonra şu meşhur evin kallavi demir kapısının önündeydik. Ev değil saray kapısıydı mübarek. Hani güvenlik kulübesinden bekçi üniformalı bir adam değil de kılıç kalkanlı muhafızlar çıksa şaşmazdık. Biz bahçeye giriş yolu için fetih planı hazırlayan padişah ciddiyetiyle etrafı incelerken heybetli kapının ardından uğur böceklerinin siyah noktalarını taklit ederek bezenmiş bir elin kapıyı ağır ağır açtığını ve ardında gündüzün yükseldiğini gördük. Kulübede çocuksu bir macera ararken Gündüz Amcayı sokakta yaşayan diğer binlerce insandan ayıran o bilinmezliğin sırrına erdik. Ya da en azından aklımızın aldığı

kadarıyla anlamaya çalıştık.

“Beni bu hayatta artık hiçbir şey şaşırtmaz” derdim çocuklar ama büyük konuşmamak gerektiğini anladım yine. Burada ne işiniz olduğunu sormayacağım, kulübenin ‘büyüsüne’ kapılıp geldiğinizi tahmin etmek zor değil. Çok da uzatmayayım lafı. Siz şimdi meraktan neler kurmuşsunuzdur zaten o derin hayal gücünüzde. Bakın çocuklar; öncelikle benim hakkımda genel olarak neler düşündüğünüzü, bana nasıl acıdığınızı biliyorum. Sizinle burada karşılaşmamış olsam ölümünden sonra acınacak haldeki zavallı bir ihtiyarın mezara girişiyle beraber belki de rahata ereceğini düşünmeniz ihtimaliyle yüzleşmezdim. Ama tam şu an, bu ihtimal yeni döşenen bir kaldırımın yerine tam oturtulamamış taşları gibi batıyor ruhuma.

Bilmenizi istediğim tek şey; benim sokaklarda yaşamaya mecbur kalmadığım, sokaklarda yaşamayı seçtiğim. Kime söylesem dalga geçer bununla, farkındayım. Şu an siz de alay ettiğimden eminsiniz muhtemelen. Oysa bu dediğim, içinize işleyen dondurucu soğuk kadar gerçek. Bir diğer gerçekse kulübeyle ilgili. Bu kulübedeki cesedin sahibini ne yazık ki yakından tanıyordum. Adı Salim, evimde bahçıvan olarak çalışıyordu yirmi sene evvel. Eli öyle bereketliydi ki ektiği hiçbir şeyin solduğu görülmemiştir. Siyahın içindeki beyaz gibiydi, çok saftı yani sizin anlayacağınız. Bir keresinde hiç unutmam “Bak, siyah beyazı her zaman yutar Salim. Dikkat et.” deyince önce ne dediğimi anlamaz görünüp sonra: “Ama her siyahın içinde de bir parça beyaz vardır Gündüz Bey. Sizin içinizde de bir parça gece var sonuçta.

Hem belki siyah beyazı kendi çıkarı için değil, onun gibi saf olabilmek için yutuyordur.” demişti. Bu cevabıyla da bir bilgeye dönüşmüştü gözümde. Bu arada siz sormadan söyleyeyim. Evet, çok zengindim. Evet, evliydim ama hiç çocuğum olmadı. Aile mirası bir zenginlikti benimkisi, ekmeğini çok yedim

belli bir yaşa kadar. Benden başka mirasçı da olmadığı için elimdeki para o kadar çoktu ki gezilebilecek her yeri gezdim, tadılabilecek her şeyi tattım-içtim, her şeyin en lüksünden alıp ihtişamından kör olurcasına kullandım. Tüm bunların yanında ihtiyacı olanlara yüklü miktarda yardım da ettim. Ve işte bir gün geldi, sandığın dibiyle beraber ruhumun da dibini gördüm. Bu dünyaya dair bir hayretim, merakım, amacım kalmadı. Her şeyi tükettim, hiçlikle bütünleştim. Çok severek evlendiğimi düşündüğüm kadından bir ay uzak kalınca kum tanesi kadar bile özlemini çekmedim.

Annemle babamın cenazesinde evin girişinde biriken karları temizlerkenki rahatlıkla attım son topraklarını. Böyle böyle berduşa döndüm işte zamanla. Ve inanır mısınız, kaldırımda uyandığım ilk gecenin sabahında aylar sonra ilk kez bir umudun kanatlanışını hissettim kalbimde. Kıyımdan köşemden geçen insanlar, kedi-köpekler, sınırsız tavanım olan gökyüzü, en olmadık saatte kopan gürültüler beni bütünleştiğim hiçlikten tamamen kurtaramasalar da yaşamla bağlarımın tümünden kopmadığını hissettirdiler. Öyle ki özel zevkler, çabalar peşinde koşmasam da bir şekilde hayatta kalmayı denemek istedim. Salim Efendi de sağ olsun minicik kulübesinin köhne kapılarını bana sonuna kadar açtı. Bir nevi yâren olduk birbirimize. Şanslıyım ki evin yıllar içinde değişen sahipleri de benim zaman zaman sis gibi çöküp dağılan varlığımı hiç dert etmediler. Aynı şekilde böyle görkemli bir evin bahçesinde kocaman sırtan kulübeyi de... Salim Efendinin anlatmasına göre o buraya ilk geldiğinde minicik bir köpek kulübesiymiş benim meçhulhane. İlk zamanki ev sahipleri 'Ya evdeki bir sürü boş odalardan birine yerleş ya da sana bir müştemilat yaptıralım, gelen giden misafirlerin de rahat eder hem' diye teklifte bulunmuşlar ama Salim Efendi bunlarla uğraşmak yerine 'Şu kulübeyi biraz daha genişletip orada kalsam ya? Size de zahmet vermemiş olurum. Bir kişi dışında gelenim gidenim olmaz benim, o gelirse de sığışırız zaten.' deyince ev sahipleri kıramamışlar dünya iyisi adamcağızı. İşte o bir kişi bendim ve tüm

çetin kışları Salim Efendinin yanında geçirdim yirmi koca sene. Hava azıcık ısınmaya görsün hemen döndüm ama kaldırımlara, boyun eğmedim Salim Efendinin itirazlarına. Keşke bir kez olsun eğseymişim, belki hayatta olurdu o zaman. Geçen kışın sonlarına doğru güneş peçesini usul usul indirirken sıvazladım omzunu Salim Efendinin, döndüm sokaklara. Nereden bileyim gittiğim günün gecesi kalp krizi geçirip vazosu kırılan çiçek misali yere yığılacğını? Ev sahipleri kış tatilinde, benden başka gelen gideni yok, güvenlikteki Recep izinli. Siz onun izinli olduğunu bilerseniz belki de bir sene evvel karşılaşacaktık. Şu hayat ne tuhaf şey; tesadüflerle mi örülü, kader mi tek öncü belli değil. Her neyse, bizim Salim Efendinin cesedi Recep izinden dönünce bulundu; ben de seneler sonra ilk kez gözyaşı döktüm. Hâlâ yokluğu için üzüleceğim bir şey olduğunu düşünerek sevindim hatta utanmadan. Ama artık o şeyi kaybetmişim. Onunla olan anıları yaşatmak için mi yoksa soğukların getirdiği değişmez bir alışkanlıktan mıdır bilinmez ben gelmeye devam ediyorum kulübeye. Kimse de ses etmiyor şansına. Etseler bugün son kez gelemeyebilirdim buraya. 'Son' diyorum çünkü bakın dökülmeye başladı beyaz güller. Dönerken beni de alacaklar aralarına, çok az kaldı. Neden geldiğimi bilmiyorum ki bu dünyaya, gidişime üzüleyim. Siz de üzülmeyin o yüzden, acımayın. Benim karanlığım geldi ama sizin aydınlığınız hiç eksilmesin."

Soğukta üşütmeyelim diye bize kulübede etti vedasını Gündüz Amca. Kalbime sapladığı iğne kanatmadı beni. Onun bulamadığı, belki de aramaktan korktuğu hayat gayesini verdi yalnızca: Hikâyeler anlatmak ve görünmezleri görünür kılmak gayesini...

ŞAİR-YAZAR ÜMİT SARIASLAN'I YİTİRİŞİMİZİN BİRİNCİ YILINDA SAYGIYLA ANIYORUZ

F. SAADET BİLİR

Geçen yılın son günü, yeni yıl hazırlığı içindeyken Ankara'dan Şair-Yazar Abdülkadir Paksoy aramış, değerli dost Ümit Sariaslan'ı kaybettiğimizi söylemişti. Bu haber üzerine ailece donup kalmıştık, tüm neşemiz kaçmıştı. Bir süredir hasta olduğunu, tedavi gördüğünü biliyorduk ama ecelin bu kadar yakın bir zamanda kapıyı çalacağını düşünmüyor, hatta bir süre sonra iyileşebileceğini umuyorduk. Telefonla konuşmalarımızda daha iyiye gidiyor gibiydi, ya da biz öyle umuyorduk.

1990'lı yılların başında kendisiyle tanışmıştık. Abdülkadir Paksoy ile Anadolu Ekini Dergisi'ni çıkarıyorlardı. Eşim Ali F. Bilir de bu dergiye ürünlerini gönderiyordu. Dergi tanışıklığı mektup ve telefon görüşmeleriyle yüz yüze görüşmeden, sıkı bir dostluğa dönüşmüştü. Bir hafta sonu iki arkadaş o yıllarda yaşadığımız Mersin-Gülнар'a gelmiş, konuğumuz olmuşlardı. Birlikte Aydıncık ve Mersin'e gitmiş, güzel bir iki gün geçirmiştik.

Gülнар ve Aydıncık'taki doğal yaşam onu etkilediğinden birçok kez eşi Servet Hanım ve oğlu Ekin ile gelmiş konuğumuz olmuşlardı. Ankara Gar Müzesi Müdürü olan eşi Servet Hanım'ın yıllık izninin bir kısmını Aydıncık'ta bir pansiyonda geçirdikleri dönemlerde, biz de Gülнар'dan yanlarına giderdik.

O yıllarda Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Yazar Mustafa B. Yalçiner, emekli olmuş eşi Canan Hanım ile ata yurdu Aydıncık'a yerleşmişti. Orada üç aile düzeyli, keyifli zaman geçirirdik. M. B. Yalçiner, 2016 yılında amansız hastalığa yenik düşmüştü. Ölümünden sonraki ilk doğum gününde eşi onun anısına bir dergi hazırlarken, Ümit Sariaslan ona çok yardımcı olmuştu.

Ailece Ankara'ya gidişimizde de Sariaslan ailesi bize konukseverliğin en güzelini sunardı. Tüm bu buluşmalarımızda sanat, edebiyat, edebiyatın

işlevi, toplumsallık konularında derin sohbetlerimiz olurdu. Kızım Defne, Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazanınca öğrenci yurdu arama telaşına düşmüştük. Devlet yurdu çıkmadığı için, özel yurt arıyorduk. O yıllarda güvenli bir özel yurt bulmak oldukça zordu. Bu sıkıntılı günlerde Servet Hanım ile birlikte telefon açarak, Defne'nin kendilerinde konuk kalabileceğini söylemiş, bizi rahatlatmışlardı. Okulu açılacağı zaman gittiğimizde Servet Hanımın, fazla büyük olmayan evlerinde bir odalarını kızıma hazırladığını görmüş, çok duygulanmıştım. Ankara'yı çok az tanıyan Defne kendisine uygun bir öğrenci yurdu bulana kadar onların konuğu olmuştu.

Gülнар Lisesi'nden Mersin Üniversitesi Gülнар Meslek Yüksekokulu'na Türk Dili okutmanı olarak geçiş yaptıktan sonra Ü. Sariaslan ile Abdülkadir Paksoy'u etkinlik için davet etmiştim. İlçe halkının da ilgiyle dinlediği kendilerine çeşitli sorular yönelttiği bu toplantıda çok mutlu olmuşlardı.

İlk kitabım olan 'Merv'den Anaypazarı'na Gülнар dosyamı yayımlanması için Kültür Bakanlığı'na vermiştim. Bakanlıktan dosyama ilişkin gelen eleştiri ve öneriler bana bildirilince, onları düzenlemesi için Ümit Sariaslan'a başvurmuştuk. O, bu konularda çok deneyimli ve birikimliydı. Kitabımın editörlüğünü yapmış, basıma hazır hale getirmişti. Gerçi dosyam, maddi olanaksızlık gerekçe gösterilerek Kültür Bakanlığı tarafından basılmamıştı ama o düzelti ile yayımlatmıştım. Daha sonraki kitap dosyalarımın da editörlüğünü üstlenmişti.

Soyağacımdan yola çıkarak bir kitap yazma hazırlığımı bildiği için karşılaşmalarımızda bana önerdiği kitapları hediye ederdi. 2019 Aralık ayının son günlerinde eşim ile Ankara'ya Milli

Kütüphane'ye dosyam için kaynak taraması yapmaya gittiğimizde görüşmüştük. Yoğun işleri arasında fırsat yaratıp öğle molasında yanımıza gelmiş, kısa, keyifli, güzel bir sohbet yapmıştık, son görüşmemizmiş meğer.

Ü. Sariaslan'ın, kendini öne çıkarmayı hiç sevmeyen, ürünlerini yarışmalara göndermeyen, hatta antoloji ve edebiyat tarihi yazarlarına hakkında bilgi göndermeyi reddeden, ülkemizdeki sayılı aydınlardan olduğunu belirtmeliyim. Ankara'da evlerine yakın bir apartmanın bodrum katındaki 'sığınağım' dediği kütüphanesinde pek çok yapıtı sanırım yarım kalmıştır. Her ölümün erken olduğunu, Sariaslan dostun da vakitsiz gittiğini söylemeliyim. Eşime 'Ali Baba' deyişi ve dolu dolu kahkahasıyla hep anacağız kendisini. Yıldızlar yoldaşı olsun.

YAPITLARI

İnceleme Derleme;

Hacı Bektaş Aydınlığı, Anadolu Ekini Yay. 1992.

Görüntü ve Gerçek, Prospero Yay. 1994.

Köprüler ve İnsanlar, Kültür Bak. Yay. 1998.

Demir Ağlardan Örümcek Ağlarına, 2004.

Cumhuriyetin Mimarları Mimar Kemalettin Ernst Arnold Egli Bruno Taut, Otopsi Yay.

Şiir;

Sözün Kanadında, Prospero Yay. 1994.

Başak ve Asma, (A. Kadir Paksoy ile), Kültür Bak. Yay. 1996.

Güz Hevenklerinde, 1998.

Melami Neşesi, Anadolu Ekini Yay. 2000.

Bir Uzaktan Bir Yakından, Filika Yay. 2004.

Dilin Gecesinden, Kendi Yay. 2009.

Gezi;

Anadolu Anadolu, (Abdülkadir Paksoy ile), 2001.

Cumhuriyet Treninden Tanzimat Trenine, 2007

Kendinin Ustası Ali Demir, 2008

Bruno Taut, 2017.

Fotoğraf-Erdal Kınacı

AYHAN SEZER

GAZEL

Desise-i felek hanemizde azıktır bizim
Cevr-ü cefa ekmeğimize katıktır bizim

Âbâd olmuş cümle taife-i menfur
Ehl-i nâmusumuz gayyâda yanıktır bizim

Ehl-i dile saâdet vaadi yok âtîden
Zerre-i taâmımız zehre batıktır bizim

Taife-i sârikin hazinesi mâlâmâl
Ferîd-i esvâbımız yırtıktır bizim

Mağmûm değiliz deverân-ı dünyadan
Âb-ı kevser câmımıza katıktır bizim

Bîşu übhe meziyet-i insandır hıfz-ı ihvân
Bizden göçenlere dilimiz yanıktır bizim

Divane-i Ayhan bî-haberdir olandan
Pâre pâre canımız satılıktır bizim

desise: aldatma, düzen, oyun.

cevr: haksızlık

menfur: iğrenç, tiksinti verici

abad: mamur, şen bayındır

gayya: cehennemin en derin kuyusu

sarik: sarık

mâlâmâ: dopdolu

ferîd: eşsiz, nadir bulunan

mağmum: üzgün tasalı

ihvan: yakın dostlar, yakın arkadaşlar

YAZMAK

RAMAZAN ESMER

Bir Türkçe öğretmeni olarak görev yaptığım çeşitli okullarda, yüzlerce öğrencimin Türkçe derslerine girdim. Dersimizin kapsamı gereği öğrencilerimi, dil becerileri konusunda yakından izleme şansı buldum. Amacımız genel olarak belliydi: Öğrencilerimin okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri yönünde gelişmelerini sağlamak, yaptıkları yanlışları düzeltmek ve bu yolla dilimizi daha düzgün kullanmalarını sağlamaktı.

Bu amaçla yapılan gerek ders içi etkinliklerde gerek yazılı sınavlarda öğrencilerimin ortak sorunları olduğunu fark ettim. Öğrencilerimin dört dil becerisi arasında en zorlandığı beceri, yazma becerisiydi. Aralarında çok az sayıda öğrenci, bir konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini düzgün biçimde dile getirebiliyordu. Örneğin otuz kişilik bir sınıfta ancak dört-beş öğrencim nitelikli yazılar yazabilmekteydi. Bu durum sadece benim dersine girdiğim sınıflarda değil, diğer sınıflarda da yaşanmaktaydı. Bir başka deyişle diğer Türkçe öğretmeni arkadaşlar da sınıflarındaki öğrencilerin yazma becerisinin zayıf olduğunu dile getirmekteydi. Görülüyordu ki genel olarak öğrencilerin yazma konusundaki becerileri yetersizdi. Bu durum sorgulanmalı ve çözüm üretilmeliydi.

Yazmak, düşünsel bir üretme işidir. Üretmek için düşünmek; düşünmek için de soru sormak, yorum yapmak, eleştirmek gereklidir. Peki, öğrencilerimiz, böyle bir üretimde bulunabiliyor mu? Daha doğrusu onların böyle bir üretim yapması için gerekli eğitim-öğretim ortamı sağlanabiliyor mu? Bir soru daha: Öğrencilerin yazma becerisi önemseniyor mu?

Bu konudaki birikimim ve gözlemlerime göre öğrencilerin yazmaya dönük üretimi yeterince önemsenmemektedir. Hatta çoğu yerde konuya üzerinde durulacak bir olay değilmiş gibi bakılmaktadır. Her ne kadar güncel müfredatta yaparak yaşayarak öğrenme yaklaşımı ile öğrencilerin öğretim sürecine aktif olarak katılması ilkesi benimsenmiş olsa da bu anlayış fiilî olarak gerçekleştirilememekte, eğitim-öğretim sürecinde öğrenciler çoğu zaman pasif kalmaktadır.

Öğrencilerin bir konudaki düşünceleri, değerlendirmeleri ve yaklaşımları yeterince ilgi görmüyor. Önemsenen şey, öğrencilerin bir deneme sınavında aldıkları yüksek puanlar, dereceler... Bu durum, öğrencilerin ufuk açıcı, analiz edici becerilerinin görmezlikten gelinmesi anlamına geliyor. Çoktan seçmeli testlerde düşünceleri beş köşe içinde gidip gelen öğrencilerin, yorum yapacakları bir soru ile karşılaştıkları zaman zorlandıkları görülüyor. Gerek sınıf içi ders sürecinde, gerek ölçme değerlendirme sürecinde pek de soru sormayan öğrenci düşünememekte ve düşünemediği için de yazamamaktadır.

Yazmak, bir birikim işidir. Bir konuda bilgisi, görgüsü, deneyimi olan birinin o konuda yazacağı yazının içeriği zengin olacaktır. Duygu, düşünce veya fikir birikimi de okumakla, yaşamakla, gözlemlemekle sağlanmaktadır. Öğrencilerin yaşam deneyimleri, yaşları gereği çok olmadığından birikim yapmalarının en kısa ve en etkili yolu okumaktan geçmektedir. Şu bir gerçektir ki düzenli kitap okuyan bir öğrencinin bir konuda yazacağı metinle

okumayan bir öğrencinin yazacağı metin arasında hem biçim hem de içerik yönünden çok büyük farklılıklar olmaktadır. Bu da gösteriyor ki okuma becerisi, yazma becerisini doğrudan etkilemektedir.

Yazmak, sınırları olan bir iştir. Benim öğrencilik dönemlerimde Türkçe öğretmenlerimiz, kompozisyon sınavları yapardı. Yazacağımız kompozisyon ya “Sakla zamanı, gelir zamanı.”, “Ayağını, yorganına göre uzat.” gibi bir atasözünü yorumlamaya dayanırdı ya da “okumanın yararları”, “çevre temizliği” gibi başı sonu belli olmayan konular ile ilgili olurdu. Aradan yıllar geçmesine karşın öğrencilerimizin bugün de benzer konularda yazmaya çalıştıklarına tanık olmuştum. Oysa böylesi uçsuz bucaksız konular hakkında bir metin yazmak, bırakın bir öğrenciyi hiç kimsenin harcı değildir. Örneğin bir öğrenciden “çevre temizliği” konusunda bir yazı yazmasını istemek, sınırları belirsiz bir istektir. Çevre temizliği dendiğinde hangi bölgenin hangi tip temizliğinden söz edildiği anlaşılmamaktadır. Kent merkezindeki meydanın temizliği mi, köyün toprağının temizliği mi, yaşanan bölgenin temizliği mi... Kimi zaman öğrenciler denizlerin temizliği ile ilgili bir yazı yazmaya çalışıyorlar. Ama yaşamında bir kere denize gitmemiş, deniz kokusu almamış bir öğrenci, deniz temizliği hakkında yazı yazabilir mi? Şükrü Erbaş'ın dediği gibi “Göğü görmeden, denizi görmeden maviyi anlamaya benzemez mi bu?” Bu sebeple bir öğrencinin yazacağı yazının, öğrencinin yaşamında var olan şeylerle ilgili olması gerekir. Sınırları belli olmayan bir yazı, büyük ölçüde istenilen konuda genellemeler yapmaktan öteye gidemez.

Öğrencilerin yazma becerisinin gelişemesindeki bir başka neden de bu becerinin sadece Türkçe, edebiyat derslerinin kapsamında değerlendirilmesidir. İncelendiğinde öğrencilerin yazma ortamı bulabildikleri tek dersin, Türkçe ya da edebiyat dersleri olduğu görülmektedir. Diğer derslerde ise yazma eylemi neredeyse hiç gerçekleşmemektedir. Oysa yazma becerisi birden çok alanı ilgilendirmektedir.

Tarihten sosyolojiye, felsefeden sanata kadar pek çok disiplinde öğrencileri yazmaya teşvik edici çalışmalar, öğrencilerin yazma becerisini iyileştirici etkinlikler olacaktır.

Yazma konusunda öğrencilerin yeterli olmayışlarında öne çıkan nedenler, ancak öğretmenin işini önemsemesi ve dolayısıyla yazma becerisinin önemini kavramasıyla çözüme kavuşturulabilir. İşini önemseyen öğretmen, öncelikle yazma süreçlerine nereden başlanması gerektiğine karar verebilir. Basit metinlerden başlayıp daha karmaşık metinlere doğru ilerlemek her şeyden önce bir süreç işidir. İlk aşamalarda bir günce yazdırmak, kendi çevresinde gelişen bir olayla ilgili kısa bir haber metni hazırlamak, dilekçe yazdırmak vs. bilinen yaklaşımlardır. Edebi yazılar yazmak, öğrencinin bizzat kendisinin karar vereceği bir iştir. Öğretmen yazmanın kurallarını ve yazmadaki kimi teknik yaklaşımları öğretmekle önemli bir aşama kaydetmiş olur.

Yazma işinin bir düşünme işi olduğu unutulmamalı ve öğrenciler gerek ders gerekse sınav süreçlerinde düşünmeye yönlendirilmelidir. Öğrenciyi düşünmeye yönlendirmek de yalnızca yazma derslerinin sorumluluğunda değildir. Müfredattaki bütün dersler, öğrencilere düşünmenin ve eleştirel düşünmenin kapılarını açmakla yükümlüdür. Öğrencinin kitap okumayı gereksinmesi bu süreç içinde gerçekleşir.

Bir öğrencinin yazma eylemini bir beceriye dönüştürmesi için yaşama taşıması gereklidir. Ders sınırlarını geçmeyen yazma çalışmaları yalnızca bir etkinlik olarak kalacaktır. Temel yazma becerileri kazandıktan sonra, bu becerisini daha ileriye götürüp götürmemek artık öğrencinin sorumluluğundadır.

PORTAKAL BAHÇELERİNDEN*

TURGAY DEĞİRMENCİ

ANSAN'DA SABANTUY BAYRAMI

9.8.2022

Konyaaltı Kent Konseyi Kadınlar Platformu'nun, Antalya Sanatçılar Derneği bahçesinde gerçekleştirdiği etkinlikteyim. Kırım ve Kazan Tatar'larının bayramı. Bahar ve ekin günlerinin coşkusunun yansıtıldığı bir bayram. Dini hiçbir zorunluluğun olmaması da coşkuyu artırıyor. Sabantuy; sabanın toprağa değmesinden adını alıyor. Zera Varildzki Hanımın öncülüğünde. Kazan'lı sanatçılar müziğe doyuruyor bizi. Pişi ikram ediyorlar. Bizim pişilerden farkı küçük ve top şeklinde oluşu. Bizim pişiler düz ve ortası deliktir. Pişirirken kızaran tarafını bir değnekle döndürmek için. Dansediyorlar hep birlikte. Naile Hanım; Kazan Tatarı, Moskova'da yaşıyor. Opera Sanatçısı Gülay Hanım Kazan'da ünlü bir sanatçı. Türk Sanat Müziği Sanatçısı Nuri Beyin ataları Kanuni Sultan Süleyman döneminde Kazan'dan getirilmiş.. Adelya, Uygur sanatçısı. Çeşitli dillerde şarkı söylüyor, Özbekistan'da yaşıyor. Adelya'nın buğulu sesiyle söylediği "Salam Yurdum" şarkısında hepimiz coşuyoruz, hüzenleniyoruz. Etkinlik boyunca dilimden düşmüyor bu şarkı.

UBUNTU ETKİNLİĞİ

26 Ağustos 2022

Ubuntu bir dayanışma biçimi. Kendinden önce başkalarını düşünmek. Afrika'da çocuklar üzerinde yapılan bir çalışmada uzak bir noktaya, ağacın

altına bir kutu çikolata konulup erken varanın bu ödüle ulaşacağı söylenir. Çocuklar koşmak yerine el ele tutuşarak varırlar hedefe ve çikolataları hep birlikte paylaşarak yerler. Niçin böyle yaptıkları sorulduğunda; "ubuntu" yaptık, derler.

Öykücü-Romancı Faruk Demirel öncülüğünde kurulan bu grup her yıl Korkutel'inde, Mantarevi'nde etkinlik düzenliyorlar. Pandemi nedeniyle yapılamayan etkinliğin beşincisi bu.

Bu kez Yazar Kamile Yılmaz'dan biletimi alarak ben de katıldım etkinliğe. Kamile Yılmaz, Ubuntu Gönüllüsü bir yazar. Yeni çıkan romanı "Çıkamaz Sokakta Bir Mimoza"yı pek beğenmiş ve Yaşam Sanat Dergisinin son sayısında roman hakkında bir yazı yazmıştım.

Gündüz, 'İklim Değişikliği ve Plastik Atıklar' konusunda yapılan Devran Gülel'in hazırladığı bir saydam gösterisini izliyor ve Alı Kızıldağ'ın açıklamalarını dinliyoruz.

Etkinlikte; Hasan Kıyafet, Leyla Kıyafet, Hasan Göztepe, Harun Yiğit'i görmek güzeldi. Ama en güzeli eski dostum, şiire ilk başladığım sıralarda mektuplarıyla beni yüreklendiren ve etkinliğe İzmir'den gelen Tacim Çiçek'i görmektir. Hasret gideriyoruz Tacim'le. Eski günlerden konuşuyoruz, eski dostlardan. İzmir'den, ortak dostlardan. Veysel Gültaş'ın kulağını çınlatıyoruz en çok. Birbirimize ve gelen okurlarımıza kitaplarımızı imzalıyoruz.

Ekrem Ataer'in besteleyip seslendirdiği bir Tacim Çiçek şiiri "He Canım" dilimde. Sezai Sarıoğlu

etkinliğin onur konuğu. Akşam da yemeğimizi yerken Sezai Sarioğlu şiir okuyor. Mazlum Çimen, Vedat Yıldırım, Şenol Morgül, Ali İhsan Özkök de müziğe doyuruyor bizi. Bitmesin istediğimiz bir etkinliğin tadı kalıyor.

KALEİÇİ OLDTOWN FESTİVALİ'NDE

Antalya Sanatçılar Derneği'nin Muratpaşa Belediyesi ile birlikte düzenledikleri etkinlikteyim. Benimle birlikte Kaleiçi Mirror Gastro-Pub'ta bulunan Nazmi Öner, Havva Dilek ve Reşide Okudur'la sohbet ediyoruz. Bu tür imza günlerinde kitap satışı ve okurla buluşmak zor. Ancak güzel tarafı yazarlar birbiriyle buluşuyor ve sohbet ediyoruz. Reşide Okudur yeni döndüğü Kamboçya'dan orada yaşadıklarından söz ediyor, ilgiyle dinliyoruz. Nazmi Öner yeni kitaplarından, daha doğrusu kitap yayımlamanın zorluklarından söz ediyor. Kâğıda gelen zamlardan sonra okurun da kitap alacak gücü kalmadığı, yaynevlerinin kâğıt alacak, kitap basacak gücü kalmadığı açık. Ancak benim amacım Havva Dilek'in ilk şiir kitabı "Tenimin İnceldiği Yerdeyim"i pek sevmiştim. Bu yüzden ikinci kitabı "Koronavirüs Karantinasından 3 No'lu Çıkış Kapısı" şiir kitabını edinemediğim şair Havva Dilek'in kitabını almak, şiirleri üzerine söyleşmek istiyordum. Birbirimize kitaplarımızı imzaladık. Kitapta internet ortamından da beğeniyle izlediğim Süleyman'a sorular soran şiirleri aradım.

"

*Elimi tut, en çok da kalbimi
Sakin bana ağustos deme Süleyman
Ağustos böcekleri yan gelip yatmazlarmış mesela.
Toprağın altında tam on yedi yıl kanatları oluşsun diye
Sabırla bekler, sonra hep birlikte aşka uçarlarmış
veryüzüne
Dört haftalık kalbine bir eş aramak için cırr cırr
diyerek öterlermiş
Ağustos sonunda ölürlermiş zaten Süleyman,"*
*Bu şiiri okuduktan sonra kalbim paramparça.
Kitap beklediğimden daha güzel şiirlerle buluştu-
ruyor beni.*
*"Yağmur benim çocukluğumdur Süleyman,
Gökyüzümün ağrısı...
Sen, kalbimin "*

ANTALYA KİTAP FUARI'NDA

23.10.1022

Antalya Kitap Fuarı'ndayım. Antalya'nın yerel yazarlarına ayrılan bölümde imzalıyoruz kitaplarımızı. Antalya Sanatçılar Derneği'nin standında benimle birlikte Hasan Kıyafet, Leyla Kıyafet, Kadriye Kader Küçük, Nadire Sönmez ve Hüdaverdi Doğanlı var. Fuarın kör bir noktasında oluşumuz, öğretmenlerin öğrencileri fuara sırf gezdirmiş olmak için getirmeleri, kitapları incelemeye fırsat bırakmadan tek sıra halinde gezdirmeleri ve en önemlisi insanların kitaba ayıracak paralarının olmayışı, zaten az olan okur sayısını etkiliyor. Kitap imzalamamız yok denecek kadar az. Ama olsun en azından şair, yazar dostlarla bir araya geliyor sohbet ediyor, kitaplarımız üzerine konuşuyoruz.

Hasan Kıyafet gibi usta bir yazarla oturup romanlar, şiirler, öyküler üzerine konuşmak az mutluluk mu? Hasan Kıyafet'in fuara getirdiği kitapları almış okumuştum. Hüdaverdi Doğanlı'nın "12 Eylülde Öğrenciydim" kitabını alıyorum okumak için. Çok kitap alıp okuyamamak beni rahatsız ediyor. Bu nedenle gerçekten okumak istediğim kitapları alıyorum. Alıp da okuyamadığım kitaplara haksızlık ettiğimi düşünüyorum.

Bizimle birlikte standda İranlı ressam Shabnam Majd ve Nazli Niyazpur resim yapıyorlar. İran'da ahlak polisinin katlettiği Mahsa Amini'ye destek için kadınlar saçlarından bir parça kesip resmin üstüne yapıyorlar. Nazli Niyazpur Türkçe biliyor. İran'da insanların karanlık bir dini rejimden kaçmaya çalışırken, kadınlar özgürlükleri için büyük bir mücadele verirken, bazı ülkem insanının karalığa methiyeler düzerek karanlık bir ülke özlemi içinde olmalarını anlamıyorum.

* (Sürecek)

ŞAİRDEN TACİR OLMAZ BİRBİRİMİZİ Mİ AĞIRLIYORUZ

ZEHRA NURDAN YAVEROĞLU

İnsan sadece anda değil, uzun bir süreçte deneyimledikçe söyleminde gerçeklik ve haklılık payı çoğalıyor. Elbette görüşler, onay ve itirazlar arasında farklılıklar olabilir. İki yıl Bornova Kitap Fuarı'na, bu yılda Karşıyaka Kültür ve Sanat Festivali'nin ilkinde davet üzerine arkadaşlarla katıldım. Kitap çıkarmadan önce de yıllarca tüm kitap fuarlarına okur olarak gitmiştim. Orada da gözlediğim çok noktalar var. Benim sadece bir şiir kitabım var. O da zaten her zaman ifade ettiğim gibi iki değerli arkadaşımın ilgisi ve zorlaması nedeniyle basıldı.

Kitap fuarlarını önemserim. Yazarların katılımı, kitapların halka ulaşması, kent içi ve dışından, ailelerin, öğrencilerin stantlar arasında kitaplara dokunması, incelemesi, alması, yazar ve şairleri tanınması, söyleşilere katılması, soru sormaları beni her zaman etkiler, mutlu eder. Kitap günleri kültürel açıdan hepimiz için çok önemli, geliştirici ve yenileyicidir. Kültürel etkinlikler hava, su, gıda gibi temel gereksinimlerdir. Gerek Bornova'da, gerek yeni katıldığım, dün sona eren Bostanlı'da yapılan etkinlikte bazen birbirinden çok farklı, bazen de aynı davranışları gözlemledim. Benim yaş dönemimde bulunanlar, sanatı seven kişiler, kitaba daha yakın duruyor. Bunu çeşitli toplumsal etkinliklerde, şiir ve edebiyatla ilgili çalışmalarda, söyleşilerde görüyorum...

Aslında gençlerin daha çok olmaları gereken yerlerde bizim yaşımızda olanlar aynı hevesle ve bilgi açlığı ile varız. Gelen kişilerin sosyal, kültürel ve maddi düzeyi iyiye, okuma alışkanlığı varsa kitap stantlarına yöneliyor. Maddi durumu yeterli olmayanlar bile başka bir ihtiyaçtan kısıp kitap alıyor.

Gençler teknolojik olanaklardan yararlanıyor; ellerindeki cep telefonları, tabletler onlar için daha önemli ve kolaylaştırıcı. Çoğunun kitaba ayıracak fazla zaman ve istekleri yok. Ama ilgili olanları da ayrı tutmak gerekir.

Bu yıl Bornova Büyük Parkta düzenlenen kitap günlerinde insanlar gezindiler, stantlara bakıp geçtiler. Kimi, stantlara yaklaştı, istediği kitabı aldı, yazarla tanıştı. Bazı stantlar nedense kapalıydı, insanların ilgisi azdı. Parka dolaşmaya gelmişlerdi, almaya değil. Ondan önceki sene ilgi daha fazlaydı. Biz ise birbirimizin kitaplarını satın aldık. Bunu, arkadaşlar yeni bir kitap çıkarınca da gözlemliyorum. Kimi zaman da değiş-tokuş ederek birbirimizi ağırladık. Ben ise kitabımın ücretini soranlara yanıt vermeye utanınca sağ olsun yanımda oturan sevgili Tuğçe Yerdelen baktı ki bende iş yok, kırılıp dökülüyorum, her sorana atılıp fiyatını söyleyerek beni kurtarmıştı.

Bostanlı pazar yerinde ise gelenler sadece

yemek ve yöresel gıda stantları için gelmişlerdi. Gezdiler oynadılar, duman-ses kirliliği, gürültü ve boş bir kalabalık vardı. Ama yeni deneyim ve gözlemler kazanıp yeni insanlar tanıyarak kitaplar alarak zenginleştim. Hem üzüldüm hem de bazı insan hallerine çok güldüm. Şimdi her farklı standı geziyorlar, tam kitap stantlarına yaklaşıncı hemen gözlerini kaçırıp görmeze yatarak yandan çark edip kaçıyorlar. Bazen çağrılınca çekinerek zorunlu olarak yaklaşıyorlar. İsteyerek kitap alanlar da oldu.

Elbette her yazar emeğinin görülmesini kitaplarının okunmasını ister. Buraya kadar normal... Reklamsız bir şey olmuyor onu da çok iyi biliyorum. Kitap okuma alışkanlığı ve merakı olan insanlar ilgisine göre zaten yazarın önündeki kitabın hangi türde olduğunu sorar, ona göre satın alır. Gerçi bazen hele böyle gıdanın yoğun olduğu fuarda uyarmaya da çağırmaya da gereksinim duyuluyor. Yazarların kendilerini takdim etmedeki akılcılık ve akıcılık da kitaplarının satışını olumlu yönde etkiliyor. Tanınmış bir yazar olmak da kitap satışlarında önemli bir avantaj oluyor.

Ben kitap günlerine nerede katılırsam, sorarlarsa yanıt vermeyi yeğlerim. Bu sebze meyve tezgâhı değil ki. Sorunca açıklamaya gerek var, ama ısrara hiç gerek yok. Biz de ısrar etmedik zaten. Şiir kitaplarına ilginin az olduğunu üzülerken gözlemledim. Öykü ve romana yönelim daha fazla...

Kimsenin kimseyi küçümseme hakkı yok. Çünkü çevresel, yöresel, ailevi, kültürel, maddi şartlar, ulaşım sorunları çocukların eğitimi, estetik zevk ve sanata ilgisini her anlamda etkiliyor. Bireysel farklılıklar, yetenekler bazen bastırılıyor bazen de çeşitli fırsatlarla ortaya çıkabiliyor. Bu da bir şans...

Ama ailelerin kültür ve eğitim düzeyi çocuğun yetişmesinde çok önemli; çocukların kişiliğini, eğitimi, merakını, ilgisini, yönelimlerini, duygularını, hayata ve insana

bakışını, davranışlarını çok etkiliyor. Elbette şimdi her tür ailede de herkes kendi cep telefonları ile meşgul. Eğilimine göre başını bile kaldırmadan telefonuyla ilgileniyor. Çocuklar cep telefonuna, bilgisayar oyunlarına ve tabletlere daha meraklı. O güzel sözcükler bile kısaltılarak konuşulup yazılıyor. Çok yazık. Hayatın zor koşulları da sanata ilgiyi azaltan etkenlerden... Artık kimse tiyatroya, sinemaya gidemiyor, kültürel bir geziye kolay kolay katılamıyor. Arkadaşımın kitabının kırk lira olduğunu öğrenen bir hanımın “Kırk liraya iki top peynir alırım” demesi beni çok üzdü ve yaşamın katı gerçeğini yüzüme çarptı.

Kitapların nezaketen veya zorunlu olarak usulen alınmasına karşıyım ve derhal anlarım. Hangi türde olursa olsun eğer bir kitap okuma alışkanlığı ve isteği olmadığı halde tanış nedeniyle ayıp olmasın diye alınıyorsa o kitap o evde sadece fazlalık ve ağırlıktır.

Yazarın usulen alınmış bir kitabın parasına da gereksinimi yoktur. Hepimizin kitap günlerine, edebiyata, sanatın her türüne ilgi, sorun ve çözümlerine ilişkin diyecekleri ve önerileri çoktur. Bu ayrı bir platformda ele alınmalıdır.

Bostanlı’da olan bu etkinlik bana yeni gözlem ve deneyimler kazandırdı. Anılarıma kaydoldu. Ben davetleri için Karşıyaka Ege Kültür ve Sanat Federasyonu Başkanı Sayın Halit Şahin’e, dernek başkanımız Sayın Fatoş Balcan’a ve tüm emeği geçenlere çok teşekkür ederim. Yazar arkadaşlarla bir arada olmak, uzun süre görmediğimiz dostlarla karşılaşmak güzeldi. Bizi ziyaret etme ve bu arada kitaplarımızı da alma inceliğinde bulunan, varlıklarıyla gönendiren dostlarımıza da ayrıca sonsuz teşekkürler.

USTA’NIN SIRRI

HÜSEYİN OPRUKLU

Usta, bildim bileli bu mekândaydı: Kesme taşlardan yapılmış bedestenin ikinci katında, kiralık olarak oturduğu bu dükkânda. Kendi zamanının ruhunu taşıyan kokusundan hoşnut bedesten, bakımsızlığıyla dalga geçen yeni nesil çarşılara sırtını vererek ayakta durmaya çalışıyordu yıllardır. Kanuni zırh nedeniyle de şimdiye kadar kimse dokunmaya cesaret edememiş, hatta kıymet bilen yetkililer tarafından dokusuna zarar vermeden restore edilmişti geçen yıl. Böylece, çirkin ve biçimsiz halinden biraz olsun kurtulup eski havasına kavuşmuştu çok şükür. Son yıllarda, fabrikasyon ayakkabı piyasayı iyice rehin almaya başlayınca, Usta’nın işleri iyice azalmış, el emeği göz nuru ayakkabılara rağbet kalmamıştı hâliyle. Ne var ki dükkânın müdavimleri yalnız bırakmamıştı Usta’yı. O da ticaretin acımasız kurallarına teslim olmamış, harita üzerindeki sıradağları andıran mor damarlı titrek elleriyle rızkını kazanmak için için didinip duruyordu sabırla.

Usta eline aldığı yıpranmış ayakkabıyı canlandırmaya hazırlanırken taş merdivenlerden gelen takır takır seslere kulak kesiliyorum; sabah sabah kim bu erkenci müşteri diye. Sağlı sollu dükkânları inceleyerek koridorun sonundaki bizim dükkânın önüne gelince kısa bir şaşkınlık geçiren genç kadına iliştiriyor gözüm. Yıllardır görmediğim ve Usta’nı adını bile anmadığı Aylin bu. Kapının eşiğinde kısa bir tereddüdün ardından içeri şöyle bir bakıyor. Dükkândan dışarıya taşan yapıştırıcının kesif kokusundan genzi yanmış olmalı ki kesik kesik birkaç kez öksürüyor.

Yüzünde çözülmesi zor duygular dalgalanırken ürkek adımlarla giriyor dükkâna. Neyle karşılaşacağına dair en ufak bir fikri yok henüz. Gözlüğü burnunun ucuna düşmüş Usta, son zamanlardaki dalgın halinden olsa gerek içeri birinin girmiş olduğunu fark etmiyor önce. Elindeki metal çubuğu kauçuk esaslı yapıştırıcı kutusuna banıp çıkartıyor. Üç ayak kundura

örsünün üzerine yatırdığı ayakkabının gövdeden ayrı düşmüş ökçesine hızla sürüp üflüyor yorgun nefesiyle. Biraz bekledikten sonra ökçeyle gövdeyi kavuşturuyor. Neden sonra ökçenin gövdeyle hemhal olmasını beklerken başını usulca kaldırıp bakıyor yorgun gözleriyle. Aylin bu. Bir anlık tereddüdün ardından iki büküm olmuş belini doğrultarak karşısındaki kenarları kavlamış alçak tabureyi işaret ediyor gözüyle. Telaşlı yüzü, huzursuz duruşu ile otursa mı ayakta beklese mi karar veremiyor bir türlü.

Sonunda kararını verip taburenin ucuna bir yabancı gibi çökmüş Aylin’e bakıyorum dikkatimi sivrilterek; çatılan kaşlarına, yaprak gibi titreyen al al dudaklarına. “Burada ne işim var?” der gibi ürkek bir hâli var duruşunda. Her an kalkacakmış gibi oturunda. Kaç yıl geçmiş görüşmemişler, görmek istememişler birbirlerini. Usta, açılmayan dudaklarının arasından nasıl çıktığı anlaşılmayan bir mırıltıyla, “Hoş geldin kızım!” derken kaybettiği değerli bir eşyayı bulmuş gibi sevinçle titriyor sesi. Aylin ise hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çalışsa da alnındaki derin çizgiler içinde ne varsa seriyor ortalık yere. Raflardaki ayakkabılarla ilgileniyormuş gibi yapıp gözlerini deydirmiyor Usta’ya. Kısa bir sessizliğin ardından, “Hoş buldum!” diyor telaşlı sesiyle. Madem konuşmak istiyorsun, geldim işte!

Hâl hatır faslı uzun sürmüyor. Usta’nın göz ucuyla kendisini yokladığını görür görmez büyük bir ciddiyetle dükkânın içinde dolaştırıyor bakışlarını. Eşyaların üzerine birikmiş ince toz bulutunun hatıraların keskin hatlarını yok ettiğini, susmuş duvarlardaki siva çatlaklarının gittikçe derinleştiğini fark ediyor. Başını çatlaklardan usulca çevirip bir günaha bakar gibi bakıyor Usta’ya sonra. Yıllar evvel, her akşam iş dönüşü, dükkândan eve taşıdığı çuvaldızın sivriligi yok artık Usta’nın bakışlarında. Onun yerine koyu bir çaresizlik akıyor ferî iyice azalmış gözlerinden. Merakla bekliyor Aylin; dirseğini kundura makinasına dayamış, savaşı kaybetmiş bir askerin ezikliğiyle iki büküm olmuş Usta’nın nereden söze gireceğini

ne söyleyeceğini. Yok canım, boşa endişeleniyorum. Yerinden usulca kalkıp kapının dışındaki beyaz kutunun üzerindeki kırmızı düğmeye basılı tutarak, “İki çay!” diyor Usta. Uzun bir sessizlik oluyor aralarında çayın gelmesini beklerken. Demirciler Çarşısı’nda inip kalkan çekicilerden gelen “dan dun” sesleri, aralarındaki bungun sessizliği bölerken dükkânın sıvası dökülmüş, yer yer çatlamış duvarındaki zaman asılı kalmış fotoğrafa iliştiriyor Aylin’in gözü. Yine geçmişin karanlık çıkmaz tüneline kayboluyor. Akli yıllar önceye gidiyor.

Ortaokula başladığı sene, karne hediyesi olarak babasının aldığı kırmızı ayakkabıyı görünce sevinçle atlıyor babasının boynuna. Bırakmıyor uzun süre. Neşesine ortak olan babasıyla halının üzerinde bir o yana bir bu yana top gibi yuvarlanıyor. Çok geçmeden, soğanları yağda öldürmek için girdiği mutfaktan sesleniyor annesi, “Yavaş, bir yerini inciteceksin çocuğun!” Kimse bilmiyor annesinin vücudunu saran habis hastalığın zaferini kazanmasıyla bir yeri değil hayatı, umutları incinecek Aylin’in. Kimse ama kimse bilmiyor ondan başka.

Elinde takla attırdığı tepsıyla içeri giren çarşının kıvrak çaycısının “Çaylarrr!” sesiyle kendine geliyor Aylin. Usta ise, elindeki dikişi patlamış kırmızı ayakkabıyı kundura makinesinin ağzına sürüp pedalı çeviriyor hızla. Tezgâhın bir köşesinde çalan radyonun sesi kundura makinesi iğnesinin yuvasına girip çıktıkça çıkardığı ritmik tıkırtıya karışıyor; pedalı yavaşlatınca radyonun ezgisi daha belirgin bir hâl alıyor.

Babasının elindeki kırmızı ayakkabıya takılıyor birden bakışları. Bak yine hatırlıyor her şeyi. İlkokul ikinci sınıfı bitirip elinde karneyle evlerinin önüne geldiğinde bahçedeki kıvıl kıvıl kalabalığın içinde teyzesini seçiyor. Bir anlam veremiyor önce. “Ne işi var teyzemin şimdi burada?” diye düşünüyor. “Bağ bahçe işinin tam da arttığı bu mevsimde.” Ürkek adımlarla teyzesinin yanına vardığında hüngür hüngür ağladığını görüp sarılınca boynuna, hissediyor ne olduğunu. O günden sonra gayya kuyusuna düşmüş gibi çırpınıp duran babasıyla bir başına kalıyor Aylin. Kendi kendine konuşmaya başlıyor babası, daha çok uzak bir hayalle konuşur gibi. Günlerce yeme içmeden kesilip küsüyor hayata. Kendine gelemiyor bir

türlü o günden sonra. Ekseri az konuşan Usta, son günlerde iyice içine kapanıp bıçak açmıyor ağzını. Elmacık kemiğine dayadığı başparmağıyla karanlık bir boşlukta çırpınıyor sanki. Sık sık benim olduğum duvara bakarak dalıp gidiyor tek kelam etmeden. Onun bu huzursuzluğunu fark eden çarşı esnafının ısrarla hasbıhal etme çabası da nafiye. Konuşmuyor kimseyle. Konuşmak istemiyor belki de. Böyle olunca, kimse ne sırrını çözebiliyor ne de derdine derman olabiliyor. Böyle zamanlarda, sessizce beklerim su almaya başlayan dükkândan bir an önce Usta’nın çıkmasını. Derin bir nefes alıp hayata tekrar dönmesini.

Aradan geçen yıllarda neler olduğunu hatırlamaya çalışıyor Aylin. Neden uzaklaştığını, nasıl yabancılaştığını. Hem kendine hem babasına. Zihnine inmiş bulanık perdeler bir bir açılıyor o esnada. Ne aklından uzak tutabiliyor ne de üstünü de örtebiliyor o anın. Her saniyesi öyle net ki hafızasında, âdeta ikinci kez yaşıyor gibi hissediyor. Nefretle bakıyor eve yeni gelen kızıl saçlı kadına, geldiğinden beri alışamadığı evin yeni sahibine. Diken üstünde hep. O da geri durmuyor, inisiyatifi ele geçirip saldırıyor durmadan. Kirpi dikenini gibi sözleri; değdiği yeri sıızlatıyor. “O kadar da üstüne varma kızın!” diyen kocasını da dinlemiyor; sanki her kararda tek söz sahibi kendisiymiş gibi dediği dedik. Gece oldu mu kuduruyor adeta. Kavganın kapısını açıp susmak bilmiyor bir türlü. Kusun içindekileri, son bulsun kavga diye battaniyenin altında sabırla bekliyor Aylin. “Ya o ya ben!” diyor öfkeyle. Suç işlemiş çocuk ezikliğinde bir köşede sessizce bekliyor babası. “Ne diyorsun sen, zorun ne kadın?” demiyor, diyemiyor. Mecburen ayrılıyor evden, dayanılacak gibi değil çünkü. Peşinden haber salıyor babası, “Aklını başına alsın!” diye. Bir ay geçmeden aklını başına alıp, arıyor babasını. “Dönmek istiyorum eve,” diyor. Dönüyor eve ama değişen bir şey olmuyor.

Yine aynı. Safını iyice belli edip yüz çeviriyor kızına. Bağına basamıyor bir türlü. İstemediğim yerde durmam diyerek bir daha geri gelmemek üzere çıkıyor evden. O günden sonra konuşmak bile istemiyor Aylin artık bir daha bu konuda. Kapağı sıkışmış bir kavanoz gibi zorlarsa da içini, açmıyor kimseye. Kendi adına çoktan kapatıyor defteri. Sabredenlerin muradına ereceğini düşünüyor. Belki de öyle kanıyor. Kandırıyor kendini. “Sana söylüyorum kızım!” deyince irkiliyor.

Şimdi her şeyin farkında olsa da düşünmek istemiyor geçmişi, geçmişte olanları Aylin. “Girme oraya!” diyor içindeki ses. “Çok oldu çıkaltı, girme içeri!” Ortama çökmüş kasvetin ağırlaşan havasını yumuşatma kaygısıyla buram buram terliyor karşısında babası. İki bir, elinin tersiyle alnını siliyor. Sil sil! Beni silerken hiç terlemiyordun?

Karşısında el pençe divan durmuş bir halde, “Dükkânı boşaltmam lazım,” diyor, “çaresiz kaldım.” Bunu söylerken vicdan azabının altında geçmişten kalmış bir hüznü taşıyor yüzünde, yüzünün çizgilerinde! Israrla çağırmasının nedenini anlıyor pekâlâ bu sözlerden Aylin. Sinirleniyor birden. Kendini kandırılmış, aptal yerine konmuş gibi öfkeleniyor. İlk günlerde her şey güzeldi tabii. Taburenin üzerinde altında iğne varmış gibi eğreti otururken elini çantasının içine sokup telefonu çıkarıp bakıyor. Kızım aramadı hâlâ?

Kederli bir yalnızlık çökmüş suratını ekşitip çaresizliğe bulanmış titrek sesiyle, “Çarem yok başka!” diyor sonra, “yok başka çarem.” Yara bandı muamelesi yapıp evet demesini bekliyor Aylin’in. “Tarla,” diyor, “satalım,” diyor. Sonra da inanmamı bekliyor. Oysa evden çıkmak zorunda kaldığı gün hiç aklından çıkmıyor. Gideceği hiçbir yer yokken. Gece vakti. Kız başına. Hatırlıyor hepsini. Bozuk musluktan damlayan su gibi rahatsız ediyordur hatırladıkları.

Sessizliği bir zırh gibi üzerine giymiş kızının suskunluğundan cesaret bulup kırık bir sesle yalvarıyor babası. Saatine bakıyor Aylin. Nerdeyse akşam olmak üzere. Geç kalmamalıyım. Ağlamak istiyor, kaçmak belki. Daha ne kadar bekleyebilirim ki burada böyle? Evet, gidecek buradan, sıfırdan başladığı hayatına dönecek. “İstemem hiçbir şeyinizi,” diyecek çıkarken kapıdan. Eve dönünce ilk işi sımsıkı sarılmak olacak kızına. Onaylanmayı bekleyen bir ifadeyle kızına bakıyor Usta. Oysa, cevabı çoktan hazır Aylin’in. Vakit tamam. Bitmeli artık. Tamamen bitmeli. Öfkesinin büyüklüğünü söze dökerek kayıp zamanların öcünü alacak şimdi. Öyle istiyor. “Söyle,” diyor içindeki ses, “ne varsa içinde, durma söyle!”

Geçmişin uzayan gölgesi altında kalmış gibi yüzünde halkalar halindeki kırışıklıklar belirsiz bir harita çizmiş babasıyla göz göze gelmemeye özen gösteriyor. Hakikati iştmeğe az kaldı. Kıyıcı bir

suskunluk sonrası aniden şak diye açılıveriyor dilinin kilidi. Sakin Aylin. Sandalyede iki büküm cevap bekleyen babasının gözlerinin içine bakarak, “Hadi tarlayı sattık diyelim, peki bunca olanları yok mu sayacağız şimdi?” diyor hışımla. Neden şimdi birdenbire buğulandı ki gözleri? Musallat olan bir sineği savar gibi alnındaki domur domur olmuş teri eliyle silip yüzüne çökmüş çocukça bir kırgınlıkla “Ama kızım!” diyor, “senden başka kimsem yok ki benim.” Cevap beklemenin yorgunluğu çöküyor çok geçmeden üzerine. Babasının söylediklerini duymuyor, duymak istemiyor artık. Öfkesiyle dükkânı titreten sesiyle “Umurumda değil ne hâlde olduğunuz,” diyor, “düşündüğüm sadece kızım.” O esnada, kapının arkasında asılı duran çatlak aynaya takılıyor gözü. Anlıyor o an. Çocukluğundan beri içinde taşıdığı öfkeden de güç alarak sert bir tekme savuruyor kapıya, ardında efkârlı bir sessizlik bırakarak çıkıyor dükkândan. Damdan düşen saksı gibi paramparça oluyor o an Usta. Ayakaltında kalmış bir böcek gibi kıpırtısız. Kendi bataklığından çıkıp bana doğru dönüyor sonra. Aslında en başa dönüyor. Kan çanağı gözlerine acı bir ifade yürürken, görüyorum gözlerindeki acılı hüznü. O an o mu karanlıkta yoksa ben mi aydınlıktaydım anlayamıyorum. İşin tuhafı buraya ne zaman geldiğimin ayırdına da varamıyorum. Akşamın karanlığında, dışarda yağmur yüklü yüklü indirmeye başlıyor. Manifaturacılar, terziler, aktarlar Usta’yı teselli etmek için dükkâna sükun ediyorlar telaşla. Kimse anlamıyor ne olduğunu, az önce ne konuşulduğunu.

Darmadağın bir boşlukta debelenirken derdine derman olmuyor hiçbir. Teselli etmek istesem de bir tablo olduğum aklıma geliyor. O an anlıyorum ki: Aylin, geçmişin hesabını görmek için dükkâna gelmese, açık bırakılmış tüp gaz gibi içeriye hiddetli soluğuyla doldurmasa ve Usta’nın yüreğindeki pişmanlık denen dinamitin fitilini ateşlemese, her şey eskisi gibi olacak. Ama olmuyor. Akşam karanlığında beni de koltuğunun altına alıp merdivenden telaşla aşağı inerken, ikinci basamakta ayağının kaymasıyla yüzü koyun kapaklanıyor yere. Çözülen kollarının arasından kayıp düşünüyorum ben de yere. Bir tablo sessizliğiyle izliyorum olan biteni, esnafın telaşlı koşuşturmasını, Usta’nın karga tulumba ambulansla götürülüşünü, dükkânın kimsesizliğe gömülmesini hep bir tablo sessizliğiyle.

RIDVAN YILDIZ

GÖĞE NAKARAT

Göğ Nakarat

Bulutlar kuşları emziriyor
Aşağısı sansür, aşağısı alçak
Biten her şey oradan başlayacak

Kuru ağaçları kökünden kesmeyin
Onlar toprağın eski alışkanlığı
Onlar yaprağın mırıldandığı hayat

Aşk sessizlere kiracı, cümlede yavan
Sessizliği bağışlanmaz uçurumda
Sensizliği uykusuz bırakır ev sahibi gece

Gök bir hasret, gök bakışların yurdu
Gün aralanmış, güneşin hırsı suların üstünde
Göğsümdeki köz bana yokluğu özetliyor

Bu bir veda, giysileri soğuk
Alevlerin yandığı dağ oturmuş yüzüme
Duvarlar yalnızlığa pankart
Suç sayılır kendi kendine konuşmak

A. KADİR PAKSOY

ÖTE İLE BERİ ARASINDA

Bir başlangıç olmadığını bilsem
Sonsuzluğa kaptıracağım kendimi
Unuttuğum sular garipsemeyecek beni
Bir gizem olmadığını bilsem sonsuzlukta
Derdetmeyeceğim derdimi
Ne zaman
Ne zamaneler yadsıyacak beni
Becerebilsem ben de herkes gibi
Güneşe karşı işeyenlere gülüp geçmeyi
Ayıplamayacak, kınamayacak hiç kimse beni
...
Kadir diyor ki Abdul'a
Yakınıp durma bana
Olur böyle şeyler
Öte ile beri arasında

ANTİKACI

PINAR GÖÇER

Parke taş döşenmiş merdivenli yolda nefes nefese tırmanıyoruz. Şehrin en eski mahallelerinden birindeyiz. Yan yana sıralanmış cumbalı evler, so-kağın iki tarafında sıralanmış. Kimisi bir müzeye çevrilmiş kimisine sahaf açılmış. Yağmur şiddetini gittikçe artırıyor, oysa evden çıktığımızda hava günlük güneşlikti. Yağmur suları, denizle buluşmak üzere yol kenarından aşağı doğru akıyor.

Telefonumdaki uygulamayı takip ederek ilerliyorum, aradığım antikacı buralarda bir yerde olmalı. Ne var ki bulamıyorum. “Sanırım kaybolduk,” diyorum. “Uygulamada bir hata olmalı.” Başımı çevirip Leyla’ya bakıyorum, yanımda değil. Biraz önce önünden geçtiğim sarı boyalı evin önünde durmuş, bana, “Gel,” diye işaret ediyor.

Merdivenli sokaktan aşağı doğru inip girişinde ‘Antikacı’ yazan mekânın önünde duruyorum. Hayretler içindeyim. Nasıl oldu da göremedim? Karşımızda sütunların çevrelediği, buzlu camları ferforje demir süslü bir kapı var. Tokmağını çevirip Leyla’yla beraber içeri giriyoruz. Tepeden sallanan çanın sesi, içeridekilere geldiğimizi haber vermiş olmalı.

Geniş holde bizi karşılayan, ceviz telefon sehpasının üzerine kurulmuş bir sarman kedi oluyor. Sehpa, devasa yapraklı bir bitkinin ekildiği saksının hemen bitişiğine konulmuş.

Kedi, istifini bozmadan yeşil gözleriyle bizi inceliyor. Boynundaki siyah kadife kurdeleye takılı anahtar dikkatimi çekiyor.

Kapı camından parça parça vuran günışığı, ortamda dolanan tozları açığa çıkarıyor. Bir iki adım atıyoruz. Sağdaki odada çalışma masasına dirseğini dayamış yaşlı bir kadın, okuduğu kitabı masaya bırakıyor. Altın renkli gözlüklerini burnunun üzerine düşürüp, “Hoş geldiniz,” diyor. Odanın duvarları koyu renk tonlarının hâkim olduğu tablolarla dolu. Pencerelere fon olarak takılmış lacivert kadife perdelerle birlikte kasvetli bir ortam oluşmasına aracılık ediyorlar.

Leyla, başını odaya doğru uzatıyor ve yüzüne bir gülümseme yerleştiriyor, “Hoş bulduk. Eşimle kuzenime bir hediye seçmek istiyoruz. Hafta sonu evleniyor da...”

Enseme doğru hafif bir esinti hissedip irkiliyorum. Aynı anda, “Yanlı ş yere gelmişsiniz, burası hediyelik eşya dükkânı değil,” diyor bir ses. “Hem saat beşte kapatıyoruz.”

Arkamızı döndüğümüzde fırça gibi sarı saçlı, yeşil gözlü genç bir erkekle göz göze geliyoruz. “Sonuç itibariyle alacağım şey bir hediye olacak ama...” diyor Leyla. Saatine bakıyor,

“Acele edelim, beşe çeyrek var.”

Yaşlı kadın, oturduğu yerden kalkıp yanımıza geliyor, “Sarman’ın kusuruna bakmayın, o evdeki hiçbir objeyi satmak istemez.”

İçimden, “Sarman mı? Ne tuhaf bir isim öyle diyorum.” Leyla’nın da benimle benzer duygular içinde olduğuna eminim. Bakışarak anlaşıyoruz. Az evvel gördüğümüz kedi, bir insana dönüşmüş olabilir mi? Aklımdan geçen düşünce o an için oldukça inandırıcı geliyor.

“Hanımefendi kediniz...” diye söze başlıyorum.

Kadın, dudaklarını kapatıp içten içe gülüyor, sonrasında kısık bir ses tonuyla konuşuyor, “Adım Bergüzar,” diyor, ama kedi hakkında bilgi vermeye niyeti yok. “Sarman misafirlerimize likör ikram edelim?”

Sarman, hepi topu bir iki saniyede nane likörü dolu yosun yeşili minik kadehleri elimize tutuşturuyor.

Leyla’ya bakıyorum, içine düştüğümüz durum onu hayli eğlendirmiş görünmekte. Aynı fikirde değilim; huzursuz hissediyorum ve antikacıda bir dakika bile kalmak istemiyorum. Ancak yağmurun dinmek şöyle dursun daha da şiddetlendiği çatıdan gelen seslerden anlaşılmakta. Otomobilimizi park ettiğimiz yere gidene kadar sırlıklam oluruz.

Bergüzar Hanım önde, Leyla ile ikimiz ortada, Sarman da peşimizde, çalışma odasından çıkarak salona geçiyoruz. İngiliz tarzı ahşap oymalı koltuk takımı, odanın bir köşesine yerleştirilmiş. Ortada da bir piyano taburesi durmakta...

Duvardaki olağanüstü güzellikte bir ayna Leyla’nın dikkatini çekiyor, “Ah çok güzel! Fiyatı nedir acaba?”

“Şimdiye kadar onu satın almak isteyen

çıkmadı,” diye cevap veriyor Sarman.

“Neden?”

“O bir sonsuzluk aynası da ondan. Aynaya bakarsan sonsuzlukta kaybolabilirsin. Belki de kaybolmazsın.”

Leyla, boynunu yana deviriyor, “Şimdiye kadar hiç kaybolmadım,” diyor. Merdivenli yol beni yormuş olmalı. Koltuğa oturmak için izin istiyorum.

“Koltuklar oturmak içindir,” diyor Bergüzar Hanım.

Masif masanın üzerindeki gramofon hoşuma gidiyor. Leyla da çok beğeniyor. Fiyatını soruyorum.

Sarman yüzünü buruşturuyor, “Şimdilik satılık değil,” diyor.

Leyla, bu kez de içi porselen biblolarla dolu camlı büfeye doğru ilerliyor. Birbirlerine aşkla bakan bir çiftin olduğu bibloyu gösteriyor, “Aradığımı buldum. Tam bir düğün hediyesi!”

“Camlı büfe kilitli,” diyor Sarman, eliyle boynundaki siyah kadife kurdeleye takılı anahtarı saklamaya uğraşıyor.

Leyla’nın kulağına, “Kedinin boynundaki anahtara benziyor bu...” diye fısıldıyorum.

Leyla, gözlerini ayırıyor, “Desene, Sarman sahiden de kediymiş,” diyerek bana takılıyor.

“Burada satılık hiçbir şey yok. Boşa zaman kaybediyoruz,” diyorum.

O anda duvar saatinin sarkacı, saat beşi vurmaya başlıyor. Sarman da gözden kayboluyor. Çarçabuk da geri dönüyor, “Sokak kapısını kilitledim. Bibloların tozunu alma vakti geldi,” diyor. Boynundaki anahtarla camlı büfeyi açıyor.

Saat son kez vurduğunda piyano taburesi üzerinde biri varmış gibi sallanmaya başlıyor ve salonu görünmeyen piyanodan gelen hoş bir ezgi dolduruyor. Camlı büfedeki âşık biblolar dans etmeye başlıyor. Teknesinin dümenindeki adam, balerinin yanına gidip onu havaya kaldırıyor. Siyah şapkalı bir adam, uzun etekli bir kadın, bastonuna dayanan başka bir adam da bir ileri bir geri nağmelere ayak uyduruyor.

Bergüzar Hanım, koltukta yanıma çökerek, “Kızımın piyanosu kayıp. Kızım Nazlı da kayıp. Piyano çalarken aynaya bakmış,” diyor. Yerimden kalkıp Leyla’ya yaklaşıyorum, “Bergüzar ve Sarman aklını kaçırmış. Buradan derhal çıkmamız gerekiyor.”

Leyla, sözlerime aldırış etmiyor. Dans eden biblolara eşlik ediyor.

“Leyla aynaya bakma!” dememe fırsat kalmıyor. Sonsuzluk aynasına gözü kayıyor ve ne olduysa oluyor, ayna karımı yutuyor.

Sarman, elindeki püskülle dans eden bibloların tozunu almaya devam ediyor. İçlerinden biri de Leyla. Sarman, püskülle Leyla’ya dokunuyor, “Leyla aynada kaybolmadı, Nazlı kayboldu.”

Bergüzar’ı omzundan tutup sarsıyorum, “Karıma ne yaptın?”

“Nazlı aynada kayboldu, Leyla kaybolmadı,” diyor.

Sarman, kulağıma eğiliyor, “Saat beşte kapattığımızı söylemiştim.” Püskülüyle dans eden Leyla’nın tozunu almaya çabalıyor.

“Sarman bana yardım et,” diyorum.

“Bergüzar, hiç aynaya bakmadı,” diyor.

Karımı kurtarmam şart. Bergüzar’ın kolundan tutuyorum ve aynaya bakmaya zorluyorum. İkimiz, aynanın diğer tarafına geçiveriyoruz.

Leyla orada, âşık çift ve camlı büfedeki bazı biblolar... Nazlı, piyanosunun başında... Burası aynanın öbür yüzündeki salon ve biblolar dans ediyor. Bergüzar, bir bibloya dönüşüyor ve aralarına karışıyor. Biblolar, camlı büfede tutsak edilmiş olmalı ve durumlarını fark etmekten çok uzaklar. Yoksa ben de mi bir porcelene dönüştüm? Aynaya doğru koşuyorum. Aynada aksimi görmeyi beklerken karşı taraftan gülümseyen Sarman’la karşılaşıyorum. Kadife kurdelenin ucundaki anahtarı uzatıyor. Anahtarı alıyorum ve bulunduğum taraftaki camlı büfenin kilitli kapısını açıyorum. Gözlerimi kapatıp derin bir nefes alıyorum.

“Biblolar satılık değil,” diyor Sarman.

Gözlerimi açıyorum. Leyla camlı büfenin önünde, “Sanki âşık bir çift vardı,” diyor ve biblolardan vazgeçip gramofona yöneliyor.

Etrafıma bakıyorum, piyano yerli yerinde ama sonsuzluk aynası yok olmuş. Âşık çift, kanlı canlı karşımda; şapkalı adam, uzun etekli kadın ve bastonlu adam da öyle... İlgiyle antikaları inceliyorlar. Büfede sadece balerin ve teknesinin dümenindeki denizci kalmış.

Yaşlı bir kadın, salona giriyor, “Misafirlerimize likör ikram edelim Sarman,” diyor.

Saygılı bir ifadeyle, “Elbette Nazlı Hanım,” diyen Sarman, fırça gibi saçlarını eliyle düzeltiyor. “Saat beşte kapatıyoruz,” demeyi de ihmal etmiyor.

Leyla başını duvardaki saate çeviriyor, “Acele edelim, beşe çeyrek var,” diyor.

Gramofonu satın alıp antikacıdan ayrılırken yine çan çalıyor. Başımı çeviriyorum, telefon sehpasına uzanan kedi, bana göz kırpmıyor.

TAHTEREVALLİ VE ÇİLEK REÇELİ

ÖZGE BURÇAK ÖZTÜRK GÜVEN

Cumartesi sabahı. Gene annelere gidecektim. Evlendikten sonra, ayda bir defa yapmak zorunda kaldığım ziyaretler. Hiç gitmesem de olurdu; ama karım ısrar ediyordu işte. Tanıştıktan iki hafta sonra yıldırım nikâhıyla evlenmiştik. Düğünümüze onları da çağırman için ne çok üstelemişti. “Dünyada olmaz,” demiştin. Söz verdirtmişti bana o gece. Ailemi düzenli ziyaret edecektim, çok değil; ayda bir defa. Annem için yapmalıymışım bunu.

Burçin’in ofise gitmesi gerekiyormuş. Tek başıma mı gidecektim o eve? Kardeşim, annem, babam. Eski günlerdeki gibi. Mutlu’nun bağırışları, annemin bitkinliği, sırtında tüylenmiş, çekiştirilmekten orası burası sarkmış gri yeleği, babamın kıpkırmızı gözleri, sessizliği. Pazar sabahı birlikte gitmeyi önersem de kabul etmedi. Üç aydır birlikte gidiyormuşuz zaten, bu benim için bir fırsattı. Onlarla yakınlaşmayı öğrenmeliymişim.

Apartmanın önünde park edecek yer bulmak zordu. Ara sokaklardan birisinde boş yer bulmam gerekecekti. Elimdeki poşetlerle yürümeyi gözüm yemedi. Vazo, sürahi falan taşıyacaktım. Dolmuşa atladım. Poşetleri bacaklarıma arasına sıkıştırdım. “Salondaki sehpanın üstüne bir demet çiçek koysun annen; havası değişir, iyi gelir,” demişti Burçin. Gitmiş almış. Sahi, havası değişir miydi gerçekten? Bunca yıllık mutsuzluk. Bir demet çiçekle? Belki... Mezun olup da kendi paramı kazanmaya başladığım gün ayrı eve çıkmıştım. Burçin’le evlenene kadar arayıp sormamıştım onları. Öldüler mi kaldılar mı haberim bile yoktu. Bilmek istiyor muydum ki?

Dolmuş, çocuk parkına yaklaştığında ani bir refleksle inmek istediğimi söyledim. O günden sonra, bu parka adımımı atmamıştım oysaki. Şimdi neden buradaydım? Yine yeniden canlanmıştı eski duygular. Paralize olmak. Olan bitene kayıtsız kalmak. Dışlanmak. Ölesiye bir yalnızlık.

Saklanma isteği. Bedenim gene kaskatı kesilmişti. Biraz yürüyecektim apartmanın ziline basmadan evvel. O kısacık mesafede gücümü toplayacak, kalkanımı kuşanacaktım. Burçin yanımda olsaydı, buna gerek kalmazdı. Arabayla gelirdik o zaman, parkın önünden geçmezdik. Yukarı çıktığımızda, vazonun içine su doldurup çiçekleri yerleştirir, o sohbet ederdi annemle. Mutfakta kahvaltı hazırlamasına yardım eder, babamın önüne çay koyardı. Kardeşime öğle yemeğini bile yedirirdi. Atak geldiğinde, onu odaya taşımalarına yardım ederdi. Isırmasına aldırılmaz, benim gibi eli ayağına dolanmazdı.

Parkta kimsecikler yok. Çöpçü yerleri süpürüyor. Kırmızı kaydırak, beyaz olmuş artık. Salıncaklar plastikten, tahtaydı eskiden. Tahterevallinin bir oturağı yok, Mutlu’yu düşürdüklerinde kopmuştu. Halen yenisini takmamışlar mıydı? Yandaki boş arsada futbol maçı yapıyorduk arkadaşlarla. Mutlu oturmuş beni izliyordu. Kalkmış bir ara, parka gitmiş. Bir görünüp bir kaybolan başını görüyorum uzaktan. Tahterevallide. Karşısında iri yarı bir çocuk, etraflarında yan mahalleden çocuklar halka oluşturmuş. Maçı yarıda bırakıp parka koşuyorum. Tiz bir çığlık. Başı görünmüyor artık. Küfürler, kahkahalar. Kalabalığı yarıp içeri dalıyorum. Kardeşim yerde, boylu boyunca uzanmış, kulağının oradan kan geliyor. Tahterevallinin oturağı yerinden çıkmış, başının yanında.

“Delinin abisi bu!” diye haykırıyorlar hep bir ağızdan. Elele vermiş, etrafımızda dönerek şarkı söylüyorlar. Yerden toprak alıp üzerlerine savuruyorum.

“Susun lan, gebertirim sizi!”

Gülüyorlar. Babam geliyor sonra. Kardeşimi kucaklayıp eve götürüyor. Sen de gel, demiyor, bile.

Çocuklar arkamızdan laf atıyor. “Delinin babası geldi!”

Annem başına tentürdiyot sürerken, kardeşim kucağında çırpınıyor. Babam, ayaklarından tutmuş zapt etmeye çalışıyor. Bana bakan gözlerini görüyorum, alev alev yanıyor.

“Ulan, sana emanet etmiştik çocuğu, ne biçim abisin sen!”

Suratımda okkalı bir tokat patlıyor. Yere seriliyorum. Annem gözlerini kaçırıyor, kardeşime sarılıyor. Ağlayamıyorum bile. Kabuğuma çekiliyorum. Unutuluyorum. Salonda dört kişi, odaklarında Mutlu, yanlarında değilmişim gibi.

Üçüncü çalışmada aralanıyor kapı.

“Hoş geldin oğlum. Burçin nerede?” Yüzünde, her gelişimde rastladığım tuhaf gülümseme.

“İşe gitti. Bugün yalnızca ben geldim.”

Dudağı aşağı kıvrılıyor. Maskesini düşürdü. İşte, annemin tanıdığım bildiğim yüzü. Sessizlik. İki elimde poşet, paspasın üstünde dikiliyorum.

“Gel oğlum,” diyerek içeri buyur ediyor sonunda. Ayakkabılarımı çıkarıyorum. Misafirliğe gelmişim gibi önden yürüyerek beni salona alıyor. Tokası koptu kopacak terliğinin şıpıdık şıpıdık sesi. Duvarları kavlamış uzun koridordan geçiyoruz.

Geçen gelişimizde şu eve boya badana yaptırsınlar diye, anneme para bırakmıştı Burçin. Ustayı da bulmuştu. Babamın tek yapacağı adamı arayıp evi boyatmaktı.

Televizyonda yarışma programı. Mutlu, halının üstünde bağdaş kurmuş, kucağında tabak, içinde tereyağlı kayısı reçelli ekmek.

Eskisi gibi. Ne çok severdim çileği. Çilek reçelini. Babam, inadına almazdı pazardan. Yaramazmışım, kardeşime ağabeylik yapmıyormuşum.

Mutlu’ya bakıyorum. Varlığımdan habersiz. Bir bana, bir kardeşime bakıyor annem. Eğilip

Mutlu’nun omzuna dokunuyor.

“Bak, kim geldiiii...”

Kardeşim tepkisiz. Dürtüklüyor. Tık yok. Gözleri ekrandaki halkalarda.

“Boşuna uğraşma anne. Hatırlamıyor beni işte. Unutmuş,” diye geçiriyorum içimden.

“Baban da birazdan uyanır,” diyor birdenbire. Benimle baş başa kalmaktan o da tedirgin.

“Bunları Burçin gönderdi,” diyorum, poşetleri uzatırken. Deminki garip gülümseme yeniden yerleşiyor yüzüne. Kanepeye oturuyor. Paketleri açıyor. Yanına çöküyorum. Amaç, halkaların içine bir metre mesafeden plastik topları atmak. Üç yarışmacı; ilkinin topu sekip dışarı fırladı.

“Ne kadar güzel bir vazo, ne zahmet ettiniz oğlum.”

“Burçin almış. İçine çiçek koyarsın diye.”

“Çiçek,” diye fısıldadı.

“Diğeri de sürahi galiba. Geçen sefer, Mutlu cama fırlatınca kırılmıştı ya.” İkinci yarışmacı da elendi. ‘Açıyı doğru ayarlasaydı girecekti şerefsiz.’ “Acıkmıştı garibim, ne yapsın. Sizle sohbete dalınca, yemek saatini atlamışım çocuğun. Konuşabilse zavallı...” İçini çekti.

“Gelmeseydik keşke.”

“Yok, oğlum! O nasıl söz. Benim hatam, unutmaydım işte...”

Ekmeğinden ısıyor. Üçüncü yarışmacının topu içerde kalıyor. Seyircilerden alkış kopuyor. Mutlu, tabağı havaya fırlatıyor. Tabak başının üstüne düşüyor. Annem yerinden fırlıyor. Kardeşim saçlarını yoluyor. Kendine vuruyor. Kafasına, yüzüne, göğsüne. Annem kollarını tutuyor, kurtulup kadının saçına asılıyor bu defa. Annem yere yuvarlanıyor. Benden yardım bekliyor. Yerimden kıpırdamıyorum. Yarışma reklam arasına giriyor. Babam pijamalarıyla salona dalıyor.

Göz göze geliyoruz. Koşup annemi kurtarıyor kardeşimin elinden. Annem ayağa kalkıyor, içeri koşuyor. Kardeşimi sakinleştirmeye çalışıyor babam. Mutlu, babamı yere devirip boğazını sıkıyor. Halen, orada olduğumun farkında değil. Oturduğum yerden olan biteni seyrediyorum. Babamın gözlerinde daha önce görmediğim aciz bir bakış. Annem elinde iple salona dalıyor.

“Yardım et, oğlum,” diye inliyor yüzüme bakarak.

Ayağa kalkıyorum. Kardeşimin kollarını arkasında birleştiriyorum. Annem bileklerinden bağlayıp düğüm atıyor. Yerime geçiyorum.

Babam silkeleniyor. “Televizyon açmayın buna, heyecanlanıyor dememiş miydi doktor, be kadın!”

“Heyecanlandı babası, benim oğlum. Birazdan geçecek, geçecek...” diye tekrarlayarak Mutlu’yu, koltuk altlarından kavrayıp yerden kaldırmaya çabalıyor annem. Babam yardım ediyor. Eski günlerdeki gibi, içeri odaya götürüp üzerine kilitliyorlar kapıyı.

Babam karşımdaki koltuğa geçmiş, hiçbir şey olmamış gibi bir önceki günün gazetesini okuyor. Annem mutfağa kahvaltı hazırlamaya gidiyor. Sessizlik. Duygularım donmuş gibi, hiçbir şey hissetmiyorum. Eskiden olduğu gibi...

Yerdeki tabağı ve ekmek parçalarını toplayıp masanın üstüne bırakıyorum. Salondaki konsolun üstünde çerçevelenmiş aile fotoğrafımız. Annemle babam. Ben annemin, Mutlu babamın kucağında. Hepimiz gülümsüyoruz. Fotoğraf stüdyosunda, otuz saniyelğine.

“Boyacıyı aradım, açmadı,” diye söyleniyor babam gazetesinin üstünden.

“Burçin bulmuştu o ustayı. Bir de ben ararım olmazsa.”

“Gerek yok. Biz memnunuz evden, böyle kalsın. Annene söyle de, gitmeden versin paranızı. Bizim yatak odasında komodinin çekmecesinde olacak.”

Annem tepsiyle salona giriyor. Peynir, zeytin, domates, haşlanmış yumurta. Tabakları tek tek diziyor. Tepsidekileri ortaya serpiştiriyor.

“Siz geçin, ben çayları getiriyorum,” diye sesleniyor koridordan.

Babam gazetesini kanepeye bırakıp sandalyesine geçiyor. Karşı çaprazına oturuyorum. Annem çayları bırakıyor önümüze. O da oturuyor. Babam ekmeğine yağ sürüyor, annem havalardan bahsediyor. Tabağıma bir dilim peynir koyuyorum. Sorularına kısa cevaplar veriyorum. Çaydan bir iki yudum daha içip ayrılmak istiyorum bu evden. İçeriden haykırma sesi duyuluyor. Annem yerinden fırlıyor. Kapıyı açmasıyla, kardeşim evcil bir köpek gibi salona dalıyor. Yüzünde kocaman bir gülümseme. Elleri arkadan bağlı. Yanıma koşuyor.

Başını başıma değdiriyor. Alnını saçlarıma sürüyor. Ayağa kalkıyorum. Tuhaf sesler çıkarıyor. Ellerini çözüyorum. Sımsıkı sarılıyor boynuma. Ben de ona sarılıyorum. Aniden içeri yöneliyor, peşinden gidiyorum. Odasının penceresinden dışarıyı işaret ediyor. Bakıyorum. Çocuk parkını gösteriyor. Yüksek sesle gülüyor şimdi gözlerime bakarak. Gözyaşlarım sicim gibi yanaklarımdan süzülüyor. Gökyüzüne bakıyor sonra. Dalıp gidiyor.

İçeri geçiyorum. “Çayın buz gibi oldu,” diyor annem masadan. Gözleri nemli. Babam gazetesinin başına dönmüş.

“Ben gidiyorum.”

“Gitmeden şunu da al,” diyor annem. Paranın olduğu zarfla, bir kavanoz tutuşturuyor elime. “Baban çilek almıştı pazardan senin için, reçel yaptydım.” Yutkundum.

“Hoşça kal anne,” dedim. Babama baktım sonra. Gazeteyi yüzüne yaklaştırmıştı. “Baba...” Cevap vermedi. Gazeteyi ters tutuyordu.

Merdivenleri üçer beşer inerek dışarı attım kendimi. Parka koştum. Banka çöktüm. Karşımda bir oturağı boş tahterevalli. Elimde reçel kavanozu. Kapağını açıp reçeli kokluyorum. Arkamı dönüp bizim evin penceresine çeviriyorum başımı. Kardeşim halen orada, gökyüzüne dalmış. Hoşça kal, diye haykırıyorum içimden. Beni duymuyor. Bir daha ayak basmayacağım bu sokağa son bir kez bakmadan dolmuşa durmasını işaret ediyorum.

İLYAS HALİL ÖYKÜ ÖDÜLLERİ BELİRLENDİ

1-MÜGE CEYHAN

“Kokulu Silgi” adlı öyküsü birincilik ödülüne layık görüldü. 1984 yılında İstanbul’da doğan Müge Ceyhan, Yeditepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Plastik Sanatlar Bölümü’nde 2007 yılında lisans ve 2010 yılında yüksek lisans eğitimini onur derecesi ile tamamlayarak kariyerine profesyonel ressam olarak başladı. Soyut kompozisyonlarında edebiyattan yoğun olarak esinlenen ve mekân kavramına özgün bir yaklaşım getiren Müge Ceyhan, profesyonel kariyeri boyunca 100’ün üzerinde eser çalışması ile Türkiye’de ve yurtdışında beşi kişisel olmak üzere 30’a yakın sergiye katıldı.

Müge Ceyhan, edebiyatla arasında ilk bağları henüz lise yıllarında yazdığı kısa öykü ve şiirlerle kurmaya başladı. 2014-2017 yılları arasında “Bosphorus Sanat Gazetesi”nde köşe yazarlığı, aynı yıllarda “Kitapçı” edebiyat dergisinde görsel sanatlar bölümü editörlüğü yaptı. 2020 yılında ilk şiir kitabı olan “Çevir Sayfalarımı” yayımlandı.

Yaşamını İstanbul’da ressam, resim eğitmeni, küratör ve kısa öykü yazarı olarak sürdürürken yazı alanındaki sınırlarını Mario Levi ile ‘İleri Seviye Yaratıcı Yazarlık Atölyesi’nde genişletmeye devam ediyor.

2- ÖYKÜ LEVNA GÜNGÖR

“Beyaz Güller” adlı öyküsüyle ikinciliğe layık bulundu. Öykü Levna Güngör 31 Ocak 2002’de Ordu/Ünye’de doğdu. İlk ve ortaokulu tüm bebekliğini ve çocukluğunu geçirdiği Ordu’nun Akkuş ilçesinde okuduktan sonra lise eğitimini Ordu/Perşembe Sosyal Bilimler Lisesinde tamamladı.

Şu anda da Maltepe Üniversitesi’nde Halkla İlişkiler ve Tanıtım (İngilizce) bölümü 1. sınıf öğrencisidir. Okulun kampüs içerisindeki yurdunda ikâmet etmektedir.

3- HÜSEYİN OPRUKLU

“Usta’nın Sırrı” adlı öyküsüyle üçüncülük ödülüne layık görüldü. 1967 Konya doğumlu. Yurt içinde çeşitli birlik ve kurumlarda, yurtdışında Birleşmiş Milletler bünyesinde Kosova Barış Gücü’nde görev yaptı. 2013 yılında emekli oldu.

Dokuz Eylül Üniversitesi’nde Tezli Tarih Yüksek Lisansı 2005 yılında, Anadolu Üniversitesi Fotoğrafçılık ve Kameramanlık bölümünü 2018 yılında bitirdi. 2018 yılında Uluslararası Fotoğraf Sanatı Federasyonun

(FİAP) tarafından AFİAP (Artiste Federation Internationale de L'ART Photographique) unvanı verildi.

Yurtiçi ve yurtdışı fotoğraf yarışmalarında altın, gümüş, mansiyon ve sergileme olmak üzere toplam 124 ödül kazanıp, toplam 12 karma fotoğraf sergisine katıldı. ‘2021 Yunus Nadi Fotoğraf Ödülü’nü kazandı. Öyküleri çeşitli edebiyat dergilerinde yayımlandı.

Yazmaya olan ilgisi ortaokulda şiir ile başladı ve lise döneminde de kompozisyon alanında il ve ilçe çapında bazı dereceler alması sonucu artmaya başladı. Hâlihazırda şiir ve kısa hikâyeler üzerine odaklanıyor. Hobileri; film ve dizi izlemek, kitap okumak, sinemaya gitmek, müzeleri gezmek ve bisiklet sürmek.

4-PINAR GÖÇER

“Antikacı” öyküsüyle Mansiyon ödülüne değer bulundu. 1969 yılında Tarsus’ta doğdu. Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde, İşletme okudu.

Çevreci kimliği ile öne çıkan ilk çocuk romanı Anneannem Bir Film Yıldızı, 2014 yılında İthaki Yayınları tarafından yayımlandı. Aynı yayınevinden Altın Göl, Büyülü Fener, Panayır Sihirbazı, Kapadokya Perileri Göbeklitepe Perileri, Efes Perileri, Cilalı Taş Devri’ne Seyahat, Antik Mısır’a Gidiyoruz ve Hititlerin Başkenti Hattuşa’yı Görelim adlı çocuk ve ilk gençlik kitapları yayımlandı.

Ayrıca farklı yayınevlerine çocuklar için onluk seriler halinde doksan adet hikâyeye kitabı yazdı. Yazarın Müptela Yayınları etiketiyle basılmış Sana Sevgim Bitmiş Mustafa adlı bir yetişkin romanı da bulunmaktadır.

5-ÖZGE BURÇAK ÖZTÜRK GÜVEN

1978 yılında Ankara’da doğdum. Bilkent Üniversitesi İşletme Bölümü’nden mezun oldum. Uzun yıllar kurumsal şirketlerde çalıştım. Çeşitli yayınevlerinde Editör ve Halkla İlişkiler Sorumlusu olarak görev aldım. 2019’da, “Dostlar Apartmanı”, 2021’de “Sarı Vosvos” isimli öykü kitaplarım Klaros Yayınları’ndan çıktı. Evli ve bir kız çocuğu annesiyim.

SÖZCÜKLERE FISILDANANDIR ŞİİR

ASIM ÖZTÜRK

Yazının başlığı, ilk okuyuşta şiirsel bir dizeymiş gibi gelse de, duyumsananın, anlaşılanın, belirtilmek istenenin bu olmadığı hemen anlaşılacaktır. Ne zaman alışla gelen dil akışına aykırı düşen tümceler kurulsa, sözcükler yan yana getirilse; kısa ve yüzeysel yaklaşımlarla bu dil örgüsünün şiir olduğunu sanma yanılgısına düşeriz.

Alışla gelen kültürümüzün özellikle şiirsel akışkanlıkların söze dayalı, belleklerde kolay yer edinmesi nedeniyle, ilk duyumların, ilk kavrayışların ivecenliğiyle bunların şiir olduğunu, şiirin öğelerini taşıdığının kararını veririz. Yanıldığımızın çok örnekleri olmasına karşın bunları sıralamanın gerçek konumuzdan bizi uzaklaştırdığını bilerek, bu tür yaklaşımların açınlanmasını başka bir yazının konusu olarak şimdilik bekletmek isterim. Şiir kavramının tüm boyutlarıyla daha yeni yeni tartışıldığı, giderek bu tartışmalardan çıkarsadığımız sonuçlar üzerinden yeni yaklaşımlar sergilediğimiz okunup izlenmektedir. Bu güne dek sürdürdüğümüz şiirsel birikimlerimizin tüm süreçleri kucaklaması, bu süreçlerin şiirimize kazandırdığı çoğalan, giderek genişleyen birikimlerini de göz önüne alarak yeni yaklaşımlara gereksinim duyduğumuz gerçeğini yok sayamayız. Kalıpsal yaklaşımlardan kaçınırsak da, düşüncelerimizin oluşma süreçlerinde yararlandığımız birikimlerimizin oturduğu yazınsal düzlemin kuru ve yüzeysel olmasını bir türlü geride bırakamadık. Örgün eğitim sistemimiz içinde daha işin ilk başında bireylere okutulanın, öğretilenin çok büyük sığılıklar içermesi; şiiri ilk kavrayan, şiiri ilk tanıyan bireylerin belleğinde oluşan; sonra da bir türlü yıkılamayan kalınlara dönüşmektedir. Şiirle ilgili ilk ve temel bilgileri öğreten bireylerin (öğretmenlerin) bu konuda almış oldukları eğitimin, içinde bulundukları yanılgılarla, eksiklerle; gerçek şiiri kavramaktan uzak yaklaşımlarla yetiştiklerini biliyoruz. Tüm bu gerçekliklerin düzleminden de bakarak önümüzde duran sorunun ne denli derin çıkmazlarla,

ne denli derin açmazlarla dolu olduğu gerçeğinden kaçamayız.

Şiirin biçimsel, konumsal, konusal sorunlarını tümüyle yeni yaklaşımlarla tartışmadan, yine eski belletilen, kalıplaşmış yaklaşımlarla ele alıp çözümsel öneriler üretmemiz söz konusu değildir. Bu alanların hem bilimsel, hem de uygulamalı düzlemlerini öne taşıyarak olanları güncel kılmalıyız. Tartışmaları yarına taşıyacak bir biçimde oluşturmamız. Şiir yazarların da biraz altını çizmeye çalıştığım bu kalıpsallıklardan kurtulup gerçek, özgün kendi şiirlerinin sorunsallarını içsel olarak da tartıştığını sanmıyorum. Yine geleneksel bir yaklaşımla, usta, çırak öğretisinden yola çıkarak yinelenen o bitmez tükenmez yüzeysellikleriyle şiirlerini yazdıklarını görüyoruz. Şairin kendisinin de ötesinde, her şiirini ayrı ayrı zaman dilimleri içinde yazarken yaşadığı bu değişim, bu taşkınlık, bu sığamama gerçekliğinin düşünsel alt yapılarını kurması gerekir. Salt bunun için yola çıkmaya bile, için için kabaran, çoğalan duygularla sözcüklere fısıldadığı, fısıldama gereksinimini duyduğu anların; yaşanmışlık olarak yeniden derinliklerini kolaçan ederek gözden geçirilmesi gerekir.

Sözünü ettiğim şiirin yazılım sürecindeki coşumculuk değil tam tersine, ondan önceki süreçlerde belleğin, bilincin, birikimlerin kıvranıp, kımıldayıp sözcüklere doğru yürüyen akışkanlığın nasıl bir biçimde söylenmesi, yazılması gerekliliğidir. Şiirin oluşum sürecindeki, kimliğimizin, benliğimizin derinlerinde çoğalıp taşmak üzer olan bu akışkanlığın nasıl bir biçimle; nasıl sözcüklerle, bugüne dek belirlenen ya da belirlenmeyen kalıplarla, dizelerle yazılmasıdır.

Asıl şiirin, şairin şiirini yazmadan önce yaşadıklarının tanımlanamaz boyutları, renkleri, kokuları, umutları, özlemleri, başkaldırıları, bekledikleri olduğu gerçeğini unutmadan, anlaşılması gerekenin

bu olduğunu sözcüklere dökmeliyiz. Tümce mi anlamalıyız sözcüğüyle de bitirebilirdim. Anlamanın şiiri yazan için bile ne denli uzak bir yaklaşım olduğunu bilerek böyle bir yargıdan kaçındım. Şiirini sözcüklere dökenlerin, şiirini sözcüklere fısıldayanların bile bu anlamaya, anlaşılmaya oldukça kapalı konuma girmeleri, yaklaşımları bugün belki de en önce tartışacağımız, şiir üzerine us yürüteceğimiz konuların başında gelir.

Yaşananların, kavranılanların, içsel dökümler içinde duyumsamaların sonsuz bellek evreni içinde savrulup, gezinip durduğunu biliyoruz. Her çarptığı yaşanmışlıklardan yeni beslenmeler, yeni etkilenmelerle çoğalmanın süreçlerini şiirin kalıplarına dökmeye çalıştığımız, sözcüklere fısıldamak için arayışlara girdiğimiz gerçeği göz ardı edilemez. Şiiri yazanın kendi içinde çözümlemelerini, birleştirmelerini; bunları tümleyerek yeni, hiç yazılmamış yeni bileşkelere, anlamlara ulaşması oldukça zordur. Arayışların, kendini tanımaların bildik, yaşanmış sözcüklerle yeni konumun, yeni durumun tanımlanması, tanımlanıp bunların sözcüklere fısıldanması gerçeğiyle karşı karşıya olan şairin sorunları, sorunsalları sürüp gidiyor demektir. Kendini tanımalı yaklaşımına; kendini tanı kalıplarının yüzeysel yaklaşımlarının dışına çıkarak daha derin, daha işin ilk süreçlerinden söz ederken, gidip oralara saplanıp kalmanın sığlığını önermiyorum.

Bu içsel birikimlerin yaşayarak, görerek, duyarak, gözlemleyerek çoğaltılan verilerinin, belleğin daha önceki edimlerine karışarak yeni bir oluşumun eşiğinde olduğunun altını çizmeye çalışıyorum. Her oluşumun kaçınılmaz sancılıyla içsel duyumsamalarımıza sözcük seçerken bile, o sözcüklerle yaşadıklarımıza ne boyutta yakın durduğumuz gerçeği unutulmamalıdır.

Dilimizin uzun yıllara dayalı birikimlerimizi bu tanımlara yaklaşmak için kullanırken bile, o sözcüklere yıllar boyu yüklediğimiz anlamları unutmamak gerekir. İcini yaşanmışlıklarla doldurduğumuz o anların, o anlamların birer kalıbı gibi duran sözcüklere en gizemli, en derin, en zor söylenmesi gerekenleri fısıldadığımız unutulmamalıdır.

Kullandığımız o sözcükler yeni fısıldanmış gizemlerin birer tanığı, birer yoldaşı olarak şiirdeki işlevini üstlenirken, yeni duyumsamalar, yeni

oluşumlar kalanların da birikimiyle kök salmaya başlamıştır. Belleğimiz çatlayan tohumun, kılcal köklerinden yeni bir canlı üretmenin sancılıyla kendini sokaklara, evlere, alanlara, insanın olduğu her yere atmaya hazırdır. Gönüllülüğün kaçınılmazlığı içinde şair şiirlerinin yeni, ilk başta anlaşılmaz duyumlarının kıpırtılarının sancılarını yaşamaya başlamıştır bile. Her şiir sözcüklere yeni fısıldanmış, duymalar, duyumsamalar, yaşanmışlıklarla dolup taşınmaya dek; bir taşkınlığa dönüşünceye dek oluşumunu sürdürecektir. Edindiğimiz her birikimin, güzellik, yaşanmışlık ve gerçeklik düzleminden havalanıp sürülere katılınmaya dek gökyüzünün, özgürlüğün özlenenin tadıyla dolup taşacaktır.

Yeter ki siz şairler; içinizde oluşturduğunuz bu derin, bu anlam yüklü gizemi sözcüklere fısıldamaya hazır olun. Taşkınlıklarla dolu bu gönüllü adanmışlığını dizelere dökmeye başlayın. O zaman yeni bir evrenin, yeni bir yaşanılacak düzlemin içinde; sözcüklere fısıldanılmış dizelerinde, değişerek, çoğalarak buluşarak yaşamak gerçekleşebilsin.

22.03.2022

Şiirevi-Güvendik-Urla-İzmir

Kapaktaki Ressam:

HÜSEYİN SEVİM

1923 yılında Gülnar'da doğdu. Balıkesir Necati Bey Öğretmen Okulu ve Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümünü bitirdi. Gülnar/ Bozağaç Köyü ilk öğretmenlerindendir. Mersin Lisesi'nde Resim-İş ve Sanat Tarihi öğretmenliği yapmıştır. Karşıyaka Halk Kütüphanesi'nin kuruluşunu gerçekleştirmiştir. Mersin Liseliler Derneği ile etkinlikler yapmış, sergiler açmıştır. Üst düzeyde suluboya resimleri çeşitli koleksiyonlardadır. Şiir denemeleri de vardır Mersin Liseliler Derneği, "Bir İnsan, Bir Öğretmen, Bir Ressam; Hüseyin Sevim" adlı biyografisini yayımlamışlardır. 1992 yılında İçel Sanat Kulübü üyesi olan sanatçı, Onur Üyeliği'ne seçilmiştir. Ekim 1997'de aramızdan ayrılmıştır.

YAPARAK YAŞAYARAK EĞİTİM SİSTEMİ KÖY ENSTİTÜLERİNİN MİRASI

MEHMET BABACAN

Kim ne derse desin, Köy Enstitülerinin temel mirası “Yaparak-Yaşayarak Eğitim Sistemi” dir. Bu Sistem, erişilmesi çok zor bir meta değildir. “Yaparak-Yaşayarak Eğitim” demek, hedef seçilenlerin eğitilme gereğini saptayıp, öğrenme yetisine uygun olan yöntemi uygulamak, demektir. Kullanılan yöntemlere, yöre özelliklerinden mevsimsel koşullara kadar, her şey kaynaklık edebilir. En iyisi örneklemek.

Bir yayla köyü idi atandığım köy. Mevsim sonbahardı. O yıllarda turfanda sebze ve seracılık henüz gelişmemişti. Yani, yayla- sahil bölgeler arasında üretici anlamda insan akını doğmamıştı daha. Yaylanın kışlık ekimleri biter bitmez soba saltanatı başlardı. O yüzden yaşlıları güneşlikte, gençleri kümes benzeri bir kahvede buldum. Sigara da içtiğim halde, yarım saatten faza kalamazdım kahvede. Kuzum gençler beş-altı aylarını bu sigara dumanının altında geçireceklerdi. Çünkü bunların, evdeki sobanın başında da fazla yerleri olmadığını biliyordum. Bunları o kahveden çıkarmanın bir yolunu bulmalıyım.

Ekim sonlarına doğru güneşli bir gündü. Kahve ile evimin arasında boş bırakılmış bir taşlık vardı. Taşlardan birine oturup roman okumaya başladım. İlginç bir macera romanıydı. Özellikle de kahveden görülebilen bir yeri seçmiştim. Çok geçmedi gençlerden Dursunların Ali gördü beni. Biraz bakındı, merakına yenilip geldi yanıma:

“Hayırdır Hocam, burada yalnız ne yapıyorsun yav? Seni kızdıran bişey mi oldu?”

“Hayır hayır kızdığım filan bişey yok. Kahvede oturamam. Evde de çocuklar gürültü yapıyor. En iyisi oturup sakince şu harika romanı okuyorum” diye yanıtladım.

“O zaman, sesli okusanız da ben de dinlesem olur mu?”

“Benim için hiç bir sakıncası yok. İşin yoksa

dinle,” dedim ve baştan başladım okumaya. Biraz sonra ikinci genç gördü bizi. Çıraklının Ahmet’ti bu. Az duraksadı, kitap okuduğumuzu görgünce cesaretlelenmiş olmalı ki:

“Özel bir konuşmanız yoksa ben de gelebilir miyim?” dedi. Onu da buyur ettik. Yalnız okuduğumuz kısmı özet olarak aktardım, okumaya devam ettik. Hasılı iki saat sonra altı kişi olmuştuk. Yeni gelenler; Kıl Durmuş, Yeşil Osman, Irazın Veysi ve Yavrucak’tı. Bu köyde lakapsız olan çıplak sayılırmış. Lakaplar ata yadigârı olarak görülür ve onurla taşınırmış. Sürekli dikkat bıkırtıcı düzeye gelmemeliydi. İhtiyacım olduğunu belirterek, bir saat sonra aynı yerde toplanmak üzere ara vermeyi önerdim. Öneri kabul gördü ve dağıldık. Aslında ihtiyacım filan yoktu. Ara verme, yöntemi kurumsallaşmanın test edilişiydi. Sözleştiğimiz saatte eksiksiz toplandığımız gibi, iki kişi daha katılmıştı. Hava hafiften soğuyordu. Taş üstünde oturular rahatsızlık vermeye başlamıştı. Birinin patlamasını bekliyordum. Sonunda beklediğim oldu, Yeşil Osman söz aldı:

“Yav arkadaşlar, bu taşların üstünde oturmaya mecbur muyuz? Neden evin birinde oturup da orda oku muyunuz?” dedi. Birkaç ses birden yükseldi:

“Bu kalabalık, belki daha da olacak, nereye sığar?” Hava soğuyordu, vakit dardı. Bir öneri getirdim:

“Yarın okulda toplanıp, yapabileceklerimizi geniş geniş konuşmaya ne dersiniz?” Kararlı bir tavır içinde dağıldık.

Kararlaştırdığımız saatten bile erken geldi gençler. Hemen konuya girdiler. Belli ki benimsemişler yer konusu. Dursun Ali duramadı:

“Hocam, siz görmediniz daha caminin bitişiğinde bir oda var. Köyün ortak malı. İçine bir yığın hurda eşya doldurulmuş. Yıllardır kapısı bile açılmıyor. O odayı muhtardan alabilirsek, temizleyip çok güzel bir yer haline getirebiliriz. Çırak Ahmet

heyecan içinde, dudakları kıpır kıpırdı.

“Evet arkadaşlar, oradaki eşyalardan işe yarayanı seçer, odanın boya-badanasını da yapar, kapısına da ‘Okuma Odası’ levhasını asarız.” Söz konusu yer üzerinde görüş birliği tamdı. Ama oda hakkındaki bilgi yeterli değildi. Ben söze girdim:

“Arkadaşlar, bir de ben göreyim. Muhtarla da ben görüşeyim,” dedim ve Muhtara gittim. Uygur bir adamdı Muhtar:

“Hocam, gençlerin deli-dolulukları eksik olmaz. Ama başlarında sen olduktan sonra isterseniz yıkıp yeniden yapın. Yeter ki benden para istemeyin. İçeride camiye ait olanları imama teslim edelim. Yaramaz şeyleri de atalım gitsin.”

Neşe içinde boşalttık odayı. Kapı ve pencereler çürümüşü. Taban topraktı, yer yer sıvalar dökülmüşü. Ev ev dağılıp bağış olarak tahta, dilme topladık. Hızla Köy Enstitüsü’nün marangoz tezgâhını kurduk. Yavrucağ isimli genç marangoz çıraklığı yapmış, bir hayli de beceri kazanmış. Diğer gençler sıva, badana için malzeme hazırlarken biz kapı-pencere onarımını ve taban döşemesini tamamlamıştık bile. Bir gün içinde de sıva, badana bitirilmişti. Seyreden ana-babalar takılıyorlardı gençlere:

“Evinizin işinde niye böyle çalışmıyordunuz?”

“Yapılacak işe inanmak gerek, diyordum ben de.”

Benim elimdeki kitapları koyduk raflara. Elbette en başa “Nutuk” konmuştu. Törenle açtık okuma odamızı. Kur’an’daki “Oku” buyruğundan dem vuran kısa konuşmam, uzun süre unutulmamıştı. Okuma odamız arı kovanı gibi işliyordu artık. Yayınevlerine, tanıdığımız öğretmenlere mektuplar yazdık. Kitaplarımız çoğaltıncaya kadar okuyucuyu dinleme yöntemini sürdürdük. Raflarımız doldukça ödünç kitap alma etkinliğine de yer verdik. Çoban, dağda okuyup getiriyordu kitabı. İki yıl sonra oradan ayrıldığımda, Odamızın dört yüz kitabı vardı.

CUMALİ KARATAŞ

KAVGAM

Ölümcül mermileriyle yaşamın,
Bir makam odasında kurşunlandım bu sabah.
En hoyrat duygularla özdeştim sanki...
Örümcek ağı hücresinde
Başlamıştı mahpusluğum.

Ağlamak istedim;
Gömülüp karanlığına o hüznün...
Sürünüp,
Gururun mayın tarlalarında;
Darağacında ipe gitmek.

Orduları kılınçtan geçirilmiş, tutsak
Bir kumandan gibiydim.
Bir yenilgi daha eklenmişti
Hayat kavgamdaki savaşlarıma.

Nisan bir şakası dedim.
Önce inanmadım.
Gerçekler yaşamımı sardı
Düğüm düğüm.

Dayan dedim.
Dayan acılı yüreğim...
Aldırma ekmek aslanın ağzında dediklerine.
Diren, onurun gücüyle yine de.
Düşsek de barbar bir umudun pençesine.

Dayan, diren dedim...
Kuşan zırhını bedenimin.
Yeni bir savaşa giriyoruz seninle.
Ölümse ölüm, kalımsa kalım...
Söz veriyorum aydınlığa çıkaracağım seni
Gücüne güven yeter ki sen ellerimin.

(1 Nisan 1981-Zile)

ÇOCUK ŞİİRİ VE TOPLUMSAL FARKINDALIK

YUNUS EMRE ÇEKİCİ

Dünyayı çocuk gözüyle anlamlandırmaya çalışan çocuk şiirleri, genellikle çocukların da içinde bulunduğu toplumsal gerçekliklerden uzak durmaya çalışmaktadır. Oysa çocuk şiirleri de böyle sorunların fark edilme olasılığını artırarak çocuğun toplumsal farkındalığını geliştirmeye katkıda bulunabilir.

Çocuk, içinde yaşadığımız ve bu zamanı biçimlendiren toplumsal sorunlardan yalıtılmış bir varlık değildir. Çocuk da yetişkinler gibi toplumsal bir gerçeklik içinde yaşamakta ve kendi algısıyla bu gerçekliği inşa etmeye çalışmaktadır.

Başka bir söylemle çocuklar da sınıfsal farklılıkları hissedebilmekte ve bunun nedenlerini sorgulayabilmektedir. Çocuklar da kadınlar ve erkekler arasında eşit olmayan toplumsal rollere tanık olmakta; bu eşitsizliğin doğal mı, yoksa kültürel mi olduğunu düşünebilmektedir. Çocuklar da doğanın günden güne yok olduğunu, gökyüzüne baktıklarında kuşları değil de binaları gördüklerinde fark edebilmektedir. Kısacası hepimiz gibi çocuklar da toplumsal sorunlara tanık olmakta, hatta kimi zaman bu sorunlara bizzat maruz kalmakta ve bunların nedenlerini ve olası sonuçlarını kendi duyarlığı içinde düşünebilmektedir.

Toplumsal konuları ele alan çocuk şiirleri, çocuğun toplumda olup bitene yönelik ilgi ve merakını artırabilir. Söz gelimi adalet, özgürlük, toplumsal cinsiyet rolleri gibi sorunları işleyen çocuk şiirleri, çocuğa yeni düşünme kapıları aralayabilir. Ancak burada, toplumsal sorunların çocuk şiirlerinde nasıl ele alınacağı sorusu önem kazanmaktadır. Örneğin “adalet” sorunu, çocuğun gelişim özelliklerine uygun bir biçimde ve estetik bir dille nasıl şiire aktarılabilir? Ya da sınıfsal karşıtlıklar, çocuğun dünyasından örneklerle nasıl ele alınabilir?

Bu sorular, çocuklara yönelik yazmaya uğraşanlar için demir bir leblebi gibidir. Çünkü toplumsal sorunlara odaklanan çocuk şiirinin hem “çocuğa göre” işlenmesi hem de bu sorunların

çözölebileceğine ilişkin örtük bir umut iletisi taşıması gerekmektedir.

Toplumsal sorunlara odaklanan çocuk şiirlerinde göz önünde bulundurulması gereken bazı konular bulunmaktadır. Öncelikle şairlerin ideolojik tutuculuktan uzak durması gerekmektedir. Toplumsal sorunların belirli bir ideolojik bakış içinde işlenmesi, çocuğu da o ideolojinin bir neferi olmaya davet etmektedir. Ancak bu, çocuğun okuma özgürlüğünü sarsmakta, kendi kararını verme istencini ihlal etmektedir. Oysa ne şair bir ideolojinin çığırtkanı ne de çocuk bu ideolojinin taraftarı olmak zorundadır. Bir ideolojinin savunuculuğunu üstlenen şiirler, çocuğun eleştirel düşünmesine zemin hazırlamamaktadır.

Toplumsal sorunlara temas etmek, kimi zaman abartılı bir duygusallığa da yol açabilmektedir. Yoksul çocukların yaşamlarına acıyarak bakan melankolik şiirleri anımsarsınız. Böyle şiirleri okumak, insanda belki geçici bir acıma ve yardımlaşma duygusunu pekiştirebilir ancak bu şiirlerin akılcı bir anlamlandırma çabasına katkı sunmaktan uzak olduğu bilinmektedir. Elbette çocuk şiiri duyguya sırtını dönemez ancak duygu sömürüsü tuzağına da düşmemelidir.

Şair toplumsal sorunları işlerken bu sorunların “doğal” ve “değıştirilemez” sorunlar olduğunu düşöndürmemeli, tersine çocuğun toplumu değıştirme gizilgücünü pekiştirmelidir. Çünkü çocuk edebiyatı, umutlu bir edebiyattır. Başka bir deyişle çocuk şiiri toplumsal sorunları ele alırken, umuda sırtını dönemez. Bu umut ise şiirde her şeyin toz pembe çizilmesi anlamına gelmez. Çocuğun gerçekçi şiirlerde de tutunacak bir dala ihtiyaç duyduğu unutulmamalıdır.

Kısacası çocuğun toplumsal bir varlık olduğu düşünöldüğünde çocuk şiirlerinde toplumsal sorunları ele almanın kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Ancak bu sorunlar ele alınırken şair, ince eleyip sık dokumalı hem çocuğun dünyasına

seslenebilmeli hem de çocukta yeni düşünme pencereleri açabilmelidir. Bu bağlamda çocuk şiirinde toplumsal sorunların nasıl ele alınacağı konusunu tartışabilmek için Abdulkadir Bulut'un "Kahveci Güzeli" adlı kitabında yer alan şiirleri inceleyebiliriz.

Anamurlu Şair Abdulkadir Bulut, 1980 yılında yayımlanan "Kahveci Güzeli" adlı kitabında çeşitli toplumsal sorunlara değinmiştir. Bulut'un çoğu şiiri, toplumsal sorunlara meraklı, sorgulayan bir çocuğun kaleminden dökülmüş gibidir. Örneğin Bulut, aşağıdaki şiirde bir oyuncak imgesi üzerinden özgürlüğü betimlemeye çalışmaktadır.

TOPAÇ

Belimde kuşak
Ayağımda kabara
Nasıl özgür olurum
Başkası için
Döndükten sonra

Abdulkadir Bulut, bir diğer şiirinde ise işçilerin taleplerine ışık tutmaya çalışmaktadır. Dünyada işçilerin birçok şey ürettiğini anımsatarak çocukları, yaşamı işçilerin gözünden de anlamlandırma-ya davet etmektedir.

ÖĞRETMENİM

Öğretmenim
Ali babanın çiftliğinde
Şarkısını söyletirken bize
Çiftlikteki köpeklerin hav hav
Kedilerin de miyav miyav
Diye bağırdıklarını söyletiyorsun da
Neden öğretmenim
Ali babanın çiftliğinde
Hayvanlara bakan işçilerin
Ne diye bağırdıklarını
Söyletmiyorsun

Aşağıdaki şiirde ise Bulut, önemli bir toplumsal sorun olan ve çocukların da sık sık maruz kaldığı savaşı şiirine taşımıştır. Bulut bu şiirinde "barış" umudunu diri tutmaktadır.

OYUNCAKÇI AMCA

Oyuncakçı amca
Oyuncakçı amca
Ne çok oyuncakların var

Top, tank, tüfek, tabanca
Gövdem titriyor
Onlara bakınca
N'olursun oyuncakçı amca
Bundan böyle bizlere
Oyuncak tüfekler yerine
Ak yelkenli bir gemi
Bir de süslü bebekler getir
Unutma e mi?
Sonra oyuncakçı amca
Senden aldığım tüfekleri
Bozarak onlardan kuş yaptım
Bana kızmazsın değil mi?

Abdulkadir Bulut'un aşırı bir duygusallıkla yoksulluğu konu edinen şiirleri de bulunmaktadır.

MUM IŞIĞINDA

Bizim gecekonduya
Daha elektrik verilmedi
O yüzden mum ışığında
Yapıyorum derslerimi

Ne zaman yaksam mumumu
Yoksulluğuma ağlayarak sessizce
Dibine yaşlar akıtıyor
Demek ki mum benim
Yoksulluğuma ağlıyor

Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı üzere Abdulkadir Bulut'un birçok şiirinde toplumsal farkındalığa zemin hazırladığı görülmektedir. Bulut, yaşamı "üretenler" in ve "ezilenler" in penceresinden görmeye çalışmakta ve okurları da bu açıdan düşünmeye davet etmektedir. Mevcut toplumsal sorunlarımız düşünüldüğünde Bulut'un çağrısı, bugün de geçerliğini korumaktadır.

Özetle çocuklar, içinde yaşadığımız ve günden günde karmaşıklaşan toplumsal sorunlara maruz kalmakta ve bu sorunların içinde yaşamı anlamlandırmaya çalışmaktadır. Çocuk şiiri, sorunlarla örülen bu yaşamın anlaşılmasında ve toplumsal bir farkındalık kazanılmasında çocuklara yeni pencereler açma olanağı barındırmaktadır. Bu pencerelerin "çocuğa göre" olması gerekmektedir.

Kaynakça

Bulut, Abdulkadir (2010). Ülkemin şiir atlası. İstanbul: E Yayınları.

RIDVAN YILDIZ

BEN BU GECE DESVELADO YA DA SENDEN DAHA FAZLASI DEĞİLİM

Ateşin başında kalakaldı fırtına
Bir iple intihar ediyor aklımdaki sayılar
Bu gece günahın lezzetine bulanana kalbim
Çırpınıp duruyor desvelado

Ormanlar caddeyi geçmeden
Hiçbir şey söylenmeyecek kuşlara
Suyun bilinci yarım
Bardak unutulmuş bir ismin ağzında
Yapraklar yazı tura
Gerisi bir hiç işte

Sürekli ağlayan çekirgeler
insanın dünyaya sabrı
Senden daha fazlası değilim,
Anlamı kalmadı masada titremenin
Sesini masadan al

Misafirini kıskanan kayalık
Soyunur, korsan gibi denizin üstünde
Çok duyar, az konuşur;
Su, suya kavuşsun diye bulutlar
Gözlerim kalır sonra
gecenin kapanmaz yarası onlar

NÂZIM HİKMET’İN “PUTLARI YIKIYORUZ” KAMPANYASI

AHMET EROĞLU

Nâzım Hikmet dirençli bir mücadele insanıdır. Siyasal alandaki mücadele yılları, hep bedel ödemekle geçer. Edebi başarısını, üstün yeteneğinin yanı sıra kavgayla kazanır. Edebiyat alanında geçmişin eski ve yıkılmaz sanılan güçlü duvarlarını yıkarak, yeni bir tarz yaratır. Kendilerini edebiyatın temsilcisi sayan eskilere açıktan meydan okur. Ülkemizin edebiyat yaşamında yeni bir ses, yeni bir soluk olur. Türk şiirine getirmiş olduğu “serbest nazım” tekniği ve “toplumcu gerçekçi” şiir anlayışı ile önemli bir çıkış açar. Bu süreçte eskilerin, hatta bazı yenilerin, eleştirinin ötesinde sataşmalarıyla karşılaşır. Hepsisiyle de mücadele eder.

“Putları Yıkıyoruz” kampanyası başlamadan önce, Nâzım Hikmet’in yapıtları, başta İstanbul olmak üzere tüm yurttaki yükselişe geçer. Edebiyat dünyası Nâzım Hikmet’i tartışmaya başlar. Babıali’yi elinde tutan gedikliler, bu durumdan rahatsızlık duyar. Canları fena yanar! O güne kadar genel geçer kuralları yıkan ve kendisini “proleter şair” diye tanımlayan bu savaşçı gence, ağız dolusu eleştiriler başlar. Hedefe dikilir; kurşun gibi sözlerle, sabah akşam atış talimi yapılır.

Zekeriya ve Sabiha Sertel’in yönetimindeki “Resimli Ay” ile Peyami Safa’nın çıkardığı “Hareket” adlı dergiler, bu eleştirilere karşı birlikte göğüs germe kararı alır. Zekeriya Sertel, “Baş Muharririmiz Diyor ki” başlıklı köşesinde, “Yeni bir mücadeleye başlıyoruz. Putları yıkacağız.” diye yazar. Peyami Safa ise genç edebiyatçıları överek savunur; ancak Peyami Safa bu tavrını uzun süre devam

ettiremez. Nâzım Hikmet’i suçlayarak eleştirenler kervanına O’da katılır.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, 30 Mayıs 1929’da Milliyet Gazetesi’ndeki köşesinde, Nâzım Hikmet’e ve etrafındaki gençlere yönelik şunları yazar:

“Bugün yeni nesil veyahut yeni yetişenler namı altında toplanan zümrenin gösterdiği tereddi ve hezal manzarasına bakıp da ümitsizliğe düşmemelidir. Bu zavallı nesil bize bin beladan arta kalmıştır... Eğer daha ilk adımda dizleri titriyor ve gözleri uyuşuyor, kulakları uğulduyor, kafaları sersemleştireyorsa, bunun kabahati kendilerinde değil, yetiştikleri devrin sayısız fecaatindedir. Düşünün ki en büyüğü Harb-i Umumi’de daha yirmisini bulmamış bu gençler, ekmek yerine saman karışık hamurla beslendiler ve irfan yerine Babıali gündelik matbuatının ısmarlama harp edebiyatından başka bir şey okumadılar.”

“... Bunlar saman ekmeği yiyerek büyüyen bir kuşağın gençleridir. Bu yüzden cansız, kansız, gıdasız bir kuşaktır.”

Nâzım Hikmet’ten Yakup Kadri’ye yanıt gecikmez:

*“Behey!
Kara boynuz gibi kaşlı
Mukaddes Apis başlı adam;
...
Behey!*

*Kara maça bey!
Ben bilirim
Bu tehevvür, bu şikayaat niçin?
Bilirim
Beni uykumda boğmak için
bekliyorsun geceyi.
Ben ki bileklerimde tel kelepçeyi
bir altın bilezik gibi taşımışım.
Ben ki ilmikleri sabunlu iplere bakıp
kıllı kalın ensemini kaşımışım.
...
Behey yüzü kara!
Ruhunu zenci bir esir gibi çıkardın pazara,
bir orospu odası yaptın kafatasını.
Haki ceketli ölümlerin ceplerinden çalarak
parasını,
Satın aldın kendine İsviçre dağlarının
havasını.
...
Behey!
Kara maça bey!
Halka ahmak diyen sensin.
Halkın soyulmuş derisinden
sırtına frak giyen sensin.
...
Meydan senin...
mi dersin?
Hata edersin,
bizde o göz var mı baksana!
Ben içirmek için sana
kendi kara kanını
bir ateş çemberle çevirdim dört yanını
Sağa git,
yok geçit.
Sola git, yok.
İleri
geri
yok...
Kıvrık kuyruk kalemini kalbine sok.
Bir akrep gibi intihar et.”*

Nâzım Hikmet, “Putları Yıkıyoruz” başlıklı manifestoyu, bu gelişmelerden sonra “Resimli Ay” dergisinin Haziran 1929 tarihli sayısında kaleme alır. Hedefindeki öncelikli putlar; Abdülhak Hamit, Mehmet Emin, Hamdullah Suphi ve Yakup Kadri’dir. İlk Put ise Abdülhak

Hamit’tir.

“Putları Yıkıyoruz, Abdülhak Hamit, No: 1” yazısında, “... Hakiki dehayı bulmak için sahte dehaları, kafamıza zorla dikilen putları yıkalım.” diye yazar.

“Putları Yıkıyoruz, Mehmet Emin Beyefendi, No: 2” yazısında ise, “Mehmet Emin Bey’in şairliği bile göz aldanmasıyken, milli şairlik sıfatı bilgisizliğin aldanmasından başka bir şey değildi.” ifadesini kullanır.

Nâzım Hikmet’in bu kampanyası belirli çevreleri ayaklandırır. Hamdullah Suphi Tanrıöver, dönemin hem Milli Eğitim Bakanı aynı zamanda Türk Ocakları Başkanı’dır. “İkdam” gazetesinde çok sert, kaba saba, sövgü dolu bir yazı kaleme alır.

“... Vatan ve milliyet dininin diktiği putları kıranlar, bunların yerine hangi putları dikketler? Bolşevik dininin putlarını! Hâlbuki kırılmak istenen putlar, Mısır’daki Ebusenbil heykelleri gibi kaybolmuş bir milletin, kapanmış bir devrin metrukâtı değildir. O putların etrafında vatan ve millet mefkûresi için daha dün yüz binlerce evladını kurban etmiş, yaşayan bir millet var. Karşımızdakiler kimlerdir?
...

Memleketin harp günlerinde topraklarımız işgal altındayken, memleketin bütün delikanlıları harp cephelerine damarlarındaki kanı getirirken, vazife saatinde devlet bütçesinden işgal ile aldıkları paralarla Bolşevik topraklarına kaçanlar, yani asker ve vatan kaçakları, her kandan ziyade Türk kanına bulaşmış, kızıl lokmayla beslenenler... Bolşevik kapısının müseccel köpekleri! Putları kıranlar bunlardır... Bunlar putları değil, milli ediplerimizi, dâhilerimizi yıkmak istiyorlar. Bu edebiyat tartışması değil, komünizm propagandasıdır.”

Artık kılıçlar çekilmiş ve karşılıklı atışmalar başlamıştır. Hamdullah Suphi’nin bu sövgü dolu yazısına, Nâzım Hikmet’ten aynı sertlikte bir hiciv gelir:

*“Gözleri, kulakları, elleri, ayaklarıyla
Han, hamam, apartıman ve konaklarıyla
16 sayfaları, baskı makinaları – tanklarıyla
Çatal, bıçak, tabak ve bardaklarıyla
Yamak ve yadaklarıyla
hücuma kalktılar.
Hele içlerinde öyle bir tanesi var
Öyle bir tanesi var ki,
İnsanın yüzüne öyle bir bakar
öyle melul bakar ki,
toka edersin eline hemen papelini.
Ve sıkar sıkamaz onun elini
Sivri dilli, zilli bir bebek gibi çırpar elini
O bir komik âdemdir
Portakal oğlu zademdir
...
Şimdi sıra onun
gelsin o!
Gel;
Sen :
İtlerini öne itip
karanlıkta yol kesen hatip!”*

Bir yanda Nâzım Hikmet’in başını çektiği Vâlâ Nûreddin, Halit Fahri ve Sadi Ertem gibi komünistlikle suçlanan yeni edebiyatçılar var. Diğer yanda Yakup Kadri, Hamdullah Suphi, Abdülhak Hamit, Mehmet Emin ve Ahmet Haşım gibi Babıalı’nın köşe başlarını tutanlar var. Görüldüğü gibi saflar sıklaşmış, cepheler genişleyerek netleşmiş ve savaş başlamıştır. Bu savaşta; genç yazarlar, akademisyenler ve üniversite öğrencileri, hayran kitlesi giderek artan Nâzım Hikmet’in yanında yer alır. Bu duruma kayıtsız kalamayan İkdâm, Hâkimiyet-i Milliye ve Milliyet gibi gazeteler, Nâzım Hikmet şiirlerine sayfalarını açmak zorunda kalır.

Kaynak:

Ahmet Eroğlu, “Bilinmeyen Nâzım Hikmet”, Altaylı Yayınları, Kasım 2019.

HASAN BURAK BERBER

ZAMANDIR

Bülbül olup bahçeleri gezersin
Bulutların del’ olduğu zamandır
Ötüp ötüp laleleri ezersin
Nehirlerin sel olduğu zamandır

Bir derdim var ömür boyu çekilmez
Bu bahçeye başka çiçek dikilmez
Dikenlerin her gün batsa bıkılmaz
Tek çiçeğim gül olduğu zamandır

Seç temreni tep göğsümü geriye
Değip konsam o güzelim deriye
Bağrı sarsan filizlensem beriye
Dertlerimin el olduğu zamandır

Gönül ister tüm akıtsın kanımı
Sarhoş iken teslim etsem canımı
Kökleriyle sarsın benim tenimi
Köklerinin tel olduğu zamandır

Akvâ’ım karılsaydım seninle
Ayılmadan buluşsaydım kanınla
Sarılsaydık hoş olduğun yanınla
Sardığımın bel olduğu zamandır

AHMET ADA

BENİ BIRAKIN¹

beni vakarla donatın, beni çocuklarla
beni denize akan bir ırmağa bırakın ne olur

beni çoban türkülerine, beni uçurumlara
beni bir sap ota, efillenen sazlıklara ne olur

beni derin gece uykularına, beni tipiye
beni denize düşen yağmura bırakın ne olur

çocukların içi gökyüzü, balıkların içi göl
her şey benim suçum, yüzümü gölde yıkayın ne olur

beni mor dağlara yaslayın, beni yırtık rüzgâra
beni gölgelerin ipek yumuşaklığına bırakın ne olur

kent Vandal ve zifos
beni deniz kıyısına bırakın ne olur

1 Ada., A. Gökyüzünün Fıskiyesi.Can Matbaacılık.
Mersin

SONBAHAR*

İLYAS HALİL

Bu sabah / pencereyi açınca / evlerinin önünde / dondurma külahı yalayan / üç çocuk gibi / sevinçliydim.

Evimizin önü Çamlıca'dan bir yaz sonu, ağaçların altı da sabahın erken ışığında yeni sulanmış çiçekler gökyüzünü elle tutacak kadar katı serin bir gündüz doldurmuş boş sokakta sarı yeşil kuru yapraklar.. Kurbağalar atlayıp duruyor esen rüzgârda... Güneş ışını yer değiştiren sarı yama çiçeklerin arasında, evimizin önünde Çamlıca'nın ne işi var bugün. Montreal burası.

İlkokul öğrencileri geçiyor parmaklarında güzün yeni kalem yontu kokusu. Liseli kızlar yanaklarında ilk allık. Çoğu kez yağmur kokar okula yakın sokaklar. Yanaklar kızılrsa ağaçlar da güz elması.

Bu yıl, yazın başından beri nedense sokağımızın ağaçları huysuzdu, bir yerden kara bir haber bekliyorlar sanki... O sabah uyandıgımda kapımızın önünde eteği nar çiçeği, saçları rüzgârda uçuşan genç bir kadın sere serpe merdivenlerin üstünde oturmuş kuşlarla konuşuyordu.. Gülücüklü tanıdık bir çehre. Dışarı çıktım. Ne istediğini sordum. “Ben Çamlıca’da sonbahardım” dedi. “Tanımadın beni anlaşılan. Şaha kalkmış ak omuzlarımdan. Yaprak altında gizlediğim olgun dutlarımdan.” “Hoş gör tanımadım” dedim. Ama gözüm ısıırıyordu güleç kadını. Daha önce bir yerde, geçmiş bir zaman bölümünde dost olduğumuzu, gençlik rüyalarına girdiğini biliyordum sanki. “Buralara yeni geldim” dedi. “Yapraklarımı kapınızın önünde dönebilir

miyim?” Üstündekileri atmağa devam etti. “Dur soyunma” dedim. “Yaz sonuyum” dedi kadın, “müsaade et soyunmam gerek.” İlk önce nar çiçeklerini koparttı attı. Çıplak vücudunu ÇamlıcaTepeleri’nin ağustos gölgeleriyle örtmüştü. Çıplaklığı gözlerimi kamaştırdı, gölgeli yerlerine gözüm takıldı. “Yağmur mevsiminin ilk haftasıyım” dedi. “Yağmasını yeni öğreniyorum. Çamlıca Tepelerinden sürülünce, seni buralara izledim.”

“Beni nereden tanıyorsun” dedim. “Kimin rüyalarına girdiğimi bilmez miyim hiç” dedi. “Bazen komşu kızı oldum. Eteğimin rüzgârda uçmasına göz yumdum. Bazen pencerem açıkken giysimi değiştirdim. Anımsa biraz sen değil miydin beni rüyalarına hapseden genç?” Yüzümün kızardığını hissettim.

“Üzme kendini”dedi kadın ayağa kalkmasına yardım etmem için elini uzattı. El değil ateşti... Çıkık elmacıkları vardı. Uzun boylu alımlıydı. Kahve kokan kahve köpüklü gözleri burnumda tütüyordu. Sesini daha önce dağda çamların altında rüzgâr esince duymuştum. “Bu sonbahar sabahı ne işin var?” dedim. “Kapımın önünde neden uyandırmağa geldin uyuttuğum eski yılları?” Güldü genç kız. “Bahçelere yeni çiçek bulmağa geldim. Marmara’ya bakan bir bahçeye aşkın ne olduğunu anlatmak ister misin? Yeşil bir fidan olarak? “Böyle saçma şey duymadım” dedim. “Yahu kim gereksiz yere bitki olur neden ota dönsün, bilmediği bir ineğe yem olsun keçi fişkılarının altında? “Öyle sanıldığı kadar kötü şey değil çiçek olmak” dedi yanakları çıkık, saçları iğde kokan omuzları şaha kalkmış genç kadın. “Günü gelince

çiçeğe dönmek güzel. Yeni baştan doğa oluruz ikimiz birlikte, koynuna gireriz kokuların. “Neden,” dedim “Çamlıca’yı güzüz bırakıp geldin buralara? “Sorma,” dedi “Başıma gelenleri. Son iki yıl anlaşılmaz bir sıkıntı içindeydim. Yaprğını dökcek ağaç bulamadım. Yapacak şey olmayınca, günlerin ayların anlamı yitti gitti... Bazı yıllar Beylerbeyi’nde temmuz girmeden ağaçlara eylül renklerini sürdüm. Bir keresinde Polenezköy’de ocağa kadar yeşil tuttum çimeni. Kar, fırtına, yağmur, sel kızdılar bana. Emekliye ayırdılar... Rüzgâr olup boğazda esmemek, yapraklarımı bir akar suya dökmek acı şey. Son yıllar ekim yağmurlarında Bebek’te hep taş döküldü ağaçlardan yaprak yerine. Her ot bakır, her bostan selvi sırası. Çocuklar ağlamaz oldu altı ıslanınca. Babalar işsiz güçsüz sokakları arşınladı gündüzleri, analar bebelerine ninni söyledi aş zamanı.

“Geçmiş yıllara doğru yürüyelim” dedim. Anılar kapısından girdik eski ülkemize. Yürüyoruz; iki sokak geçtik, önümüzde zaman çarşısı.. Az ilerde yaşlı aşıkların kahve içtiği bir kahve evi, bir berber dükkânı müşterileri hep kel.. Kimsenin mektup atmadığı bir postane, çocuksuz bir dondurmacı dükkânı.

Saçları iğde kokan kadına. “Geldiğine çok sevindim” dedim. “İyi ki kapımı çaldın, dosta hasrettim. Ancak kırk yıl sonra şimdi açabildim kapımı kusurumu hoş gör.”

Karıncalar taşların üstüne çıktı. Bana doğru “Yanında yürüyen bu kadın kim?” dediler. “Sevgilin mi?” diye bağırıyorlar. Karşılık veremedim. “Bilmem” dedim. “O gepgenç bir aşk mevsimi, ben ise yeni yaşlanmış bir yaşlı.” “Sevgilin olması gerek” dedi çınar ağacı. “Birbiriniz için yaratılmışsınız, o hep güzel kalacak, sen onun güzelliğini ona baştan anlatacaksın her uyandığı sabah. Senden çok daha yaşlı o genç kadın. İlk o yaratıldı yerden gökten önce. Güzelliğini yayacaksın. Kısa uykusuna dalmadan. Martta nisanda yeniden kapını çalacak bu güzel. Ama artık o başkası,

şimdi daha genç daha tecrübesiz. Ama yine onun gibi sonbaharsın dedi çam.” “Nasıl olur?” dedim. “Gayet basit” dedi. “Sabah kalktığın zaman bacaklarında bir sızı?” “Evet var” dedim. “Gözlerinde hafif beyaz noktalar?” “Nereden biliyorsun?” dedim. “Prostat?” “Ayıp” dedim. “Kadının önünde” güldü çam “Yaprak dökümü başlamış sende ama haberin yok.”

Çalının arkasında gülümseyen bir panse “benim gibi çiçek olmayı kabul edersen, gelbahar yanımızda yer yaparız sana. Yaşlanmaktan kurtulursun. “Olmaz” dedim. “Omuzları şaha kalkmış kadın da bahçesine konuk etmek istemişti beni. Kabul etmedim.” “Benimle yaprak sürer, ilk yazda sevinçle ıslanır, güneşte sevinçle kurunursun” demişti.

“İstersen bize katıl” dedi hep birden çimenler. “Sana serüven dolu bir yaşam veririz. Bizden biri ol. Koruruz seni düşmanlarından. Biz aynı dili konuşan büyük çimen milletiyeiz... Geçen yıl aramıza çirkin kurbağalar, kötü kuşlar, solucanlar girmişti. Kurbağaların bağırmasına, kuşların uçuşmasına, solucanların uçuşmasına müsaade etmemiştik. Herkesin dilimizi konuşmaları gerekir dedik. Dilimizi konuşmayanlara savaş açtık. Kimini boğazladık, kimini yaktık. Bizden olmayanları yok ettik. Fedailerimiz vardı. Bombalar takınıp bombalar gibi patladılar. Aramızda, bize karşı koyanların. Evlerini buldozerle yerle bir edeceğiz. Biz üniformalı çimeniz.”

Mart ayından kalmış bir bahar bulutu ılık yağmurları dökünce üstüme, bir şey unuttuğumu anımsadım. Çıkık elmacıklı, iğde saçlı genç sonbaharı zaman tüneline götürdüm, şaha kalkmış omuzlarını, gizlediği dutları okşadım az önce.

* Halil, İ. İskambil Evler. Toplum Yaynevi. Ankara 1991

2022

SAİT FAİK
HİKAYE
ARMAĞANI

Kâmil Erdem Yok Yolcu*

*SEL

2.
BASKI

Her yeni sayfa, bir karşılaşma.

Mersin Edebiyat Festivali

13-15 Ocak 2023
MBB Kongre ve Sergi Sarayı

MEDEKA
MERSİN EDEBİYAT KONGRESİ

Mersin
EDEBİYAT
Festivali
karşılaşmalar

Vahap Seçer
T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BAŞKANI

T.C. MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ